

למעשה

פרשת ויגש

©

כל הזכויות שמורות

למכון 'למעשה'

ולפנחס זרביב

כתובת המחבר

חנה סנש 11\21

אשדוד

058-3271323

p0583271323@gmail.com

כמו כן המכון מתמחה בעריכה לשונית וכתובת דברי

תורה וסיפורי אמונה

פרשת ויגש

מאספקלריא ויגש תשפ"א

התורה ומצוותיה / הרב אברהם מרדכי יוסף מרקסון,

מח"ס סימני המצוות וש"ס, דומ"צ באשדוד

הטעם שלא גילה יוסף הצדיק לאביו שהוא חי במצרים

ויזכר יוסף את החלומות אשר חלם להם (מב, ט)

כתב רבינו הרמב"ן על הפסוק (מב, ט), ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם להם, עליהם, וידע שנתקיימו, שהרי השתחוו לו, לשון רש"י. ולפי דעתו שהדבר בהפך, כי יאמר הכתוב כי בראות יוסף את אחיו משתחיים לו, זכר כל החלומות אשר חלם להם, וידע שלא נתקיים אחד מהם בפעם הזאת, כי יודע בפתרוןם כי כל אחיו ישתחוו לו בתחילה, מן החלום הראשון, והנה אנחנו מאלמים אלומים, כי "אנחנו" ירמוז לכל אחיו אחד עשר. ופעם שנית ישתחוו לו השמש והירח ואחד עשר כוכבים מן החלום השני, וכיון שלא ראה בנימין עמהם, חשב זאת התחבולה שיעליל עליהם כדי שיביאו גם בנימין אחיו אליו, לקיים החלום הראשון תחילה.

ועל כן לא רצה להגיד להם אני יוסף אחיכם, ולאמר מהרו ועלו אל אבי וישלח העגלות כאשר עשה עמהם בפעם השנייה, כי היה אביו בא מיד בלא ספק ואחרי שנתקיים החלום הראשון, הגיד להם לקיים החלום השני, ולולי כן היה יוסף חוטא חטא גדול לצער את אביו ולהעמידו ימים רבים בשכול ואבל על שמעון ועליו, ואף אם היה רצונו לצער את אחיו קצת

איך לא יחמוול על שיבת אביו, אבל את הכל עשה יפה בעתו לקיים החלומות כי ידע שיתקיימו באמת וכו'.

וכן אני אומר שכל הענינים האלה היו ביוסף מחכמתו בפתרון החלומות, כי יש לתמוה אחר שעמד יוסף במצרים ימים רבים והיה פקיד ונגיד בבית שר גדול במצרים, איך לא שלח כתב אחד לאביו להודיעו ולנחמו, כי מצרים קרוב לחברון כששה ימים, ואילו היה מהלך שנה היה ראוי להודיעו לכבוד אביו, ויקר פדיון נפשו ויפדנו ברוב ממון.

אבל היה רואה כי השתחויית אחיו לו וגם אביו וכל זרעו אתו, אי אפשר להיות בארצם, והיה מקוה להיותו שם במצרים בראותו הצלחתו הגדולה שם, וכל שכן אחרי ששמע חלום פרעה שנתברר לו כי יבאו כולם שמה ויתקיימו כל חלומותיו. עכ"ל.

*

תמימת המפרשים בדברי הרמב"ן - מדוע היה יוסף מחויב בקיום החלומות

בספר עקידת יצחק תמה על דברי רבינו הרמב"ן וכתב בזה הלשון: ותמהני ממה שכתב הרמב"ן ז"ל שעשה כדי שיתקיימו חלומותיו, כי מה תועלת לו בשיתקיימו, ואף כי יהיה תועלת, לא היה לו לחטוא כנגד אביו, אבל היה לחשוך עצמו מחטוא לו, והחלומות, העושים יגש פתרוןם, גם שתראה סכלות עצומה שישתדל האדם לקיים חלומותיו, שהרי הם הדברים אשר יעשו שלא מדעת הבעלים. עכ"ל.

*

ביאור דברי הרמב"ן

שהשפתי צדיק שאל את השפ"א, ישנם שני מדרשים, אחד מובן לו, ואחד אינו מבין. א. על אליעזר עבד אברהם אמרו (ב"ר ס, ז) "על ידי ששרת אותו צדיק באמונה יצא מכלל ארור לכלל ברוך". וזה מובן. ב. על יוסף אמרו, על ידי ששימש את רבו באמונה יצא לחירות. זה אינו מבין, על ידי ששימש אותו ערל? אותו טמא? ענה לו השפ"א, אי, לא כתוב כן... ששרת את אדונו, אותו ערל, אותו טמא! באמונה, שהאמין שכך רצון השי"ת וקיבל באהבה, לכן זכה למלכות.

*

כל הפרשיות הללו היו בביור בהשגחה מיוחדת מן

השמים

עוד כתב השפת אמת (וישב תרל"ד) נראה כי יוסף זכה ע"י המכירה שנתבזה מהשבטים ויפשיטו כו'. ועל ידי שלא הרדר אחר השם ית' והאמין כי הכל לטובה, עי"ז וינס ויצא החוצה. היה לו סיוע שיוכל לבזות עצמו עבור רצון הבורא ית'.

מסיים השפ"א, ויש ללמוד הרבה ממעשיות הללו שבתורה, איך לקבל כל הנהגות השי"ת בשמחה ואהבה, כי הוא נורא עלילה וכו'.

וכמו שכתב המהר"ל בביאור הפסוק (מה, כג) 'ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים' (בספר גבורות ה' פ"ג), שרצה לרמוז לאביו, כי אחיו (עשרת האחים ללא יוסף ובנימין) היו בשעת המכירה כמו 'עשרה

לקטנות עניות דעתי אין כוונת הרמב"ן שיש מצוה לקיים את החלום, ולכן יוסף היה חייב לבצע זאת. אלא אמרו חז"ל שחלום אחד מששים נבואה, ויוסף היה בטוח שחלומותיו חלומות אמיתיים הם, ומזה הבין מה רצון השי"ת, ומה התכנית האלקית, ואין לו לנסות להתחכם כנגד גזירת המקום, והיא לא תצלח. כמו שכתב הרמב"ן בפרשה שעברה (לז, טו) 'הגזירה אמת והחריצות שקר'. [וב"ה מצאתי כמעט כן בשל"ה הק' שכתב: כי ידע יוסף שחלומותיו שחלם הם כמו נבואה, וידע שעל כל פנים יתקיים שאביו ואחיו ישתחוו לו וכו'].

*

יוסף ביטל את דעת עצמו לרצון שמים

יובן יותר על פי המובא בשם השפת אמת, אמרו חז"ל במדרש (שהש"ר א, א) ר' פנחס אמר בשם ר' שמואל בר אבא כל שהוא משמש את רבו כראוי יוצא לחירות. מניין אנו למדין, מיוסף, על ידי ששימש את רבו כהוגן יצא לחירות. שאל השפתי צדיק לגיסו השפת אמת זצ"ל, האם לא היתה ליוסף הצדיק - צדיק יסוד עולם זכות אחרת, מלבד הזכות ששימש את פוטיפר באמונה?

השיב השפת אמת, כוונת חז"ל שקיבל באהבה גזירת המקום, כאשר ראה שרצון שמים הוא שיהיה עבד, עשה זאת באמונה ובתמימות. הרה"ח ר' משה לודמיר כתב לי, אני שמעתי מהחסיד הישיש ר' כתריאל שטיין ז"ל (כמדומני שאביו היה נוכח אז),

לשון רבינו הכלי יקר מסייע לרעיון מעין זה

כתב הכלי יקר (מב, ז) והנה בענין דבור קשות, ישותום כל משכיל מה ראה יוסף על ככה לצער את אביו ואת אחיו חנם, ומה שפירש הרמב"ן שעשה כל זה כדי שיתקיימו החלומות כו', אם ירצה ה' בקיומם המה יתקיימו מעצמם ויוסף מה פעל.

והנראה לי בזה שמה שלא גלה לאביו עדיין כי הוא חי, לפי שחשב אם הקדוש ב"ה לא גלה לו, א"כ רצה הקב"ה בצערו כ"ב שנה מדה כנגד מדה, ואיך יגלה הוא מה שסכה הקב"ה, כי מצא בשכלו שנגזר על אביו צער כ"ב שנים שלמים מיום ליום, כנגד אותן כ"ב שנים שלא קיים מצות כבוד אביו, ואחר שנשלמו אז נתודע יוסף אל אחיו.

*

תירוצי הראשונים

בדעת זקנים לרבותינו בעלי התוספות כתבו (מב, א) בדרך אחר,וגם יוסף למה לא הודיע לאביו שהוא במצרים, אלא שהטילו חרם ביניהם, וגם שתפו להקב"ה וליוסף נמי השביעו שלא לגלות, והכתוב מוכיח דכתיב הוציאו כל איש מעלי, שלא רצה לגלות לזרים מפני השבועה.

וי"א כי כשהיה עבד לא רצה להגיד לו, כי יותר היה מצער, וכן כשהיה בבית הסהר. וגם כשהיה מלך לא יאמין לו, כי אפילו לבסוף כשספרו לו אחיו לא האמין, כדכתיב ויפג לבו כי לא האמין להם.

חמורים, כחמור שמטעינים אותו במשא ואינו מפנה ראשו לראות מה מניחים עליו, מן השמים סבבו על ידם את המעשה, כדי לגלגל את ירדתם למצרים. 'נזשאים מטוב מצרים', רמז לכך, כי לבסוף ינצלו את מצרים, כמצולה שאין בה דגים.

*

הצדיקים צריכים להתבטל לרצון שמים

רעיון כעין זה ראיתי בשם התפארת שלמה זצ"ל, בפסוק וישב יעקב, כתב רש"י בשם מדרש אגדה, ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף.

הרה"ק רבי שלמה מרדומסק זצ"ל שאל, מה חטא יעקב שביקש לישב בשלוה, הלא בודאי היתה כוונתו לשם שמים שיוכל לעסוק בתורה ועבודה?

אלא, נלמד מכאן שהצדיק צריך לקבל על עצמו כל מה שיגזרו עליו בשמים, ולא לבקש באופן אחר, כי אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזין עליו מלמעלה (חולין ז, ב). אם בשמים היו רוצים שיהיה באופן אחר, היה מומילא באופן אחר. זה היה החטא של יעקב אבינו ש"ביקש", הוא לא היה צריך לבקש, אלא לסמוך על הקב"ה שעושה עמו מה שטוב בעבורו. והפליא מאד את הדברים הללו. (אהל שלמה).

*

ונראה כי טעמו של יוסף טעם לשבחה, והוא כי מעת ירידתו למצרים עד עת בוא דברו יתברך והוציאו מבית האסורים למלוך, אין סיפק בידו להודיע לאביו, ואפילו שיונח שהיה סיפק בידו, חש על נפשו שידעו אחיו בדבר, ולצד בושתם וכלימתם מאביהם ימסרו עצמם עליו לאבדו מן העולם לבל תגיע להם בושת מאביהם, וגם אפשר כי יקללם וימותו כולם, ומצד זה יבקשו לקעקעו מהעולם, לזה חש על נפשו שידעו אחיו בדבר וימנעו מבא בדמי נפשו.

ואחר צאתו ממאסר ונעשה שר וגדול והלכה לה חשישא ראשונה, אף על פי כן נמנע מהודיע לאביו, והוא על דרך אומרם ז"ל (ברכות מג:): מוטב שיפיל אדם עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו, וחש על כבוד האחים מלביישים לפני יעקב ויצחק וכל זרע יעקב, וסבל שישאר אביו בצערו מלביישים. ועוד אף כי אחר שעלה לגדולה חשב [ש] יוסיף בלבם מיחוש ההשטמה ממנו, ויתיעצו עליו לעקרו מהעולם, וכמו כן תמצא שאמרו ז"ל (תנחומא) שרצו לעוקרו אפילו בימי גדולתו ובא גבראל ופזרן.

והגם שאמרו ז"ל (ב"ר צא ז) שירדו אחריו למצרים לפדותו בדמים יקרים, ישתנה הדבר אם יפדוהו הם, שאז יכיר באחוותם וזולת זה עברתו שמרה נצה, ולא ישכח את אשר עשו לו ויקדמו הם להרגו, הנך רואה כי אם היה מודיע מקודם ליעקב כי הוא חי היו מתאזרים ובאים ומאבדים אותו מהעולם, וגם אחר שבאו לפניו בשנת רעב לא רצה לגלות עצמו תיכף להם ולא לאביו, כי עודנו בסכנת מיחוש כנוכר, עד

ועוד אם היה מגיד לאביו, היה ירא שמוא ישמעו אחיו ויבהלו ויברחו זה לצפון וזה לדרום מרוב פחד שייראו שיהרגם, ונמצא אביו מצטער עליהם, וגורם צער גדול לאביו. ולכך המתין עד שבאו אחיו אצלו, ונתגלה להם תחלה, ופיססם בדברים ושאין בלבו עליהם, ואמר להם לבשר לאביהם וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים.

*

חשיש שלא לבייש את אחיו

באור החיים הק' (מה, כו) כתב, וראיתי לתת לב בענין יוסף איך לא חש על צער אביו כמה שנים, והן אמת בימי עבודתו נוכל לומר כי עשה ולא הצליח, אלא אחר שעלה לגדולה למה לא כתב אגרת לאביו להפיג צערו, כי יודע היה יוסף גדול הפלגת חיבת יעקב בו, ויתאבל עליו ימים רבים, ולמה לא שלח לבשרו. ותגדל עוד הקושיא על ימי הרעב, שהיו עוברים ושבים מארץ מצרים לארץ כנען, ולא חש על צערו. ועוד מי התיר לו אחר שבאו אחיו להאריך לו ימי צרה, שלא להודיעו תיכף ומיד.

והן אמת כי למה שנתגלגל בעניינים שגזר הגזר רבים הם שהיו צריכין להיות כן, הא' לשלם ליעקב כ"ב שנים שלא שמש אביו, וכמו כן היה הוא בצער כ"ב שנים, וגם למספר רד"ו שגזר ה' שיהיה במצרים, וגם לירד יעקב בכבוד גדול, מה שלא היה כן אם היה יורד קודם, וכמה פרטים שנמשכו. אלא לצד יוסף צריכין לתת טעם לדבר.

הצדיק התנכר אליהם, כדי שלא ירע בעיניהם שהוא מנצח אותם בקיום החלומות, וידמו שהם משתחווים לאחר. ובאמת יוסף הוא מלך ולא יהיה להם צער כאשר השתחוו לו, כי חשבו שהם משתחווים למלך אחר.

ואפשר לומר שזה היה כוונת יוסף הצדיק שלא הודיע לאביו שהוא מלך, ושהוא חי. שיוסף ידע שכעת יקוימו החלומות אשר חלם על אחיו, שיבואו וישתחוו לו, ואלו היה מודיע לאביו והיו באים אחיו ומשתחווים לו היה להם צער מזה שנצח אותם, לכן לא הודיעו לאביו, כדי שלא יצער את אחיו, כדי שיבוא וישתחוו לו ולא ידעו למי משתחווים וידמו שמשתחווים למלך אחר. עכת"ד.

יוצא מדבריו חידוש עצום, שיוסף הצדיק העדיף שאביו ישאר בצער ובאבל, כדי שלא לצער את אחיו. [וכנראה שב ואל תעשה עדיף, שאם לא כן מדוע צער אחיו חשוב יותר מהצער של אביו].

*

יוסף חשש שאם ידע שהוא במצרים יצטער יותר

שמעתי לפרש על פי דברי השפת אמת (וישב תרל"ו) שמבאר הטעם מה שלא גילה הקב"ה ליעקב אבינו ע"ה ממכירת יוסף, אף כי הי' ע"י החרם כו'. מ"מ למה סיבבו כן משמים. אפשר כי הי' לטובתו, כי היה לו צער יותר אם היה יודע כי נמכר למצרים מקום ערוה וטומאה. כי באמת הי' דבר גדול מאוד שנשאר יוסף הצדיק בקדושתו במצרים. ונראה כי הקב"ה

שנתחכם והאכילם והשקם ונתן להם דמים והראה להם כי הוא עמהם בלב שלם, גם נגלה הדבר כי מה' יצא וידעו ודאי כי לא שומר הוא להם איבה, וגם באמצעות כן הוסרה בושה מאביהם כי יאמרו אליו כי כן גזר הגזר, וכמו שפירשתי בפסוק (ח) לא אתם וגו', ואז גילה להם, ואף על פי כן הוצרך ה' לשלוח מלאך להצילו מידם כמאמרם ז"ל (תנחומא), ואולי כי הוא יוסף לא ידע בדבר, או אפשר שידע שהצילו מלאך.

גם בכתב סופר (ויגש מה, ג) כתב כעין זה עיי"ש באריכות.

*

חשש מצערם של אחיו

כתב בספר קדושת לוי הטעם שספרה לנו התורה הק' שיוסף הצדיק התנכר לאחיו. מפני שהכתוב בא להשמיענו בזה צדקת יוסף הצדיק, כי הנה יוסף חלם לו שאחיו ישתחוו לו כדכתיב (בראשית לו, ז) והנה אנחנו מאלמים כו', ואחיו לא רצו במלוכת יוסף עליהם, והנה בדרך הטבע כשאדם מנצח את חבירו, והשני יודע שהוא מנצח אותו, רע הדבר בעיניו, ויש לו עגמת נפש גדול. אבל אם הוא מנצח את חבירו, וחבירו בכלל לא יודע ממי הוא מנוצח, אז אין לו צער ועגמת נפש כל כך. והנה בכאן יוסף נצח את אחיו בקיום החלומות אשר חלם לו שאחיו ישתחוו לו, ובאמת הם לא רצו בזה שיוסף ינצח אותם ויצטרכו להשתחוו לו. וזה היה צדקת יוסף הצדיק, שבשעה שהשתחוו לו ונמצא הוא נצח אותם, אלו היו יודעים שזה שהשתחוו לו הוא יוסף, היה רע להם. לכן יוסף

למעשה פרשת ויגש

עשה הכל לטובה, כי לא היו באפשרי שיגאלו בני ישראל בלתי הקדמת ירידת יוסף למצרים. לפי זה מובן שיוסף הצדיק ידע שאם אביו ידע שהוא במצרים יצטער יותר. (שיחת התחזקות מהגה"צ רצ"מ זילברברג שליט"א).

*

מן השמים השכיחו ליוסף מבית אביו - נשני אלקים

אמר הרה"ק ר' איציק'ל מפשעוורסק זצ"ל לבאר על פי המסופר על הרה"ק ר' צבי הירש מורימנוב זצ"ל שמדי פעם כשהיה חל ר"ח בערב שבת, היה נוהג ליטול צפרניו. ואחר כך אמר שנזכר שהיום ר"ח ולא נוהגים ליטול צפרנים בר"ח, וזה נשכח ממנו.

והסביר הרה"ק ר' יחזקאל משינאווא זצ"ל, שח"ו לומר ששיקר, אלא מן השמים רצו שרבי הערש יגוז צפרניו לכבוד שבת, ולכן השכיחו ממנו באות שעה שהיום ר"ח. כמו כן כאשר יוסף היה במצב שהיה יכול להודיע לאביו שהוא נמצא במצרים, השכיחוהו מן השמים מבית אביו, כי ההשגחה העליונה רצתה שלא יודע ליעקב אבינו היכן הוא. וזה הפירוש 'כי נשני אלקים וגו' ואת כל בית אבי'. (אמרי שמואל). (גם במאמרים מאדמו"ר שליט"א מגור (תש"ס) כתב לבאר כנ"ל - 'כי נשני אלקים וגו' ואת כל בית אבי - מן השמים השכיחו ממנו את כל משפחתו, ולכן לא היה יכול להודיע לאביו במכתב).

*

**באהלה של תורה / הרב יהודה אייזנשטיין, מח"ס
אהל מועד, כולל ישיבת מיר ירושלים**

"מכירת יוסף הוא השורש לכל חורבנות בתי המקדש" – (מאמר הכנה לקראת 'עשרה בטבת' מפרשת השבוע)
ויפל על צוארי בנימן אחיו ויבך ובנימן בכה על צואריו (מה, יד)

מכירת יוסף שורש כל החורבנות

א) בסוגית הגמ' ביומא (ט, ב) מבואר שבית ראשון נחרב בעון ע"ז גלוי עריות ושפיכות דמים. ובית שני נחרב מפני שהיתה בו שנאת חנם ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות חמורות. מבואר דבית ראשון נחרב בעון ג' עבירות חמורות. וקשה ממה שאמרו במדרש (איכ"ר א, כ) שבליל תשעה באב נכנס אברהם אבינו לבית קדשי הקדשים ושאל את הקב"ה רבוני בני היכן הם? ואמר לו הקב"ה שחטאו והגליתים לבין האומות. ואמר לו אברהם היה לך להביט לברית מילה שבבשרם, וענה הקב"ה: חייך כפרו בה ולא עוד אלא שהיו שמחין במפלתם אלו על אלו דכתיב (ירמיה יא, טו) "כי רעתכי אז תעלוזי", וכתיב (משלי יז, ה) "שמח לאיד לא ינקה" ע"כ. ומבואר דסיבת הגלות היה מפני שהיו שמחין במפלתו של חבירו.

גם לגבי בית שני, מחד גיסא מבואר בגמ' שם ביומא דחרב מפני שהיתה בו שנאת חנם שהיה באותו הדור ואיתא התם בגמ' ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות חמורות. ומאידך

איתא בזוהר (זה"ח וישב נ, א): ואתקיים בית שני ת"כ שנין על חילא דאורייתא דהוו מתעסקין בה, וכד אשתלימו גרם חובה דשנאת חנם ואיתער ההיא שנאת חנם קדמיתא, הה"ד "וישנאו אותו" לההוא צדיק ע"כ. ומבואר דטעם החורבן היה מכח מה שנתעורר השנאת חנם של מעשה מכירת יוסף.

"ויפל על צוארי בנימן אחיו" – בכה על שתי מקדשות

ב) ובוה יבואר מה דאיתא בגמ' במגילה (טז, ב) שכשנפגשו יוסף ובנימין שנאמר (בראשית מה, יד) "ויפל על צוארי בנימין אחיו" – כמה צוארין הוו ליה לבנימין?! אמר רבי אלעזר בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב. "ובנימן בכה על צואריו" – בכה על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף ועתיד ליחרב ע"כ. [וראה בילקו"ש (דברים רמו תתקנז) דאיתא דבנימין זכה שיבנה בית הבחירה בחלקו מפני שלא היה במכירתו של יוסף ע"ש].

וצ"ב מפני מה דוקא עתה בעת פגישתם עסקו לבכות על העתיד לבוא חורבן ביהמ"ק שעדיין לא נבנה ולא נחרב (ובדאי שיש בענין זה סודות בפנימיות התורה אבל ראוי להבין פשטות הדבר). ומוח"ז (בספרו המאור שבתורה ח"א עמוד שטז) וצ"ל ביאר דגם מכאן מבואר דחורבן שני הבתים וכן חורבן משכן שילה שורשו הוא מכח מעשה מכירת יוסף.

וזהו מה דמבואר בזוהר (בראשית רב, ב) עה"פ (שם מג, כט) "וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן

שנהנו מסעודתו של אותו רשע או מפני שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר (רש"י שם). ואילו במדרש (אסתר רבה פ"ז כה) איתא: "והמלך והמן ישבו לשתות", אמר ר' חנין מאן דאמר רחמנא ותרן הוא יתותרון מעוהי אבל מאריך רוחיה וגבי דידיה. אמר להם לשבטים, אתם מכרתם את אחיכם מתוך מאכל ומשתה, כך אני אעשה לכם, הדא הוא דכתיב והמלך והמן ישבו לשתות ע"כ. ומבואר שהיה קטרוג על עם ישראל על מכירת יוסף.

וכ"כ הרבינו בחיי (שמות לח, כה): כי מפני שידע המן חטא שבטי ישראל במכירת יוסף בעשרים כסף שהם חמשת שקלים ועונש החטא ההוא לא נפקד עליהם עדיין, על כן חשב מחשבה לקנות כל ישראל לתת בשביל כל אחד משישים רבוא חמשת שקלים, כי חשב שיצליח בזה ויעלה בידו לגדל חטאם, וכענין שאמרו במדרש כו' אתם מכרתם את אחיכם מתוך משתה כו' ע"כ. ואיתא בתנחומא (כי תשא סימן י) שהטעם למחצית השקל הוא לתקן על חטא מכירת יוסף.

ושוב תמוה היאך יתכן להעניש את הצאצאים על חטא מכירת יוסף. וביותר תמוה, שהרי המדרש שם מסיים: אמר רבי יששכר דכפר מנדי, ומה אם מי שמחל ואמר (בראשית מה, ח) "לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים וגו'" ראה עד היכן היא מתוקנת, שהרי עד ימי מרדכי אותו עונש של מכירת יוסף קיים, מי שאינו מוחל על אחת כמה וכמה ע"כ. והדבר תמוה אם באמת מחל יוסף לשבטים (ומסתמא עשו

אמו". רבי יוסי אמר והא כתיב בקדמיתא (שם, טז) "וירא יוסף איתם את בנימין" והשתא כתיב "וישא עיניו וירא את בנימין אחיו" מאי ראייה הכא. אלא חמא ברוחא דקודשא לבנימין כו' ובחולקיה דבנימין ויהודה תשרי שכנתא כו' דבחולקיהו הוה מקדשא. מה כתיב בתריה "וימחר יוסף כו' ויבקש לבכות ויבא החדרה ויבך שמה" – והיינו משום שראה חורבנו של ביהמ"ק.

ג) והדבר תמוה מכמה אנפי. א) ראשית שיש כאן סתירה בדברי חז"ל דמחד גיסא מבואר בדבריהם שהתביעה על חורבן שני בתי המקדש היה על ג' עבירות ושנאת חנם והתביעה על משכן שילה מבואר בגמ' ביומא (ט, א) שנחרב מפני גילוי עריות וביזוי קדשים, ומאידך גיסא מבואר ששורש הכל נבע מכח חטא מכירת יוסף.

ב) גם עצם הדבר שיש תביעה על חטא מכירת יוסף תמוה, שהרי בגמ' בסנהדרין (כו, ב) מבואר שלא נאמר (שמות לד, ז) "פוקד עון אבות על בנים" אלא כשאוחזין מעשה אבותיהן בידיהן, אבל כשאין אוחזין מעשה אבותיהן בידיהן נאמר (דברים כד, טז) "ובנים לא יומתו על אבות איש בחטאו יומתו". וא"כ מדוע מבואר בדברי המדרש שהיה תביעה על כלל ישראל בעון השבטים של מכירת יוסף.

ג) ומוצאים אנו דבר זה גם בגזירת הכליה אשר נגזר בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה. דמחד גיסא מבואר בגמ' במגילה (יב, א) שהטעם שנתחייבו ישראל בדור של מרדכי ואסתר כליה הוא, מפני

תשובה) א"כ מה הכונה שהקב"ה מאריך רוחיה וגבי דידיה!¹
 ע"כ. ושוב צ"ב היאך שייך לענוש את הצאצאים בעון האבות, ובפרט אחרי דמבואר דיוסף מחל להם.

גדול השלום

ד) וביאור הענין מבואר במסכת כלה (רבתי פרק ח) שם אמרו: מפני מה הרבה ירושלים? בראשונה מפני עבודה זרה, ובאחרונה מפני שנאת חנם. ומקשו שם: הא לית בה תרתי (הרי לא מוזכר הני תרתי במקרא)? אמר לך ר' יוחנן האי הקב"ה דקאמר הכי "אותי עזבו" מה טעם? דתורתיה לא שמרו, הא אילו תורתיה שמרו, אותי לא עזבו (דהיינו שזה גרם את זה). ואי משום דקא מקשית בית שני (שאין רמז לשנאת חנם) "שאני שנאת חנם דחמיר טפי מעבודה זרה", ומגלן? דכתיב "חיבור עצבים אפרים הנח לו", בזמן שהם מתחברין ואפילו לעצביהם, הנח להם, "חלק לבם עתה יאשמו". אי הכי בראשון אמאי (מדוע נחרב מאחר שלא היה הם שנאת חנם)? ומשני "ראשון נמי משום חלק חרב" (דהיינו שגם בבית

ד] ואנו מוצאים כן גם לגבי גלות מצרים שיש לזה שייכות עם מכירת יוסף. ראה במדרש שכל טוב (בראשית פרק מד) דאיתא: שאמר הקב"ה לאברהם אבינו (בראשית טו, יג) "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם", לא היו על השבטים לירד למצרים זולתי זרעם, ומי גרם להם לירד הם עצמן, שנאה ששנאו את יוסף אחיהם, בשביל כן נתגלגל הדבר וירדו למצרים ע"כ. ומבואר דרק מכח מכירת יוסף נגזר על שבטי י-ה לירד למצרים, ושוב הדבר תמוה שהרי יוסף מחל להם.²

ומצינו כן בילקו"ש (משלי רמז תתקכט. והובא גם במדרש משלי פ"א) גם לגבי עשרה הרוגי מלכות, דאמר רב יהודה שלא נמסרו הרוגים למלכות אלא על מכירתו של יוסף. א"ר אבין הוי אומר עשרה עשרה מכל דור ודור ועדין אותו חטא תלוי (קיים)

שאמר בזה הגר"ח ק שליט"א שכפי הנראה השעיר לא כיפר לגמרי, שהרי גם עשרה הרוגי מלכות היו כפרה על מכירת יוסף.
² אך העירו שיתכן שאין כונת המדרש שבא הדבר בתורת עונש. אלא שמכח שהם בעלי בחירה הם גרמו ונגללו על עצמן לירד למצרים. וע"ע מש"כ הגרי"א חבר בדרוש לשבת הגדול אות ב.

¹ יש לציין בזה מה שמובא בפרקי דר"א (פרק לח) ר' ינאי אומר מעון שעשו השבטים במכירת יוסף לא נתכפר להם עד עת מיתתם שנאמר "באזני ה' צב-אות אם יכופר העון הזה עד תמותון" ע"כ. ומשתמע שעכ"פ במיתתם נתכפר להם העון. וע"ע ברש"י במדבר (ז, כב) כותב שמביאים שעיר עזים לכפר על מכירת יוסף, שנאמר בו "וישחטו שעיר עזים". וראה בדרך שיחה (עמ' תיג) שמובא מה

אבל משנחלקו מה הוא אומר (שם י, ב) "חלק לכם עתה יאשמו". הא למדת, גדול השלום ושנואה המחלוקת ע"כ.³

ומצינו כן גם בדור המבול, ראה ברש"י (בראשית יא, ט) שכתב: וכי אי זו קשה של דור המבול או של דור הפלגה, אלו לא פשטו יד בעיקר ואלו פשטו יד בעיקר כביכול להלחם בו, ואלו נשטפו ואלו לא נאבדו מן העולם. אלא שדור המבול היו גולנים והיתה מריבה ביניהם לכך נאבדו, ואלו היו נוהגים אהבה וריעות ביניהם שנאמר "שפה אחת ודברים אחדים". למדת ששנוי המחלוקת וגדול השלום. (ומכאן מוכח שהדבר אמור גם לגבי בני נח).

וגדר הדבר, ראה ברש"י שם בהושע שכתב שאם יש שלום אין השטן מקטרג ביניהם ואם יש מחלוקת

ראשון היה שנאת חנם, רק שזה לא ביה מספיק שיחרב בגלל זה מצד עצמו).

נמצא שהגם שמבואר בחז"ל דחורבן שני המקדשות וכן חורבן משכן שילה היה בעבור איזה עוון בכל אחד שמחמתו נחרב, מ"מ אילולי הפירוד ששורשו מכח מכירת יוסף לא היו נחרבים.

והגם שכאמור מבואר בגמ' דבית ראשון נחרב מפני ג' עבירות חמורות ומשכן שילה נחרב מפני גילוי עריות וביזוי קדשים ונגזר כליה בזמן מרדכי ואסתר בעוון שנהגו מסעודתו של אחשורוש או מפני שהשתחוו לצלם, מ"מ הרי מבואר במדרש (רבה נח פרשה ל"ח) רבי אומר גדול השלום שאפילו ישראל עובדים עבודת כוכבים ושלום ביניהם אמר המקום כביכול איני יכול לשלוט בהן כיון ששלום ביניהם, שנאמר (הושע ד, יז) "חבור עצבים אפרים הנח לו",

אחאב שאע"פ שהיו ישראל עובדים ע"ז לפי שהיה ביניהם שלום כשהיו יורדים למלחמה היו נוצחין, וכשאינן שלום ביניהם נופלים אע"פ שהם צדיקים כדורו של דוד. ולכן נתארך גלותינו על עון מחלוקת ושנאת חנם שהוא בינינו שעדיין לא הטהרנו ממנו, שכל העולמות קשורים זה בזה, ובהראות פירוד בתחתון גורם דוגמת פירוד בשלשה אשר עליו, ואין לך עבודה זרה גדולה מזו, ולכך אמרו בגמ' (יבמוצ צו, ב) שפעם אחת היה מחלוקת בבית הכנסת של טבריה וקם אחד ואמר שבעבור אותו עון יהיה אותו בית הכנסת בית ע"ז מדה כנגד מדה, וכן היה."

³ החרדים (ידיעת הבורא יתברך פ"ז) כותב: "ואם חלילה וחס ימצא מחלוקת ופירוד ביניהם לא ישרה בתוכם, כדפירש רשב"י על פסוק "והוא באחד ומי ישיבנו", שדקדק שלא אמר הכתוב "והוא אחד" אלא "והוא באחד", שרוצה לומר שלא ישרה במקום פירוד אלא במקום ייחוד. ופי' "מי ישיבנו" על דרך כי הא דאמרו רז"ל כשישראל בשלום זה עם זה אין שטן נוגע בהם שנאמר חבור עצבים אפרים הנח לו ושכינתו אינה מסתלקת מביניהם אפילו הם עובדים ע"ז. זהו פירוש "ומי ישיבנו", כלומר אין שום עון יכול לגרום סילוק שכינתו מעליהם, דוגמת דור

מקטרגין שהקב"ה יעניש עליה, ורק אחרי שלא היה שלום ביניהם ממילא נתבעו על עבירות הללו.

כמו כן בימי מרדכי ואסתר, אמנם החטא היה על שנהגו מסעודת אחשוורוש או מפני שהשתחוו לצלם מ"מ אילו היה חיבור ביניהם לא היה מקטרגין שהקב"ה יעניש עליה.

וראה בגמ' במגילה (יג, ב) דלית דידע לישנא בישא כהמן שאמר (אסתר ג, ח) "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד" ע"ש. והשל"ה (פר' תצוה תורה אור אות כא) ביאר שהמן אמר כן, כי מה שישראל מפוזר ומפורד הוא סיבה להיות כלה בית ישראל כמו שנאמר "חלק לבם עתה יאשמו", ואיתא במדרש (ויק"ר כו, ב) דורו של אחאב כולן עובדי עכו"ם היו ועל ידי שלא היו בהן דילטורין היו יוצאין למלחמה

יש פתחון פה לשטן לקטרג (וראה בשמיה"ל שער הזכירה פ"ב מש"כ בזה).

והגר"א ביאר דזה כונת הפסוק במשלי (כו, כ) שנאמר "ובאין נרגן ישתוק מדון" – כי לא יבוא קטרוג למעלה רק בעת שנמצא מחלוקת בעולם הזה כו', כשהיה שלום ביניהם אמר הקב"ה כביכול אין אני כו' וזהו "ישתוק מדון" למעלה. וגם מה שנאמר (שם, כב) "איש אף יגרה מדון" – ביאר הגר"א שבעל האף הוא יגרה תמיד ריב ובוזה יגרה מדון למעלה, כשיש מחלוקת למטה אז מקטרגין בשמים.⁴

וזה הביאור בחורבן הבית, שאמנם החטא היה על ג' עבירות ומשכן שילה בעוון גילוי עריות וביזוי קדשים וכדו' מ"מ אילו היה שלום ביניהם לא היו

חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא עבדו לפנים משורת הדין. ולא מובן מדוע זה סיבה לחורבן? ובספר 'תולדות אדם' (פרק 'עדות נאמנה'; הובא גם בשמיה"ל שער הזכירה פ"ב) מובא שהג"ר זלמליה מוואלוז'ין זצ"ל ביאר שאי"ז טעם חדש אלא שכל זמן שהיו מעבירין על מידותיהם גם הקב"ה היה מעביר על פשעיהם. אך כאשר העמידו דבריהם על דברי תורה ולא נהגו לפנים משורת הדין אז אמר הקב"ה שהגיע העת להיפרע מהם את כל חובותיהם. וע"ע בשמיה"ל (ח"ב פ"ד) מקורות שע"י לשה"ר מתעורר שאר העבירות להיפרע מהם.

⁴ הטעם להנהגה זו ביאר מו"ח שליט"א, דהנה המתבונן בתכונות האדם יראה שלא יתכן לחיות בשלום זה עם זה אלא אם כן נוהגין אחד עם השני לפנים משורת הדין. וכבר אמרו חז"ל (ר"ה יז, א) כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו שנאמר "נשא עון ועובר על פשע" למי נושא עון למי שעובר על פשע, ופרש"י שאין מדת הדין מדקדקת אחריהן אלא מנחתן והולכת. (וראה בדרך ה' (חלק ד פרק ח) שכתב שזה עצמו מדת משפט שיתנהגו עמו שלא בדקדוק כמו שמתנהג בעצמו, ונתבאר היטב במאמרים לימים נוראים). ויש להוסיף מה דאיתא בגמ' בב"מ (ל, ב) דאמר רבי יוחנן לא

ונוצחין. על כן אמר המן שהם במחלוקת ואינם באחדות אחת שהרי הם מפוזרים בארבע כנפות הארץ, ואף בכל קיבוץ וקיבוץ מהם יש פירוד ועל כן יכול נוכל להם. וכן ביאר המהר"ל (באור חדש שם): כי מצד שהם "עם אחד" ראוי להם החיבור ביותר יותר משאר עמים, אך הם פזורים בין העמים ודבר זה הפסד וקלקול להם ולכך יש הפסד לגמרי.

וכיון שנתבאר שכל שורש הפירוד בעם ישראל הוא מכח מעשה מכירת יוסף, על כן זהו מה דמבואר במדרש שהיה תביעה על ישראל בזמן ההוא על מכירת יוסף מאחר שהיה חיסרון בחיבור ביניהם. והמן ידע דבר זה כמו שהובא לעיל בשם הרבינו בחיי שידע חטא שבטי ישראל במכירת יוסף ושעונשו החטא ההוא לא נפקד עליהם עדיין. וא"ש שמכח מכירת יוסף שלא היו באחדות ממילא יש יכולת להעניש על מה שנהנו מסעודת אחשורוש או על מה שהשתחוו לצלם.

כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון
 (ה) והנה סיבת כל השנאת חנם שיש בכל דור שורשו מכח מעשה מכירת יוסף. כי אילו השבטים היו כובשים את מדת השנאה והקנאה היתה הדרך סלולה גם לצאצאיהם לכל הדורות, כי מה שנכבש על ידי האבות קל ונוח לצאצאיהם להתגבר עליהם.⁵

מוסרים את עצמם על קידוש השם הוא מוטבע בנו מאברהם אבינו שמסר נפשו לאור כשדים על אמונתו. וכן כל העשרה נסיונות היו להישיר הדרך לפנינו, וכן ההתעוררות לאדם פתאום לילך לא"י הוא מכח הנסיון של "לך לך". (אך העיר ידידי הגרמ"מ ברנשטיין שליט"א שמוהר"ח זצ"ל כתב כן לבאר מה ששנינו שם "עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו" וביאר שלכן דוקא כאן נאמר "אבינו". וא"כ יל"ע שמא זה יסוד דוקא אצל "אבותינו"). אך יש לציין מש"כ

דוגמת מש"כ המשך חכמה (בראשית כב, יד) דמכח מה שמסר יצחק את נפשו בעקידה על קידוש שמו יתברך, מאז והלאה הוקבע לטבע קיים באומה הישראלית להימשך אחרי רצון ההשגחה מעומק הלב ולמסור נפשם ורוחם על קידוש שמו יתברך, כאשר עשו אבותינו באלף החמישי והשישי כידוע, עד כי כעת יוקשה על נפש הישראלי מה זה נסיון להאשל הגדול צור מחצבתינו אברהם ויצחק עכ"ד. וכ"כ ב'רוח חיים' (אבות ה, ג) שמה שרבים מעמי ארץ מדיהודים

⁵ דוגמת מש"כ המשך חכמה (בראשית כב, יד) דמכח מה שמסר יצחק את נפשו בעקידה על קידוש שמו יתברך, מאז והלאה הוקבע לטבע קיים באומה הישראלית להימשך אחרי רצון ההשגחה מעומק הלב ולמסור נפשם ורוחם על קידוש שמו יתברך, כאשר עשו אבותינו באלף החמישי והשישי כידוע, עד כי כעת יוקשה על נפש הישראלי מה זה נסיון להאשל הגדול צור מחצבתינו אברהם ויצחק עכ"ד. וכ"כ ב'רוח חיים' (אבות ה, ג) שמה שרבים מעמי ארץ מדיהודים

שלהם הוא מחטא מכירת יוסף שחטאו שבטי ישורון [ויש להוסיף מה דהובא לעיל מדברי המדרש שיוסף "מחל" לאחיו וא"ש שזה כנגד "מחלן לשבטי ישורון"].

ודבר נפלא כתב הקדוש מרן רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד בקובץ אגדות (בסוף ספר קובץ הערות סימן ו אות ח) לבאר מה שמצינו בכל הדורות גזירות עלילות דם שהם שקר לגמרי שאין בו אמת ומתקיים אלפי שנה בכל העולם עד היום הזה, וזהו מפלאי ההשגחה שדבר שאין בו אמת כלל שמתקיים. וכתב דנראה שהוא מכוון נגד העון של "ויטבלו את הכתונת בדם".

והנה גם אחרי שנפגשו השבטים עם יוסף ומחל להם מ"מ לא הצליחו להגיע לחיבור גמור ביניהם, וכדחזינו שאחרי מות יעקב חששו השבטים "אולי ישטמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותו". וכבר כתב רבי צדוק הכהן (פרי צדיק קדושת שבת מאמר ו; שמייה"ל ח"ה לפ' וישב ד"ה ויזכור) דכל מה שעשה יוסף לאחיו במצרים היה רק מצד תוקף האהבה כדי לנקותם מתוקף חטא המכירה וצער אביהם ולא משנאה כלל. ומקורו

וזהו שדקדק הזוהר בלשונו וכתב שהשנאת חנם מעורר את השנאת חנם הקדמיתא. ומשמעות הדברים שבכל מעשה של שנאת חנם שיש בכל דור ודור מתעורר ממנו השנאת חנם ההוא מאחר והוא השורש לזה.

והדבר מפורש במשך חכמה (פרשת אח"מ) שכתב לבאר את נוסח התפילה ביה"כ "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון בכל דור". והנה בכל נוסח התפילות לא מצינו נזכר "שבטי ישורון" והלא דבר הוא. וביאר דהנה נאמר (שמות לב, לד) על חטא העגל "וביום פקדי ופקדתי", וכמו שאיתא בגמ' בסנהדרין (קב, א) שאין לך כל דור שאינו נוטל אונקיא אחת מחטא העגל. וביאר דכשישראל חוטאים בדברים שבין אדם למקום אז פוקד עליהם חטא העגל. ואם חוטאים בדברים שבין אדם לחבירו אז פוקד עליהם חטא מכירת יוסף. וזה שאמרו "כי אתה סלחן לישראל" – היינו על כל החטאים שבין אדם למקום שהרושם הוא משורש העגל שנאמר (שמות לב, ד) "אלה אלהיך ישראל" ושם נאמר (במדבר יד, כ) "סלחתי כדברידך".⁶ "ומחלן לשבטי ישורון" – הוא על חטאים שבין אדם לחבירו ששורש

⁶ פסוק זה מוזכר בתורה בחטא המרגלים. אמנם ראה ברש"י (שמות לג, יא) דמבואר דקאי גם על חטא העגל, וע"ע ברבינו בחיי (במדבר יד, כ) ובדעת זקנים לבעלי התוספות (שם) מש"כ בזה.

בשו"ת הרשב"א (החדשות סי' שסח) וז"ל כי ראש המשפחה שורש לתולדות, וכשהשורש נפסד לא ימלט הפרי להיותו יונק מאותו הפסד, על כן הבאים ממנו מתדמים לו לעתים לאחר כמה דורות בצורתם הגשמית גם בטבעם והנהגתם שטבעם שמור בגזע.

למעשה פרשת ויגש

במדרש (שכל טוב בראשית פרק מה) דאמר ר' שמואל בר נחמן כהוגן וכשורה עשה שציערם להיות כפרה להם על שציערוהו ע"כ.

ונאמר "ולא היה יכול יוסף להתאפק כו" – וכתב השפ"א (ויגש תרמ"א) שכנראה היה מהצורך עוד לעכב עצמו, ואם היה ביכולתם לתקן עד הסוף לא היה הגלות והחורבן כאשר חכמים הגידו כי הכל נמשך מהשורש. והכלל כי עבודת האבות הכנה לבנים רק שלא היה בכוחם לסבול כל כך צער כאשר מעיד הכתוב ולא יכול יוסף כו'.

וכיון שלא זכו לתיקון גמור הרגיש יוסף שהגם שמחל להם אך עדיין שורש מעשה המכירה (השנאה) לא נמחק ועתיד בעקבותיו לגרום לחורבן הבית. וזה כונת המדרש שהובא לעיל שאמר שעדיין אותו החטא קיים. ולכן מובן היטב שבפגישתו עם בנימין בכו על זה מאחר שזהו השורש לכל החורבנות והגלויות.

ומאחר וחורבן הבית ארע מחמת 'שנאת חנם', א"כ ודאי כל עוד לא נתקן חטא זה לא תוכל להיות הגאולה. וזה אחת הסיבות שמפרט החפץ חיים (בהקדמה) מדוע החליט להוציא את ספרו על הלכות לשון הרע ע"ש.

לתגובות: 5322906@gmail.com

מגיע הוא לתקוותו הנכספת: יתוודע אל אחיו ואח"כ יוכל להיראות אל אביו. והנה, במקום להתפרץ ולזעוק "אני יוסף", הוא מצווה קודם כל יהוציאו כל איש מעליי. לא, גם ברגע נעלה זה אין יכול יוסף לסבול שאחיו יתביישו בפני המצרים.

ומכאן מגיעים אנו לשני מעלותיו הגדולות, של יוסף הצדיק, כפי שנתגלו בפגישתו המרגשת עם אחיו.

ראשית כל העמיד את עצמו בסכנת מיתה. הוא ידע וחשש שמא יהרגוהו אחיו. בכל זאת חישוב ומצא כי מוטב לו לאבד את הכל ברגע האחרון, לגרום שכעת אחיו ירצחוהו ממש ושוב לא תהא להם תקומה. ואז כמובן תיבצר ממנו האפשרות לפגוש את יעקב אביו. שירד אבל שאולה ויחשך עליו עולם ומלואו, עד עולם. במקרה כזה גם יחרב עם היסוד כל בנין יגיעתם של אברהם יצחק ויעקב בכל ימי חייהם. כל זה נוח היה ליוסף יותר מאשר לבייש את אחיו בפני המצרים.

ויש להוסיף על זה סיפור נפלא שסופר על הרב דב פלאי זצ"ל (ספר והוא פלאי עמי שכח) עוד מעשה מופלא, המגלה בפנינו את חכמתו ותבונתו הרבה במידת החסד, בעזרה עצומה מתוך חוכמה מיוחדת – ממש "משכיל אל דל", וכל זאת, מכח האהבה והראגה העצומה שלו לכל אחד ואחד, ומתוך המידות טובות, שהיו מושרשות עמוק בנפשו ובגופו.

למה הוציא יוסף את כל הנוכחים מעליו מעשה נפלא על חכמתו של הרב דב פלאי שלא לביש בחור

"ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו" (מה),

(א)

פרש"י: "לא היה יכול לסבול שיהיו מצרים נצבים עליו ושומעין שאחיו מתביישין בהוודעו להם". ובמדרש רבה (צג, ט): א"ר חמא בר חנינא לא עשה יוסף כשורה, שאילו בעט בו אחד מהם מיד מת.

מעיר הגר"ל חסמון זצ"ל בספרו "אור יהל" (ח"ג הובא בילקוט לקח טוב) שלדברי רחב"ח היה מקום לחשוש שמא יהרגו אותו אחיו, ובכל זאת הכניס יוסף את עצמו בסכנה, ובלבד שלא יתביישו אחיו בפני המצרים. וכן מצינו מפורש בתנחומא כאן: "ארשב"ג לסכנה גדולה ירד יוסף, שאם הרגוהו אחיו אין בריה בעולם מכירו. ולמה אמר: "הוציאו כל איש מעליי"? אלא כך אמר יוסף בלבו מוטב שאהרג ולא אבייש את אחי בפני המצרים"

יוסף הצדיק שכל תקוות חייו בשעה זו היא שאביו עוד יספיק לראותו, עומד בנסיון גדול ואינו מתוודע אל אחיו במשך כל הזמן כדי שיתכפר להם עוונם. כת ההתאפקות שעמד לו במשך תקופה כה ארוכה נוטש אותו, לפי דברי חז"ל במדרש רבה, ברגע שהוא שומע מיהודה על צערן של אביו. ולפיכך, למרות שלפי חשבוננו עדיין לא הגיע הזמן להתגלות מ"מ צערן של אבא מכריע את הכף. אז

ביום חמישי הודיע רבנו זצוק"ל שהמבחן הפעם יתקיים ביחידות, אחד אחד, דבר שגרם לרבנו בזבז זמן של שעות רבות ולכאוף היה ללא כל מטרה, לבחורים זה לא עזר מדי הרבה) בפרט שלא ידעו על כך מקודם ולא התכוננו, ורבתה התמיהה לשם מה היה שווה את כל הזבזז זמן הזה. אף אחד לא ידע (בשעתו) חוץ מאחד...

לר' דוב היתה מטרה אחרת לגמרי. כשאותו בחור נכנס למבחן כולו שבור ורצוץ, קם ר' דוב ממקומו, סגר את החלונות והוילוונות, הושיבו בקצה החדר ואמר לו, דע לך כי כל מה שהמבחן נעשה בצורה כזו (שעל פניו נראה ללא מטרה כלל), הוא כדי שאני אוכל לדבר אתך ביחידות בלי שיעלה על דעת אף אחד שהלשנת על מישוהו וכדו', וישב איתו שם זמן ממושך ועודדו ונתן לו עצות ורעיונות על כל פרט ושעל, ולא הזכיר מילה על מעשיו ולא הוכיחו אפי' על דבר קטן ממה שעשה.

כמוכן שהבחור יצא מרוגש, שמה ומחוק מהדברים, ועלה ונתעלה עד שכיום הינו אחד מהבחורים הטובים ביותר בישיבה.

והדברים מבהילים, עד היכן אפשר להגיע עם מידות, עם חסד, עם אכפתיות, זה הפסגה של מידות, לקחת את הכשרון, את החכמה, לראות איך אפשר בכל טצדקי שהוא כדי להגיע למטרה הנכספת, שהשני ירגיש טוב ויהיה שמח. "עיני עיני ירדה מים" על האי שופרא דבלי בארעא. "הוכח תוכיח" -

בחור אחד נקלע למצוקה חברתית קשה ביותר, וזאת עקב שחשדו בו, משום מה, שהלך לצוות והלשין על כמה בחורים על דברים שנאסרו לעשות בישיבה, חוץ מזה, הבחור הזה היה הריף בלשונו, ומטבעם של דברים, בחורים היו נפגעים ממנו מדי פעם, הדבר גרם לכך שרוב השיעור החליט לא לדבר יותר עם בחור זה, ולהימנע מקשר איתו בכל צורה שהיא.

הבחור נכנס למשבר נורא ולמצוקה גדולה שכמוכן א"א לתאר כלל. ר' דב, האבא, שראה כזה דבר הוא לא יכל לשבת מן הצד ולתת למצב הזה להישאר ככה, הוא ניגש לאותו בחור ואמר לו שרוצה לדבר עמו, אך הבחור לא רצה, ובצדק. כי מאז מה שאירע, בכל פעם שדיבר עם אחד מאנשי הצוות ביחידות, מיד כבר אמרו עליו שהוא כעת מלשין, והמצב היה נורא, משום כך פחד הבחור פחד מוות (נפשו) ללא שום גוזמא) שמא אחד מן הבחורים יראה או יתוודע לו על דבר שיחתו עם רבנו זצוק"ל ומי יודע מה תהיה רבה הרעה שתבא אליו. עוד חשש הבחור, כי ר' דוב יוכיחו על מעשיו בשבט מוסר) מה שנפשית הבחור לא היה מסוגל) ולכן העדיף לוותר על השיחה עם ר' דוב על העניין הזה. ובאותה תקופה, כאשר הבחור הסתובב במפח נפש ואף כמה ימים לא הגיע לישיבה, גמרנו בסיעתא דשמיא ללמוד פרק 'המניח', וכמוכן, כולם ישבו ועמלו למבחן על כל הפרק שהיה אמור להיערך בסוף שבוע.

ייתכן לומר שאמנם בוודאי יוסף דאג בעוד מועד להכין לאביו מקום מגורים מעולה, אלא שליעקב היתה בעניין זה דרישה מיוחדת. מכיון שארץ מצרים היתה טמאה, ומלאה עבודה זרה וגילולים שונים, כמבואר בזהר הקדוש, לא רצה יעקב לדור במקום שנמצאים בו גילולים בכל פינה. הוא ידע שמגע יום-יומי עם האלילים ועובדיהם ועם החרטומים והקוסמים למיניהם, עלול להזיק להם. במיוחד חשש לגורל הילדים הרכים, אשר המראה הזה עלול להשפיע עליהם להוקיר ולכבד את התועבות ואת עושיהן, ולהימשך אחר דעותיהם. ומצאנו שהתורה הזהירה (דברים כט): "כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים וגו', ותראו את שיקוציהם ואת גילוליהם וגו' פן יש בכם שורשי וגו', ועיין שם ברש"י וברמב"ן.

לכן שלח יעקב את יהודה לפניו, כדי לתור אחר איזור שיהיה מרוחק מריכוזים של המון העם המצרי, כדי שלא ייחשפו לזוהמה הרוחנית שמילאה את מצרים. לפי זה מדוקדק מאד לשון התרגום על המלה "ההורות" "לפנאה", לשון הדומה למה שאמר לבן: "ואנכי פניתי הבית". כשם ששם אמרו במדרש שכוונתו היתה לפנינו הבית מעבודה זרה, הוא הדין כאן "לפנאה" משמעותו פינוי האלילים ושאר תועבות מצרים.

זהו שאמר המדרש כאן "להתקין לו בית דירה", דהיינו מקום שיהיה מוכשר ומתוקן לבית דירה כשר והגון, כיאה לבני ישראל הקדושים והטהורים.

בשילוב מופלא של מח ולב, עוד מעשה שמראה את גדול הלב והמוח של רבינו זצוק"ל.

נלמד מכל הדברים הללו עד כמה חשוב שלא לביש את השני, ולעשות ההכל בחכמה כדי שלא יתביש (הרב פנחס זרביב שליט"א למעשה)

למה שלח את יהודה להתקין לו בית דירה - סכנת השפעת הסביבה

"ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה" (מו, כח)

"להורות לפניו - כתרגומו, לפנות לו מקום ולהורות היאך יתיישב בה. ומדרש אגדה: להורות לפניו - לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה." (רש"י)

לפי הטעם להתקין לו בית תלמוד, אומר הגר"צ סלנט זצ"ל בספר "באר יוסף", יובן הצורך לשלוח את יהודה לפניו. שכן ברור שלא היה במצרים בית מדרש או סתם מקום המיוחד ללימוד תורה, ולכן נשלח יהודה כדי להכשיר מקום כזה לפני בוא יעקב וצאצאיו למצרים. אבל לפי הדעה האומרת שמטרת השליחות היתה כדי לפנות לו מקום למגורים, "להתקין לו בית דירה" כלשון המדרש, יש לתמוה מאד: וכי יוסף, שהיה מושל בכל ארץ מצרים, לא הבין שעליו להכין דירה ליעקב ובניו?

אדם אחד הוזמן אל זיפני שטרות כסף שהציעו לו הצעה שקשה לסרב לה. הם פתחו לפניו מזוודה שהיתה מלאה שטרות כסף. יש כאן שטרות כסף מזוייפים בסך של מאה אלף דולר, אמרו הזיפנים. והוסיפו ואמרו שהזיוף הוא ברמה כה גבוהה עד שאפילו אנשים העובדים במערכת הבנקים, אינם מבחינים בזיוף. אנו מזכירים למכור לך את תכולת המזוודה תמורת שלושים אלף דולר בלבד. וכדי להוכיח את "אמינותם" הם הציעו לו לקחת כמה מן השטרות, ולהפקידם בכל בנק שירצה. תראה, סיימו האנשים ואמרו, שהם לא יבחינו כלל בזיוף.

קשה היה לאיש לעמוד בפני הפיתוי הקורץ, להרויח סכום כה גדול של כסף ללא מאמץ, אך על אפשרות הבדיקה הוא לא ויתר. הוא שלף כמה שטרות מתוך כמה חבילות, וערך את הנסיון שהציעו לו ובאמת נוכח לדעת שאף אחד לא פיקפק ב"כשרות" השטרות. העיסקה בוצעה, והאיש יצא לדרכו מרוצה מהרווח הגדול שנפל בידו, כאשר הרכוש הגדול שמור היטב במזוודה שנמכרה לו עם השטרות.

הוא לא הרחיק ללכת, ובקרה הרחוב עצרוהו שוטרים אשר דרשו ממנו לפתוח את המזוודה. בראותם את שטרי הכסף הרבים שהיו במזוודה, הם האשימוהו כי השטרות מזוייפים והחרימו מיד את כל הכסף, וביקשו לעצור אותו. בראותו שהוא נקלע לצרה גדולה, החליט להשאיר המזוודה עם הכסף ביד השוטרים, ולכל הפחות להינצל ממעצר

אפשר להוסיף ולומר ששליחות יהודה להתקין לו בית, כללה גם סיכול אפשרות של מגורים, אפילו זמניים, בביתו של יוסף. כי יעקב הבין שבמסגרת תפקידו כמושל במצרים, פוקדים את בית יוסף בתדירות כל גדולי הארץ ושריה. עובדה זו בוודאי מאלצת את יוסף להתנהג במידה מסויימת לפי גינוני מצרים ונימוסיה. כגון סידור הבית וסיגנונו, בוודאי היו מושפעים מהאווירה של הרחוב המצרי ובית המלכות.

גם כאן חשש יעקב פן ידבק בנשים ובילדים, שמץ כל שהוא ממנהגי מצרים. דבר זה יכול להתבטא בלבוש, בשפה ובצורת החיים באופן כללי. לכן רצה יעקב למנוע את הצורך מלהתגורר במקום כזה, אפילו באופן זמני. לצורך זה נשלח יהודה, כדי שלא יתרגלו כלל וכלל לחוקי מצרים ונימוסיה, ויישארו זכים וטהורים כאשר מנהג אבותיהם בידיהם.

אף עלינו ללמוד מכך עד כמה יש לנקוט באמצעי זהירות, לבל נושפע אנו וצאצאינו מהרוחות הרעות הנושבות ברחובותינו. הדבר נוגע הן באשר לבחירת מקום מגורים, וכן בנוגע ליציאה לרחוב ולשהייה עם ילדינו במקומות ציבוריים. הכל טעון בדיקה והשגחה, כפי שלמדנו כאן מחרדתו של יעקב אבינו. מעשה שהיה, הממחיש עד כמה גדולה השפעת הסביבה, סיפר הסבא מנובהרדוק זצ"ל בספרו "מדרגת האדם":

האדם מושפע ממראה עיניו וממשמע אוזניו, ופירורים דקים ואף גסים חודרים לתודעתו ותופסים משכן קבע ברעיוניו. מכאן נלמד עד כמה יש להתרחק מסביבה רעה, ומקריאת דברים מפוקפקים ומהאזנה לדברים שאינם לרוח התורה.

נחתום בדברי הרמב"ם הידועים, בהלכות דעות פ"ו, א: "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו אחרי רעיו וחבריו, ונוהג כמנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמד ממועשיהם. ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך כדי שלא ילמד ממועשיהם".

(להגיד עמ' 336)

"ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם, ויברך יעקב את מלפני פרעה"

הברכה והתפילה של החפץ חיים

מהיום תשמעו מעשה.

היו היה בחור מיישיבת נובהרדוק. אותו בחור ישיבה זכה להיות רבן של כל בני הגולה ביסורים. לא זכור לי את שם משפחתו אבל לייבל היה שמו.

היסורים שלו היו כל כך רצופים וקבועים עד שבמעמקי לבו התייאש מהחיים הנורמליים, הוא רק קיווה כי יצהר למו. חיים כאלה שהוא חי בהם

וממשפט שיבוא בעקבותיו. לכן נשא את רגליו ונמלט מהמקום כל עוד נפשו בו.

חיש מהר התברר לאיש שהוא נפל קרבן לתרמית כפולה ומכופלת. השטרות שבמזוודה היו שטרות אמיתיים, ולכן הם לא עוררו את חשדם של אנשי הבנק. אלא שהשוטרים היו שוטרים "מזוייפים". הם היו חלק מרשת הנוכלים. ומראש תכננו שאחרי שהאיש ישלשל לידי ה"מוכרים" את הסך של שלושים אלף דולר ויצא לדרכו, יחרימו ה"שוטרים" את הכסף. כך נשאר הקונה נקי מנכסיו, והרמאים הרויחו במרמה מתועבת סך של שלושים אלף דולר. עד כאן הסיפור.

בעצם, יש להתפלא מאד על האיש אשר נפל קרבן לרמאות הגדולה, מדוע לא הכחיש נמרצות את טענת השוטרים שהכסף מזוייף? הרי אחרי ששוכנע באמצעות הבדיקה בבנק שהזיוף מעולה ביותר, היה עליו לעמוד בתוקף ולומר שהשטרות אינם מזוייפים! אלא, יש ללמוד כאן פרק מאלף ביותר בכוחות הנפש: אחרי ששמע מפי הזייפנים כמה וכמה פעמים שהכסף הינו מזוייף, לא יכול להרהיב עוז בנפשו ולהכריז בגאון: הכסף אינו מזוייף!

יש ללמוד מכאן עד כמה נתון האדם להשפעת הסביבה. אפילו כאשר יש בידו אמצעים בדוקים כדי להזים את חרושת השמועות, הדעות וההשקפות השליליות המציפות את הסביבה שבה הוא נמצא, הדברים מחלחלים פנימה. בסופו של דבר

למצוא כמוה בכל בתי החולים שבוורשה, בירת פולין, הביאו את המיטה והשכיבוהו עליה, ואז ראו כי גופו ממלא את כולה. האחיות נאספו סביבו, רצו לומר משהו, ולא מצאו מלה בפיחה...

רופאים עמדו סביבו, הסתודדו והתגודדו, והעלו חרס, מידי יום ביומו העלו חרס חדש. באו פרופסורים מפורסמים, בדקוהו מכף רגל ועד ראש, אולם הבשר הלך ונתרבה, ופרט לעיניים ולמות נסתמו אצלו כל מעיינות החיים.

ודא עקא, המוח עכד. המוח הנוברדוקאי שתמיד חשב על מידות ועל אומץ לב רוחני כביר, שמר על אומץ לבו בגבורה עילאית. הוא למד במסתורי מוחו פרקי גמרא ומוסר הידועים לו.

העבירוהו מבית חולים אחד לשני, עברה שנה, שנתיים, חמש שנים, עשר שנים, שתים עשרה שנה! שתים עשרה שנה תמימות להיות קבור בתוך המיטה כבקבר! אלה הם יסורי שאול. והוא עמד בהם. חבריו לישיבה עשו כל אשר ביכולתם לתמוך בו, שלמו עבור אשפוזו, הוא והם לא ידעו מה יהא בסופו. מה שהיה ברור כי הוא הולך ומתרחב.

נקל להאמין שהתגלגלה כבר השיחה בין הרופאים שיש לתת לו את האפשרות למות. ואמנם חבריו חישו מאוד שמא הרופאים יחישו את מותו, ושמרו עליו מכל משמר, אולם כפי הנראה אדרבה, הרופאים רצו שישאר בחיים כדי להוכיח - עד היכן מסוגל האדם לעמוד ביסוריו, הם רצו שהחידה תיפתר מעצמה, אם בעודו בחיים או אחרי מותו...

על כרחו, אינם אלא גהינום אחד ממושך, ללא תקוה, ללא רחמים.

היה לו חולי משונה, שבא עליו בפתע פתאום. - לייבל שכב על המיטה כמו בול עץ, כשהוא הולך ומתרחב, פשוטו כמושעו. גדל ברוחב מילימטר אחרי מילימטר. הוא הפך במרוצת זמן לגוף מרובע שאבריו אינם נשמעים לו, פרט, ליד אחת שאותה היה מניע בעמל רב ומניחה מתחת לראשו. העברת היד תחת לראש, היתה הסימן היחיד שהוא חי ושהוא נלחם עדיין, לפחות במחשבתו, נגד המחלה שתקפה אותו.

מחלה ששום רופא בעולם לא ידע אז את מקורה, ולא עמדו על טיבה. ומשום כך גם לא ידעו במה לרפאותה. הם גיישו באפילה, למדו עליו. באו רופאים גדולים וקטנים מקרוב ומרחוק, הקיפו את מיטתו ברחשים ובלחישות - והסתודדו. כל סטודנט לרפואה מצא לנכון למהר למיטתו להציץ בעיניו שהיו מכוסות שכבה של שומן, למשש את גופו הענק המסורבל, לפתוח עינים תמהוניות, ולעזוב במרוצה את המיטה שהיתה סמל היסורים. וגם סמל הבערות הרפואית של בני האדם...

יסוריו היו נוראים, ייסורי גוף ונפש שאין לתארם. צריכים היו להאכיל אותו, להשקותו, לנגב את זיעתו ולנגב את דמעותיו. אי אפשר היה להורידו מן המיטה, נמנע ממנו להסב את ראשו, הוא הביט לצדדים כלפי מעלה רק בעיניו בלבד. חפשו ומצאו בשבילו מיטה רחבה ביותר, מיטה שאי אפשר היה

לזועות, לצעקות ולמעשי ניסים, נדהמו ממראה עיניהם...

בהתחלה היה זה שכנו למיטה שצעק מתוך תדהמה, בקול חנוק ומבוהל. אולם כעבור כמה רגעים כשהופיעה האחות והביאה לו את ארוחתו, היא נסמרה כולה. המגש והארוחה שעליו נפלו על הרצפה. צווחה אף היא בקול צרחני עד כדי אימה, ברחה מן החדר, ועד מהרה חזרה שוב להציץ מפתח החדר לראות את אשר אי אפשר היה לראות בעיניים של בשר.

כי לייבל התיישב על המיטה...

אילו ראיתם מת יוצא מקברו ומתהלך על משענתו, אילו ראיתם ענן לובש מכנסים ומדדה על פני רצפת ביתכם, אילו - - - . כבתוך חלום הרגיש לייבל כי היד חיה, הוא הרגיש איך שהדם החל פתאום לפעום בקרבו, תחילה ביד, ומן היד אל הרגל, ומן הרגל לרגל השנייה, והוא הסתמך על שתי ידיו וניסה לקום... והוא קם, קם על שתי רגליו ועמד ליד המיטה. כאלו הר ניתק ממקומו.

עלה בדעתו לצעוק, לצחוק, לדבר משהו. הוא הבחין בבחור הישיבה דנובהרדוק שעמד כשומר ליד החדר איך שעניו בולטות מחוריהן, מרוב הלם, וידיו שלוחות לפניו כשהוא מוכן לזינוק כדי להחזיק בו וכולו נציב מלח. לייבל רצה לומר לבחור משהו ולא היה יכול. הוא עמד כמתנועע קמעא ליד המיטה, רגע, שני רגעים, שלשה רגעים, נצח כפול שלש, והנה ניתקה הברה מפיו:

וכפי שכבר אמרנו, הוא שכב כך במיטתו הענקית, שנים עשרה שנים אין אונים, ללא אפשרות של הנעת אחד מאבריו, פרט לידו האחת, וגם בה תנועה קלה בלבד שהיתה גורמת לו יסורים. כאשר כל מאווייו, הגיגיו ורצונו מלאים היו ברצון יחיד: "עוד פעם אחת, לפחות פעם אחת בחיים להניח תפילין, להרים את היד לאט לאט, לגלגל את השרוול למעלה, כדרך כל האנשים, להרגיש רשרוש הרצועות על פלומת השער שעל גבי היד, ולברך את הברכה, או ללבוש פעם אחת ציצית, שתתנופף הציצית פעם אחת על פני גופו, ולו רק פעם אחת, ואחר כך מוכן הוא להנשא אלי קבר". אולם לגביו היה זה חלום יפה, כי גופו היה מת, וסימני החיים האחרונים שהבהבו בו - הלכו ודעכו מיום ליום.

פתאום ביום בהיר אחד עלתה מחשבה במוחו של החולה להרים את היד למעלה. פתאום התחשק לו לחשוב מחשבה טפשית להרים את היד למעלה. התחשק לו פתאום.

והוא הרים אותה.

אי שמים ואי ארץ, לייבל הרים את היד, הרימה ממש, השרירים התמתחו - כדרך שרירים חיים וקיימים, התפשטו, קבלו פקודה מן המוח והתפשטו להם והיא התרוממה, יצאה מכבליה...הורמה.

הוא עצמו היה כה המום עד שלא הרגיש כיצד היד נשארה תלויה בחלל החדר, ואכן אפשר לומר שאפילו הקירות הלבנים של בית הרפואה הרגילים

למעשה פרשת ויגש

שיצטרכו להאכילו, לקנח את פיו ולנער את המיטה מהמון הפיירורים. הדם זרם בקרבו.

ואכן למחרת בבוקר הביאה לו האחות את ארוחתו על מגש, קירבה כסא.

העמידה את המגש והתרחקה, כשהפחד מאתמול אופף אותה. והוא התיישב בבת אחת, מול עיניהם הקרועות של הנוכחים. שלח את ידו, לקח את הצלחת, והתחיל לאכול כאחד האדם, כאשר היד חותכת את האוכל לחתיכות ומגישה אותן לפה. תנועות אלו שאין אנו מרגישים בהן בעת אכילתנו, כאשר כל תנועה כזו היא פעילות קדחתנית מצד עשרות או אולי מאות עצבים קטנים וגדולים, שרצון ה' מפעם בקרבם, והוא המניע את כל המכונה המסובכת הזאת הנקראת "אדם".

בקיצור, לייבל קם לתחייה.

מאותו יום ואילך, הכל התנהל בדרך פשוטה, כדרך המחלימים, בשבועות הראשונים התהלך כשהוא נשען על מקלו, אולם כעבור זמן קצר התחיל להתהלך ללא עזרתו של מקל. הוא אמנם עדיין לא איבד הרבה כמשקלו, אולם לאט לאט התחיל גם משקלו לרדת.

רק כעבור שלשה ימים התברר לו מי היה הגורם להחלמתו הפלאית:

נתברר לו, ללייבל, רק אחרי שלשה ימים, שה"חפץ חיים" בירכו. הוא לייבל עצמו, אף לא ידע כי הוענקה לו ברכה, אלא שהיא, הברכה נמסרה על

"לא, לא, אל תספר לשום איש, אל תספר!"

למה אמר זאת, הוא לא ידע. המלים הללו פרצו מפיו, הוא לא צחק ולא דבר כלום פרט לאלו המלים. כך המשיך לעמוד זמן רב, ענק, גופו המרובע הסתיר את כל אשר נמצא מאחוריו, ידיו כמטילי ברזל ענקיים, רגליו כעמודי עץ ענקיים.

אחר כך, התכופף, חזר והתיישב על המיטה. אחרי שתיים עשרה שנים תמימות של שכיבה כאבן, מבלי יכולת להניע אבר קטן שבגוף, אחרי שתיים עשרה שנה של מוות גופני, של תמהון מצד כולם, של יאוש מצד עצמו ומצד כל הרופאים הקטנים והגדולים גם יחד, אחרי שתיים עשרה שנה של תפילות של עצמו ושל אחרים, כי המוות יגאל אותו אחת ולתמיד מיסוריו, אחרי שתיים עשרה שנה בהן הועמד בפני הקהל כאחד מפלאי העולם, לאחר שהיה ברור ללא כל ספק. כי האדם הזה הולך ומתרחב בגופועד שביום מן הימים לא יוכל העור להחזיק את נטל הבשר - ויתפוצץ.

הוא פנה לבחור שעמד עדיין אילם מפחד ותמהון ואמר בחיך:

אנא, אמור לאחות שאת ארוחת הבוקר אוכל אי"ה יושב על המיטה, ושהיא תגיש לי את הארוחה על כסא ליד המיטה. הוא היה כה בטוח בפלאי החלמתו, עד שלא היה ספק אצלו כי מחר בבוקר יוכל לאכול כאחד האדם, בסכין ומזלג, מבלי

מוכה יסורים ומכאובים נוראים, שכל אבר שבו הוא בבחינה מכה טריה, וכל כולו צעקה אחת של יסורים נוראים שלא נמצאו דוגמתם אלא אצל איוב.

החפץ חיים נמנע מלהעניק לו ברכה ותפילה, ור' זלמן הפציר בו ונאשות לפתע שאל החפץ חיים את ר' זלמן: כלום יהודי שומר תורה ומצוות הוא אותו בחור?

אמר לו ר' זלמן; רבינו, הרי הוא תלמיד ישיבת נובהרדוק, גדול ביראת שמים ומצוין בתורה, ועכשיו שהוא גם מוכה ביסורים נוראים, בודאי שזכותו גדולה.

שמע ה"חפץ חיים" את סיפורו של ר' זלמן שיצא מן הלב, הרהר זמן מה ואמר לו: אולי ניטול שנינו ידים!

תמה ר' זלמן על בקשה זו, הוא לא ראה עצמו מחויב עכשיו ליטול ידים, הוא לא עשה צרכיו, ולא נגע בשום דבר המחייב נטילת ידים. הוא גם לא עמד להתפלל אלא מיהר לנסוע, אלא מחמת שציית לכהן הגדול, מיהר הוא אחרי הרב. נטל הרב את ידיו, ואחריו נטל ר' זלמן. מיד פנה החפץ חיים לפינה, ובמשך כרבע שעה התפלל בלחש, אח"כ חזר אליו ואמר: השם יתברך ישלח לו, לבחור, רפואה שלמה.

בודאי לא שכחתם מה שאמרנו לעיל כי כאשר קבל לייבל את המכתב של ר' זלמן, נתברר לו, כי ממש באותו זמן שר' זלמן מינסקר שהה אצל החפץ חיים, כפי שסיפר לו במכתבו, עלתה המחשבה בלבו

כנפי נשרים והגיעה לוורשה, ומיהרה לבית החולים ונתרפקה עליו באותו רגע שעלתה בו המחשבה שאולי ירים את ידו קימעה - והרים!...

בחור אחר שהיה בביתו של החפץ חיים הכהן הגדול, שלח מכתב ללייבל בו כתב את פרטי הסיפור. אותו בחור, ר' זלמן מינסקר שמו, טיפל בהחזקתו של לייבל:

זלמן מינסקר עבר ממוקום למקום כדי לסדר תקציב חודשי עבור הבחור החולה, כי ההוצאות היו גדולות מאד וכבר שתיים עשרה שנה שאדם שוכב חולה ללא כל תקווה שיתרפא אי פעם, ויש לקבוע לו סיעוד ממוני קבוע כדי שלפחות לא יגווע ברעב בבית החולים הפולני. הבחור נדד ממוקום למקום, זבקש רחמים על פרנסתו של חברו.

תוך כדי אחת הנסיעות, התקרב לעיירת ראדין, והרהר בלבו, הנה אני נמצא ליד מקום קדשו של הכהן הגדול, וכי אפסח על מקום קדוש זה ולא אכנס להתברך על ידו?

בא לו ר' זלמן אל החפץ חיים, לאותה בקתה עלובה שהתגורר בה, נכנס אליו מיד. מיד? כן. - כי ליד הבית של החפץ חיים לא היה שער נעול, לא שמש, לא גבאי וכל אדם קטן כגדול רשאי היה להיכנס אליו מתי שבא.

כשנכנס לחדרו, שכח את צרותיו שלו עצמו, וסיפר לחפץ חיים כל אותו המאורע בבחור האומלל השוכב כבר שתיים עשרה שנה על ערש דווי, כולו

מצרימה יעקב וכל זרעו אתו?" וכן קשה מדוע הפסיק בפסוק ז' במלה "אתו" בין בניו ובני ביתו" הכתובים בתחילת הפסוק, לבין "בנותיו ובנות בניו וכל זרעו" הכתובים בהמשך. מדוע לא הסתפק הכתוב במה שנאמר בסוף הפסוק "הביא אתו מצרימה"?

אכן, כוונת הכתוב היא להבחין במגמות שונות שהיו בקרב זרעו של יעקב, באשר לירידה למצרים. מקצתם באו למצרים מרצונם הטהור לקבל גזירת מלך בלב שלם, כל השאר נרתעו מלרדת אל "כור הברזל" (מלכים א, ח), ולא מיהרו לעשות זאת מעצמם.

לאור זה מתבארים היטב הפסוקים הנ"ל. תחילה ציין הפסוק את אלה אשר הלכו למצרים, כדי לפרוע את שטר החוב של הגלות מרצונם. עליהם נאמר: "בניו ובני בניו אתו", כלומר, את אלה לא הוצרך יעקב להביא בעל כורחם, אלא הם באו מעצמם, בדיוק כפי שגם הוא עצמו עשה. בהמשך מדובר על אלה שלא באו מרצונם, והוצרך יעקב להורידם בעל כורחם. עליהם נאמר: "בנותיו ובנות בניו וכל זרעו, הביא אתו מצרימה". אלה הובאו לשם בעל-כורחם, ולא לרצונם באו.

ממשיך האוה"ח ואומר, שמן הראוי הוא לשים לב לדברי הז"ל (שמות רבה א, ח) שאמרו שכל זמן שאחד מיורדי מצרים היה קיים, לא התחיל השעבוד, שנאמר (שמות א, ו): "וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא". פירוש הדברים, שכל זמן שבני דור היוורדים

כי אולי כדאי בכל זאת להתאמץ ולהרים את היד, ואולי גם להתיישב.

ר' שלום מסיט את הדיבור ומתחיל לנגן: בים בם, אוי, וי בים בם:

"ויברך יעקב את פרעה" - ברכה של מי? של יעקב אבינו!, יעקב אבינו בירך את מי, איזה ישיבה בחור? - את פרעה מלך מצרים... "ומה ברכו?" שואל רש"י "שיעלה נילוס לרגליו, לפי שאין ארץ מצרים שותה מי גשמים אלא נילוס עולה ומשקה, ומברכתו של יעקב ואילך היה פרעה בא אל נילוס והוא עולה לקראתו ומשקה את הארץ"

כיצד יש לקבל גזירות שמים?

כתב הרב יעקב ישראל ביפוס שליט"א הדברים דלהלן הינם קטע מתוך מכתב שנכתב ע"י תלמיד חכם בן עלייה, אב לילדים רכים, לאחר פטירתה הפתאומית של אשתו ע"ה. [יצוין שהוא היה מופת לרבים בדרך שבה קיבל את הגזירה, בהמשך שקיעותו בלימוד גם באותם ימים קשים, ובעלייתו הגדולה לאחר מכן]. "...דע לך אחי, כי בכל עת אשר יסרוני מחשבות מחמת מצבי הקשה, היו לי דברי האור החיים הק' על פרשת ויגש למשיב נפש ממש, וכמים קרים על נפש עיפה".

דברי האוה"ח נאמרו על הפסוקים (פרק מו, ו-ז) "ויבואו מצרימה יעקב וכל זרעו אתו. בניו ובני בניו אתו, בנותיו ובנות בניו וכל זרעו, הביא אתו מצרימה". יש להבין מדוע חוזר הפסוק ואומר "בנותיו ובנות בניו וכל זרעו הביא מצרימה", אחרי שכבר נאמר "ויבואו

זורמות כמים מעיניהם הצרובות מכאב של ההמונים העומדים דוממים, קולות של בכי וצער נשמעים מכל פינה ועבר, התלמידים וקהל ההמונים מתקשה לעכל מתקשה להאמין, כי ראש הישיבה הנערץ הגאון הגדול רבי משה מרדכי חדש זצוק"ל היה ואיננו! לא עוד הדמות רבת ההוד הסלבודקאי, לא עוד החביבות מאירת הפנים, לא עוד ראש הישיבה שהיה האבא הרוחני של כל אחד, הצער וההלם נשקף מכל זווית עטופת יגון ומכאוב.....

בין כל דברי החיזוק וההספד במעלת ראש הישיבה, נשמע מעשה מרטיט שגרם לפרץ דמעות בלתי נשלט, דמעות של צער וערגה על דמות שהיתה ואיננה.... כאשר בנו הגאון רבי חיים אריה שליט"א סיפר בבכי וברגש רב, על היומיים האחרונים במחיצתו של אביהם ראש הישיבה בחדרו שבבית החולים הדסה עין כרם כשמצבו היה בכי רע, וכך הוא סיפר: היינו אצל אבא, והוא אומר לנו 'אני סופר את הימים עד ראש חודש! אני מחכה כבר לומר את הפרק בתפילת הלל "מה אשיב לה' כל תגמולי עלי", אחד מהבנים אמר לאבא, עכשיו הזמן לתפילת "אנא ה' הושיעה נא" כדי להחליץ מהמצב הקשה ה' ירחם, ענה אבא לא! אני מחכה לתפילה של "מה אשיב לה'!" והציבור געה בבכי.... ואז זעק בנו ראש הישיבה שליט"א 'זה היה השיעור כללי האחרון של אבא, שיעור כללי בסוגיית 'צדיק באמונתו יחיה.....!'

סיפור מרטיט של אמונת חוסן של אדם גדול, שיש בו מסר של חיזוק לדורות! כל אחד יש לו מצבי

למצרים חיו, הם לא טעמו את טעם השעבוד. בזה נכללו כל אלה אשר ירדו מרצונם.

יתכן לומר שהם זכו לזה, כשכר על קבלת גזירת מלך ברצון. לכן פקע מהם עול השעבוד, "כי סמא דיסורי – קיבולי". דהיינו רפואת הייסורים היא קבלתם מרצון. ויש להביא ראיה לזה מכך שיוכבד וסרח בת אשר היו גם כן מיורדי מצרים (ראה בר' צד, ט), ובימהין כן היה שעבוד. אין זאת אלא מפני שהן נמנו על בנות בני יעקב אשר הורדו על ידו שלא מרצונם. כיון שלא היה אצלן "קבולי", לכן לא זכו ל"סמא דיסורי".

בסיום דבריו מוצא האוה"ח אסמכתא לדבריו מהזוה"ק (שמות קצח), המפרש את הפסוק (תהילים קמו) "אשרי שא-ל יעקב בעזרו, שברו על ה' אלקיו". מי הוא המאושר הזוכה לעזר מהשי"ת? מי ש"שברו על ה' אלקיו". בהחלפת שי"ן שמאלית בשי"ן ימנית, יוצא שנאמר כאן מי ששברו מה'. כלומר, מי שמקבל ברצון את ההכרה שהשבר אשר בא עליו הוא מהשי"ת. והדברים נפלאים ומאירים! עכ"ד הכותב.

איזה חלק בהלל השתוקק ראש ישיבת אור אלחנן לומר

ויש להוסיף מש"כ בדרשו אלפים רבים גודשים את היכל ישיבת אור אלחנן בשכונת רוממה בירושלים, אלפים רבים מצטופפים במבואות וברחובות הסמוכים לישיבה הקדושה, דמעות יגון

מדוע רק לדוד המלך היתה הכוס מלאה בהודאה לה? למה אנחנו לא מרגישים כוס רוויה בהודאה לה? על חסדיו אתנו? והוא ביאר נפלא! הכוס של דוד המלך היתה שלמה, הכוס שלנו יש בה חור בתחתיתה, כל חסד שה' עושה – נכנס – אנחנו מודים וזה נעלם! לא זוכרים אחרי זמן מזה! נשאר לנו רק את ההודאה האחרונה. דוד המלך שכוסו היתה שלמה, היה מודה להקב"ה על כל חסדיו גם בעבר כי הם היו אצלו בכוס המלאה – 'כוסי רוייה!'

צריכים לדעת! כשאדם יהיה בהרגשה של 'כוסי רוויה' ב'מה אשיב לה' שלו – אז הוא יזכה למה שזכה דוד המלך – 'גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי!' – נפשו תתמלא בכוס רוויה של חוסן ואמונה. ע"כ מדרשו.

לראות את ניסי ה' בתוך החושך

ויש להוסיף מה שאמר הרב שמואל פלאי שליט"א בהספדו על בנו הרב דב פאלי (והוא פלאי עמ' קצו) בספר חובת הלבבות שער הביטחון כתב לבאר את הענין של צדיק ורע לו רשע וטוב לו. הוא מסביר שהקב"ה צדיק וישר, כי כל דרכיו משפט, ואין לנו הבנה במשפטי ה'. אבל אומר החובת הלבבות, ובכל זאת מצאתי לנכון לתת לזה הסבר, שיקל על הבנת הדבר, הוא מונה שם כמה אופנים להסביר למה הצדיק סובל.

מה שנוגע לענייננו, אני רוצה להקריא קטע אחד ולפעמים ה' ייסר אותו כדי להראות שהוא עובד את

משבר, כל בחור עובר מצבים של עליות וירידות, לפעמים הנטיה היא לזרום בירידה, לרבוץ בביצת המשבר, זה יותר קל, זה לא מצריך התמודדות, אבל צריך לדעת שזה עצת היצר! – קשה לי, אני לא יכול, אני לא מחוייב, האשמה לא תהיה עלי וכו' וכו' – שלל תרוצים של בריחה מקושי והתמודדות. כיצד אכן מתמודדים עם כל זה? מה המנוף לחלצנו ממור התחתיות של המשברים והירידות?

זה ייסד לנו הגאון רבי משה מרדכי זצוק"ל בשיעור כללי האחרון לחייו ממיטת חליו: בשיא הקושי בעומק המשבר, כשהנפש מפרכסת מאין אונים, זה הזמן לראות את הכוס המלאה, לחשוב בלב ולומר בפה 'מה אשיב לה'! להודות לה' על רוב חסדיו בכל עת תמיד, שנתן לי חיים, שאני בריא קם בבוקר יכול להתפלל לאכול ללכת לדבר לשמוע, ובעיקר מה שקרבני לעבודתו, שזיכני להיות מיושב בית המדרש חפצי חיים מלאי סיפוק ואושר רוחני, ולא מיושבי קרנות נטולי חיים מלאי ריקנות ותסכול! אז נכון שיש נפילות שיש ירידות, אבל זה רק מראה שאני 'חיי!!' שאני בהליכה ובעליה, וכשיחשוב כל אחד לעצמו, כמה מאושר אני על כל הטובה אשר ה' גמלני, על אשר אני בכלל מסוגל ומבין שיש להודות לו יתברך [יש כאלו שלא יכולים רח"ל, יש כאלו שלא מבינים רח"ל] – זה עצמו מנוף וכח אדיר לרומם נפש האדם, לחלצה ממיצר וממושברי ים.

שאלה נוקבת שאל הגאון רבי אביגדור מילר זצ"ל – דוד המלך אומר "דשנת בשמן ראשי כוסי רוויה",

אני רוצה לומר דבר שכל הזמן הוא חוזר עליו, אולי זה סיפור שסתם כדאי לשמוע אותו, חיזוק באמונה, סיפורתי אותו לילדים בחול המועד, ודובי הגיב על זה.

יש לי גיס, שהיה פעם גביר גדול, היה מחזיק תורה, תורם ליישיבות וכו', ונהפך עליו הגלגל, בצורה נוראה ממש, עד כדי שאין פת לחם בבית. בעשרת ימי תשובה הוא היה כאן בבית, והוא סיפר לי סיפור שהיה אצלו לפני שנתיים וחצי, הוא אירס את הבן שלו, הבן שלו למד בחדרה קרית ספר, והוא אירס את הבן שלו עם בחורה יתומה שכנראה עשו קרן והיה אפשרות לעזור, הוא לא היה צריך להתחייב כמעט כלום. ביום של האירוסין בצהריים, אשתו שכחה שהיא לא קנתה זר פרחים לכלה. היא אמרה לו, אנחנו חייבים ללכת לקנות זר פרחים לכלה, שאל אותה כמה זה עולה, והיא אמרה לו כמה מאות שקלים. הוא אמר לה, 'אין לי', אין מאיפה לקנות את זה. הוא מספר שאשתו התחילה לבכות, כלה יתומה, הם נותנים כל כך הרבה, איך אני אבוא לאירוסין בלי זר פרחים, זו בושה מאוד גדולה, ממש בכתה, אחרי עשר דקות, דופק שליח בדלת, מביא זר פרחים. 'מאי האי? קיבלת משלוח מאיזה בת של בן דוד מאמריקה, שלחה לך זר פרחים. הוא מתקשר אליה, ושואל אותה 'מה קרה?', היא אומרת לו - 'זה הגיע?... איזה טיפשים, הזמנתי זר פרחים לראש השנה, הגיע עכשיו באב, החנות של הפרחים טעו, במקום להביא בראש השנה, הביאו באב. את הזר פרחים הזה לקחו ונתנו לכלה, והכל בא על מקומו

הבורא בשמחה, ובסבר פנים יפות גם כשהוא סובל מיסורים, כדי שילמדו ממנו בני האדם כמו שידוע לך מיסוריו של איוב, זאת אומרת שהקב"ה מביא על האדם הצדיק יסורים, כאשר הקב"ה יודע שהצדיק יעמוד ביסורים ויקבל אותם בשמחה וסבר פנים יפות, והוא רוצה שבני אדם ילמדו ממנו איך צריכים להתייחס ולקבל יסורים.

אני חושב שזה מדבר אלינו בצורה לא רגילה, משום שבפועל ראינו שזה מה שקרה, שהוא קיבל את זה בשמחה וסבר פנים יפות, כל הייסורים שהוא סבל. ואנחנו יודעים היום, שאחרי שהתפרסם כל האופן שהוא קיבל את זה, זה השפיע על אנשים להתגבר על קשיים וניסיונות. יש משפט שחוזר על עצמו בלי סוף, 'דובי כך היה עושה גם אנחנו עושים כך'. אנשים לקחו לעצמם את המסר הזה כמו שכתוב כאן, שאחת הסיבות שהקב"ה מייסר, זה כדי ללמד. אני חושב שאפשר להוסיף כאן עוד משהו, חוץ ממה שהוא לימד אותנו איך לקבל יסורים בשמחה ובסבר פנים יפות, הוא גם לימד אותנו את החלק השני שלמרות הסבל והיסורים, לא עוזבים את התורה, ממשיכים ללמוד את התורה עד כלות הכוחות. גם זה לימוד שהוא לימד אותנו. זאת אומרת, היה אצלו את שני החלקים, היה את החלק של ה'סבר פנים יפות', והיה את החלק של הדביקות בתורה בכל המצבים האלו.

במשך שנתיים, שום אשפוז. דבר שכיח שכל אחד מאתנו מקבל שפעת ויש לו שלושים ושמונה חום. אצלו לא היה כזה דבר.

מה המיוחד בתוכחה של אתנו של בלעם

ויתן את קלו בבכי, ולא יכלו אחיו לענות אתו (בראשית מה, ב ג), אבא כהן ברדלא אמר, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, בלעם חכם של העובדי כוכבים לא יכול לעמוד בתוכחתה של אתנו, הדא הוא דכתיב (במדבר כב, ל): ההסכן הסכנתי לעשות לך כה ויאמר לא. יוסף קטנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו, הדא הוא דכתיב: ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו, לכשיבוא הקדוש ברוך הוא ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא, שנאמר (תהלים נ, כא): אוכיחך ואערכה לעיניך, על אחת כמה וכמה. (בר"ר צג, יא) צריך לראות את הקוטביות שבדבר שבלעם החכם שבאומות העולם לא יכול לעמוד בפני תוכחה של אתנו שהיא בהמה וכן יוסף קטנן של שבטים לא יכלו אחיו לעמוד בתוכחתו.

צ"ב למה האריך ואמר ויוכיח את כל אחד ואחד לפי מה שהוא הרי יכל לקצר ולומר שיוכיח כל אחד.

לכל אחד יש תירוצים וה' יוכיח לו ממעשי שסובר שתירוצים אלו אינם תירוצים

אלא על כל שאלות אלו משיב בעל בית הלוי בהקדימו שהדרך הטובה ביותר להביא את האדם להודות על האמת ולחזור בתשובה היא כשמתארים בפניו כיצד נראים מעשים אלו כאשר מיישחו אחר עושה אותם אז ללא כל נגיעות ישפוט את עושה

בשלוש. רואים כאן השגחה פרטית, מצד אחד הקב"ה מייסר את האדם, מצד שני מסדר את העניינים. זה מחזק כל אחד באמונה לשמוע כזה סיפור.

סיפרתי את זה לילדים שלי בחול המועד סוכות. אומר דובי, 'תשמע, אני יכול לכתוב ספר על הסייעתא דשמיא שהייתה לי בכל התקופה של המחלה שלי', על כל הגילויים. מצד אחד יש את המחלה, יש את הסבל, את הקושי הגדול. אבל מצד שני, ראיתי בחוש, אני יכול לכתוב ספר עב קרס, על הסייעתא דשמיא שליוותה אותי איך שכל מיני דברים הסתדרו באופן לא רגיל.

אני רוצה לספר כמה דברים שהוא סיפור, לא הכל הוא סיפור, לא רצה שנצטער בגללו, הוא שנתיים קיבל טיפולים כימיים, בהפסקה של חודשיים שלושה. הטיפולים האלו מחלישים את הבן אדם, ופוגעים במערכת החיסונית שלו, ולכן ההוראה לכל מי שמקבל טיפול כימי, שאם יש לו חום של שלושים ושמונה מעלות חייב להתאשפז בבית חולים. אני ישבתי בעשי"ת עם איזה רופא גדול מאמריקה, אחד מגדולי עולם בנושא הזה, שליווה את התיק שלו. אז הוא ראה אותו שנה שעברה, וגם השנה, הבאנו לו את הנתונים, והתייעצנו מה אפשר לעשות. הוא שאל, איך עברה השנה. אמרנו לו שהוא קיבל את הטיפולים והכל היה בסדר.

הוא שאל, 'הוא לא התאשפז אף פעם?' - לא. הוא היה בהלם. דבר נדיר, אדם מקבל טיפולים

מדוע איפוא לא חששתם אתם לצער האב לפני כ"ב שנה כאשר מטרידם אותי מצרימה!?

עמון ומואב יאמרו שלא קידמו את ישראל בלחם ובמים כי היו עניים וה' הוכיח להם ממה ששכרו את בלעם

לא יבא עמוני ומואבי בקהל ד' וגו' על דבר אשר לא קדמו וגו' ואשר שכר עליך את בלעם וגו' (דברים כג ד-ה)

בפסוק מבואר כי תביעה כפולה ישנה לישראל על מואב, האחת אשר לא קידמום בלחם ובמים בדרך בצאתם ממצרים, והשנית אשר שכר את בלעם כן בעור לקללם.

והקשה המגיד מדובנא, וכי מרוצחים דורשים דרך ארץ, והאיך באחת אנו תובעים אותם גם על היותם מחטיאים את ישראל בדבר אשר גרם למגפה גדולה בעם, וגם תובעים מהם על העדר דרך ארץ באי הקדמתם את ישראל בלחם ובמים.

וביאר הענין שהכל תביעה אחת היא על דבר אשר לא קידמו אתכם בלחם ובמים, וכי תאמרו לא היה בידנו ממון די הצורך להקדים מליוני איש בלחם ובמים אם כן מאין שאבתם ממון כה רב למען שכור את בלעם לקלל את ישראל להחטיאים ולהורגם.

מה ההוכחה מתוכחת אתונו של בלעם

והקשה ר' יוסף מסלנט בספרו באר יוסף שבדרך זה יבואר רק על תוכחתו של יוסף לאחיו אבל לא מבואר המושך המדרש שאמר בלעם חכם של הגויים לא יכול לעמוד בתוכחתה של אתונו שאמרה לו ההסכן הסכנתי לעשות לך כה ומה שייד בזה התוכחה לפי מה שהוא

המעשים בכל חומר הדין כשיווכח שבעצם גם הוא עושה את אותו עוול יסתתמו טענותיו לא כן אם נטיח באדם ביקורת ישירה אזי בגלל נגיעותיו האישיות יחפש לעצמו הגנה בכל דרך להצדיק את מלשיו הנלוזים

דוגמא לצורה זו של תוכחה אנו מוצאים במשל כבשת הרש שהיה בפי נתן הנביא אל דוד המלך שמואל ב' יג כאשר בא נתן הנביא להוכיח את דוד על לקיחת אשת אוריה החתי לא אמר לו מיד את אשמתו אלא סיפר לו תחילה על שני אנשים שהיו בעיר אחת האחד עשיר והשני עני לעשיר היה הרבה צאן ובקר ולרש אין כל כי אם כבשה אחת קטנה כאשר בא יום אחד אורח לאיש העשיר רצה להכין עבורו ארוחה דשנה במקום לשחוט כבשה או עגל משלו הלך ושחט את כבשת הרש ויאמר דוד חי ה' כי בן מוות האיש העושה זאת וכו' אמר לו נתן אתה האיש מיד אמר דוד חטאתי לה"

בדרך זו הוכיח גם יוסף את אחיו בדרישתו להביא את בנימין ובבדותו את עלילת הגביע על מנת להפרידו מאביו גרם להם לדור בהתרגשות על האסון שיקרה את אביהם יהודה אשר יקי למכור את יוסף ניגש אליו ואומר לו ועתה כבואי אל עבדיך אבי והנער איננו אתנו ונפשו קשורה בנפשו והיה כראותו כי אין הנער ומת וגו'" כאשר שומע יוסף דברים אלו יוצאים מפי אחיו פתח ואמר אני יוסף העוד אבי חי הנה בעצמכם דיברתם זה עתה בדאגה גדולה על העוול שאני עושה עם אביכם בלקיחת בנימין האשמתם אותי כי אני גורם לו בזה צער וייסורי נפש עד מוות

ביאור רבינו החיד"א מרוב הבושה האדם לא יתרץ את כל מה שחשב תמיד לתרץ

ועוד נראה לברור ונקדים בדברי רבינו החיד"א בספרו לב דוד (פרק כו) שהקשה מה החידוש הרי זה פשוט כאמרם לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון אלא הביאור שמלבד הדין עצמו שהוא נורא ואיום וזכור ויבהלך רעיוןך מדי זכרך חרדת רבן יוחנן בן זכאי זכרנו לברכה' (לשון הרא"ש באורחות חיים אות לב) וגודל חרדתו מבואר בגמ' (ברכות כח:): 'וכשחלה רבן יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקריו כיון שראה אותם התחיל לבכות אמרו לו תלמידיו נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק מפני מה אתה בוכה אמר להם אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכין אותי שהיום כאן ומחר בקבר שאם כועס עלי אין כעסו כעס עולם ואם אוסרני אין איסורו איסור עולם ואם ממיטני אין מיתתו מיתת עולם ואני יכול לפייסו בדברים ולשחדו בממון אעפ"כ הייתי בוכה ועכשיו שמוליכים אותי לפני ממ"ה הקב"ה שהוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים שאם כועס עלי כעסו כעס עולם ואם אוסרני איסורו איסור עולם ואם ממיטני אין מיתתו מיתת עולם ואני יכול לפייסו בדברים ולא לשחדו בממון ולא עוד אלא שיש לפני שני דרכים אחת של גן עדן ואחת של גהנום ואיני יודע באיזו מוליכים אותי ולא אבכה:

מרוב הבושה לא יתרץ את התירוצים שלו

אלא יש לפחוד גם מעצם התוכחה והזיכור מבלעם שיכל לדחותה לפי חכמתו וגאונו אבל מפני הבושה שתק. וכמו שכאשר רוצים לחקור אדם

היות והוא רשע אין לו זכות להשתמש בה

מבאר ר' יוסף מסלנט אבל באמת גם בתוכחה האתון לבלעם היתה בזה תוכחה לפי מה שהוא דלכאורה יש לדעת מה חטא בלעם בהכותו את אתונו שהזיכור על זה וכן המלאך אמר לו על מה הכית את אתונך ומהי הטענה עליו בזה הלא כל בעלי החיים נתונים תחת יד האדם להשתמש בהם כרצונו ולרדות ולמשול בהם וע"ז אמר הקב"ה בתחלת הבריאה נעשה אדם וגו' וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה וגו' א"כ הורשה האדם להכותם ולרדותם לצורך תשמישו א"כ הרי בעצם ההכאה אין בזה חטא ועול אולם אם אמנם שיש להאדם לשלוט ולרדות בבהמה אבל כל זה הוא דוקא כשהאדם הוא במעלת אדם המובדל מן הבהמה בנפשו ורוחו העולה למעלה אבל אם האדם משפיל את נפשו לחיות חיי בהמה ממש עד לדיוטא התחתונה להתדבק בה במעשה אישות כמו שדרשו חז"ל (סנהדרין ק"ה) שהוא מלשון (מ"א א') ותהי לו סוכנת יעווי"ש א"כ אדם כזה שעושה מעשה בהמה אין לו שום יתרון על הבהמה לרדות בה ולהכותה וזו היתה תוכחתו של האתון לבלעם באמרה ההסכן הסכנתי לעשות לך כה היינו שלפי מצבו הוא לפי מה שהוא מתנהג עמה אין לו רשות לרדותה ולהכותה אף שלשאר בני אדם לא נחשב זה לחטא ועולה אבל לא כן לגבי בלעם ולכן לא היה יכול לעמוד בתוכחתה וזו היא המוונה בכאן שאמרו במדרש לכשיבוא הקב"ה ויזכיר את כל אחד ואחד לפי מה שהוא היינו לפי מעשיו והתנהגותו בזמן אחר ובמקום אחר.

וכתב בספר לעבדך באמת (ע"ת עמ' קסג)
 דוד המלך וגזל כבשת הרש
 יסוד זה מאיר עניין עמום בספר שמואל.
 הנה לאחר מעשה דוד עם בת שבע, שלח נתן
 הנביא לקרוא לדוד המלך

(שמואל ב פרק-יב) 'שני אנשים היו בעיר אחת
 אחד עשיר ואחד ראש. לעשיר היה צאן ובקר הרבה
 מאד. ולרש אין כל כי אם כבשה אחת קטנה אשר
 קנה... מפתו תאכל ומכסו תשתה ובחיקו תשכב
 ותהי לו כבת. ויבא הלך לאיש העשיר ויחמל לקחת
 מצאנו ומבקר... ויקח את כבשת האיש הראש
 ויעשה לאיש הבא אליו.'

'ויחר אף דוד באיש מאד ויאמר אל נתן חי ה' כי בן
 מות האיש העשה זאת'

'ואת הכבשה ישלם ארבעתים עקב אשר עשה את
 הדבר הזה ועל אשר לא חמל.'

'ויאמר נתן אל דוד אתה האיש כה אמר ה' אלוקי
 ישראל אנכי משחתך למלך על ישראל... מדוע בית
 את דבר ה' לעשות הרע בעינו את אוריה החיתי הכית
 בחרב ואת אשתו לקחת לך לאשה... לא שוועתה לא
 תסור חרב מביתך עד עולם...'

ותמוה, לשם מה הוזקק נתן הנביא להציג בפני דוד
 את המעשה בכבשת עול הרש קודם שמסר לו את
 דבר ה' על העונש שנגזר עליו בגלל המעשה עם אוריה
 ובת שבע

ולפי המתבאר מדברי 'בית הלוי' יש לומר, שנתן
 הנביא ביקש להוכיח את דוד 'לפי מה שהוא', וזאת
 על ידי שדוד עצמו אמר את דעתו על גזל כבשת

מבלבלים אותו וחוקרים אותו באמצע הלילה כדי
 שיתבלל, כך בלעם מרוב התדהמה שהאתון דיברה
 לא תירץ, כך האדם לא יטעה את עצמו שיש לו
 תשובות להשיב שביום הדין מרוב הבושה הוא לא
 יטען כלום.

ולפי"ז יובן שבלעם יכל לתרץ ולומר מה עשיתי
 בסה"כ אמרתי את האמת על עמ"י שיש להם חטאים
 שהרי כוחו של בלעם הוא לראות את הדברים
 הרעים ולקטרג לפני ה' בזמן שהוא כועס ועי"כ ה'
 מעניש את אותו אדם ויאמר בלעם וכי זה לא אמת
 וצריך לדון את האדם על כל מעשיו ולא לפי הרוב
 כמו שכך ההלכה ועל זה הוכיחה אותו האתון
 שאמרה לו לא הכית אותי וכי תמיד עשית לך כל
 והודה לה שצריך לראות לפי הכלל ולא לפי הזמן של
 הירידה,

הוכיחה לו לפי מעשיו שרואה רק את הרע

ועוד יש לפרש שאם יבוא להצטדק כדי להקל
 מחומר עונו ולומר שכיון שמע בברור שרצון ה' שלא
 ילך לכן עשה כפי דעתו, שאינינו מבין רק אם אומרים
 לו. וזה הוכיחה לו האתון שהוא שקרן שמפרש
 הגר"א באדרת אליהו (מהדו"ת כב ל) 'שהאתון
 טענה לו שתמיד הוא הולך לקראת נחשים שפתו
 נפלה אומר לא טוב ללכת בדרך פלוני וכיו"ב ואילו
 עתה נרמזת ג' פעמים באתון שלא רגילה לעשות לך
 כן ואינך מבין

אלא אומרים רבותינו שבלי המשל לא היה דוד
 להבין את עומק חטאו שהיה דק מן הדק ורק ע"י
 המשל הבין את עומק חטאתו

אבל ערק לא כדאי לשתות...". "מושקה אין מצב!
אנחנו לא נעמוד בזה, איך אפשר בלי ערק?!" סיפר
מושקה: כשהגעתי לעולם האמת, שמעתי בכרוז:
'עמוד וסדור, תתחיל בבא קמא עם הרשב"א'. אני לא
יודע מה זה רשב"א וגם לא מה זה בבא קמא... טוב,
חולין עם ר"ן. איזה חולין איזה ר"ן?! אין לי שום דבר
ביד. 'מושקה', בעזר מציון התנדבת? בעזרא למרפא
היית? כלום. 'מה יש לך להגייד להגנתך?' לא חשבת
על העתיד, התמקדתי בהווה... 'מושקה', לא חשבת
על העתיד שלך? לא חשבת על יום הדין?! למה
לחשוב על העתיד, למעשה בראשית 555 ~ □ ~

ההווה היה כל כך יפה... 'טענה טובה', אמר המלאך,
'ספר לי מושקה' מה שתית? 'יין אדום, לבן, חמוץ,
מתוק, חצי יבש... 'מה עוד שתית?' מה אתה מדבר,
ליקר, ערק, ויסקי, קוניאק, וודקה, טקילה... 'תראה,
יין זה נחמד, ויסקי זה לא רע, אבל ערק?! זה מר
כלענה! למה שתית ערק?' לך תסביר למלאך גבריאל
מה זה ערק... הוא לא מבין מה זה... נכון, עכשיו זה
מר כלענה, אבל אחר כך זה מתוק מאוד. שותים כוס
ערק, זה יורד לקיבה, האדים עולים לך לראש, חם
בכל הגוף והנפש מתרוממת, זו הרגשה נפלאה!
ולפתע נשמעה שאגה: 'מושקה', אז כן חשבת על
העתיד שלך! אז למה לא חשבת לפני מי אתה עתיד
ליתן דין וחשבון?! נפסק דיני לגיהנום ולכן פני
כשולי קדירה. לכן תאמר לחבר'ה שימשיכו לשתות,
רק ערק, אל תשתו יותר! הזמן קצר, העבר אין,
וההווה כהרף עין... כיצד להסתכל על מאורעות

הרש, 'שבן מות האישי', ואמר לו נתן שמעשה בת
שבע דומה למעשה גולת כבשת הרש שאתה עצמך
אמרת שבן מות האישי, ואם כן אפשר להוכיח מדברי
עצמך כמה גדול חטא בת שבע. עכ"ד.

האדם צריך לבדוק אילו חבירו היה עושה כך מה היה חושב עליו

וכמו שכתב המ"ב בשער הציון (קנו סק"ג) וכדי
שלא ירמה אותו היצר, [- מה הוא ההכרח האמיתי
שהוא נזקק לעבור לו לפרנסתו] יתבונן אלו הוא היה
מתחייב לזון את חברו ולהלבישו לפי ערכו מה היה
אומר אז איזה דבר הוא הכרח?

וכמו שמספרים שהיתה חבורת שיכורים שהיו
מתאספים ומשתכרים כל היום. יום אחד הם החליטו
לדון מה יהיה איתם בעולם הבא... וכמו שכולם
יודעים שמודעות אבל זה תמיד בשחור לבן. מעולם
לא ראינו מודעות אבל צבעוניות... למה? כי
כשקוראים לאדם להגיע לפני בית דין של מעלה,
נגמרו המשחקים ונגמר הצבע, אין לאן לברוח, זה
או שחור או לבן... טוב, גם השיכורים מבינים את זה
וחבורת השיכורים מנו וגמרו שהראשון שימות יבוא
לראש החבורה בחלום וישטח בפניו דיווח מה קורה
בבית דין של מעלה עם כל השכרות הזאת... חלפה
תקופה, ומושקה, אחד מהאריות שבחבורה, נתבקש
לבית דין של מעלה... הכבד שלו הפסיק לתפקד...
הוא מגיע לראש החבורה בחלום, ופניו שחורות
כשולי קדירה... "מושקה, מה קרה לך? למה אתה
נראה ככה?!", שאל. "תגייד לחבר'ה שהכל בסדר...

החיים שקורא לאדם ועוד יותר, הולך ומוסיף רבי עזריה פיגזו, בעל הגידולי תרומה' בספרו 'בינה לעיתים' (דרוש נ"א), לבאר כיצד למרות כל המאורעות שקרו להם, כדי לעוררן בתשובה על מכירת יוסף, תמיד חיפשו תירוץ והסבר להצדיק את מעשיהן ולתלות את מה שקורה להם בגלל סיבות אחרות וז"ל: ומפשמן של דברים יראה מה שאמרנו, שנתאמת באחי יוסף ע"ה, אשר ראינו, צרות רבות ורעות סבבום ממינים שונים, בכל הפעמים שבאו למצרים; ובכולם עצרו כוח, ולבם כלב הארי, ולא נסוגו אחור, אם בעלילת 'מרגלים אתם' (בראשית מ"ב, ט'). (התנצלו בכל יכלתם ואמרו) שם, י': לא אדוני' וגו'. ואם בכסף המושב באמתחותם, עם היות שנאמר שם (שם, כ"ח): 'ויצא לבס', מכל מקום נתחזקו לקחת כסף אחר ולשוב למצרים. וגם כאשר הובאו בית יוסף שנתיראו, עדיין נתאמצו ואמרו לאשר על הבית דברי טענותיהם (שם מ"ג, י"ח - כ"ב). ואף באחרונה, בעלילת הגביע, עם שקרעו שמלותם (שם מ"ד, י"ג), לא נבהלו בעבודה, ועדיין השתדל יהודה ע"ה, להצילו על ידי התנצלותו וסידור דבריו (שם, י"ח - ל"ד), אשר נכללו בהם כמה ענינים, כדבריהם ז"ל) ב"ר צ"ג, ג'. (ועם כל זה, בהתודע יוסף אל אחיו ואמר להם 'אני יוסף' (שם מ"ה, ג'), חיל אהזם ונבהלו מפניו, עד שלא יכלו לענות אותו דבר. ואיה, למעשה בראשית 556 ~ □ ~ איפוא, אבירות לב יהודה ועוצם רוחו, אשר כרגע קטן מפני שמו של יוסף נחת הוא? אין זה אלא הוראות שלמות והאדם חי כל חייו בתירוצים והסברים למה נמנע

המעלות והתפעלות שכלי, כי בהזכירו את שמו, וביודעם בזה מה שהרעו לעשות עמו, חתו לא ענו עוד, כי כיסתה כלימה פניהם, ונפשם מרה להם, איך יצאה תקלה כזאת מתחת ידם? והיו מתחרטים לא מפחד העונש, אלא מפאת גנות ואיסור הדבר עצמו. והוא מה שייראה, לכאורה, בכוונתם ז"ל, במדרשנו. חקר האמת בעבודת האדם אולם, כאשר אמר להם יוסף משפט קצר 'אני יוסף העוד אבי חי', בבת אחת קיבלו הבהרה על טעות חייהם במשך כל אותן כ"ב שנים, איך היו מסוגלים לעשות דבר כזה לאחיהם ולאביהן ואיך לא נתנו ליבם להתבונן בכל המאורעות והסימנים שהיו להם, כדילהתחרט על המכירה שעשו. איזו בושה להיות במעמד הזה, עד שנעתק מהם הדיבור, קיבלו הלב. והן הם דברי רש"י, שנבהלו מפאת גודל הבושה שהתברר האמת, שכל מה שעשו היה מתוך קנאה וטעו במשך כל אותם שנים. לעתיד הקב"ה יוכיח את האדם מכוח מעשיו ולכן התנא הקדוש אבא ברדלא מלמדנו, אם מצינו בתורה בשני מקרים כיצד האדם נאלם פיו מלהשיב מרוב בושה, אצל יוסף שהיה הקטן שבשבטים ואצל בלעם החכם הגדול של אומות העולם מול תוכחת החמור, מה יענה האדם לעתיד לבא כאשר יעמוד לפני הקב"ה ויתנו לפסוק את הדין על מעשים דומים למעשיו ולאחר שפוסק מראים לו שהוא עשה בדיוק אותן מעשים? איזו בושה! עד שכתבו הספרים, הביזיון והבושה שיעמוד האדם בשעת הדין יותר גרוע משבעים שנה של יסורי איוב בעוה"ז, מאחר והאדם חי כל חייו בתירוצים והסברים למה נמנע

בכל הנוגע לעצמו אין השיפוט שלו נכון וטועה הוא, כי ישרים דרכי איש בעיניו ורק כאשר אינו נוגע בדבר ויכול לשפוט בצדק. צריך להתפלל שלא נבוש בעבודת השם שלנו ולכן אומרת הגמרא במסכת ברכות (טז): רבי זירא, בתר דמסיים צלותיה אמר הכי: יהי רצון מלפניך ה' אלקינו שלא נחטא ולא נבוש ולא נכלם מאבותינו. וכן בתלמוד ירושלמי ברכות פ"ד ה"ב(ב): רבי חיאי בר ווא מצלי: יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתתן בלבנו לעשות תשובה שלימה לפניך שלא נבוש מאבותינו לעולם הבא. עוד מבואר במסכת מועד קטן (ט): שהברכה הגדולה שאדם יזכה לא להתבייש בעוה"ז ובעוה"ב: רבי שמעון בן חלפתא אפטר מיניה דרב. אמר ליה לבריה: זיל לגביה דליברכך. אמר ליה: יהא רעוא דלא תבייש ולא תתבייש. אתא גבי אבוה, אמר ליה: מאי אמר לך? אמר ליה: מילין בעלמא הוא דאמר לי. אמר ליה: ברכך ברכתא דברכן קודשא בריך הוא לישראל ותנא בה, דכתיב: ואכלתם אכול ושבעו והללתם וגו' ולא יבשו עמי לעולם וידעתם כי בקרב ישראל אני וגו' ולא יבשו עמי לעולם. ולכן תיקנו חז"ל בכמה מקומות להתפלל על הדבר, כגון בתפילת שמנה עשרה בברכת על הצדיקים ולא נבוש, וכן בברכת אהבת עולם ולא נבוש ולא נכלם, וכן בברכת המזון בברכת רחם, יהי רצון שלא נבוש בעוה"ז ולא נכלם לעוה"ב. וכל זה הוא כדי שהאדם יזכה לעבוד את השם באמת ולא יטעה בדרכו על ידי נגיעה ויצדיק את מעשיו בטעות ולאחר מכן לעתיד יראו לו שהכל שקר, אוי לאותה בושה וכלימה. מעשה המוכיח כמה

מקיום התורה והמצוות ומרגיע בכך את מצפונו, אבל הקב"ה יראה לו כיצד שהאדם בעיניו גופו עושה הכל על הצד הטוב ביותר מבלי חשבון על הכסף. כאשר צריך חליפה הרי מחפש שהדבר יתאים לו, את הארון או רהיט אחר שיהיה סוג טוב וגם יפה גם חזק, וכיצד כשהולך לרופא ומשלם על ביקור פרטי למעשה בראשית 557 ~ □ ~ של חמש רגעים מאתיים שקלים, וכן כאשר הולך למוסד לתקן רכבו וסומך על בעל המוסד שהדבר טוען תיקון ומשאיר הרכב, ויתכן כי רק דבר קטן החליף גובה סכום נכבד על זמן קצר. ובכל המקרים, אין האדם טוען ומתלונן הכיצד ישלם עבור זמן קצר סכום נכבד ומדוע לא מספיק סכום קטן יותר. ואילו כאשר הולך לקנות דבר מצווה, סת"ם, טוען כל הטענות מדוע לוקחים יקר, הרי כמה זמן לוקח לסופר לכתוב את זה, והיכן אפשר למצא זול יותר, העיקר שיהיה לו תפילין. וכן בקניית שאר דברי מצווה, תמיד האדם יחפש כיצד לחסוך כסף ויטען ויקשה כל הקושיות והעיקר כיצד להצדיק עצמו במעשיו. אך לעתיד יראו לו, כיצד התנהג בדברים דומים הנוגעים לגופו, ששם אינו חוסך כסף ושם אינו שואל שאלות ומקבל הדבר בהבנה. וכן יראו לו, שכאשר רוצה ללכת לטיול או לטוס לחו"ל, אינו עייף ומסוגל לקום באמצע הלילה, וכן יראו לאדם כיצד אין לו זמן ומקצר בתפילתו ולאחר מכן עומד וממפטט זמן רב ואינו ממהר. ואז ידונו אותו לפי מעשיו ומוכיחים לו כמה הוא טועה כמה הוא משלה את עצמו שהוא בסדר, מאחר וטבע האדם

יחזקאל הנביא אשר קראנו בהפטרות השבוע לקבץ כל גלויות עם ישראל כאשר עינינו רואות ונוכה למלך המשיח ולבנין בית המקדש במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון. קהיון השניים, באכילת פרי בוסר חמור וקשה (יחזקאל יח, ב). איזה פרי בוסר אוכל הרשע, במה מקהים את שניו? להבנת הדבר, נלמד פסוק: "ונשב בגיא מול בית פעור, ועתה ישראל שמע את החוקים" (דברים ג, כט). מה הקשר בין שני הדברים. מדוע, מכין שישבו מול בית פעור, אתה יש לשמוע אל החוקים. ואם לאו, כלום בני חורין אנו להפטר מהם חלילה? אלא שהחוקים הם מצוות שאין טעמן מובן לנו, והיצר הרע ואומות העולם מסיתים בעינינו (רש"י במדבר יט, ב). ומה משיבים להם? אומרים: מילא אנו, סומכים לחלוטין על בוראנו ומקימים מצוותיו. אבל אתם, לשיטתכם, איך שטופים אתם בחוקים נבערים ומופרכים כל ימיכם. האפנה, אינה חוק? חוקי הנימוסים הנוקשים, אינם חוק? ומי מכתב חוקים אלו! ועד למולך, ולמרקולים, ועל לעבודה הזרה המאוסה והמקביסה של בעל פעור והמונים נפתים, ונוהרים! את זה אתה - אוכל, כוסם, שניך קהות ולא אכפת לך! חונט עצמך בבגדי אפנה, נוהג בכללי הטכס, ומשלים אתם רק חוקי ה' לצנינים בעיניך, וכלפינו תתריס: "מה העבודה הזאת לכם?!" כשאנו רואים את הנהירה לחוקי בעל פעור, מתחזקים אנו שבעתיים, להבדיל אלף אלפי הבדלות, בשמירת חוקי התורה הקדושה. וכשאנו רואים את סגידת הרשע לחוקי החברה, מקהים אנו שניו: כסוס אתה את פרות הבוסר, והנח לנו את פרות

האדם נגוע לעצמו כמו ששמעתי מעשה מפי הגה"צ ר' שלום שבדרון זצ"ל: פעם הלך ברחוב. בדרכו ראה כי שני נערים רבים ואחד השליך אבן על חברו ופצעו ודם ניגר מראשו. רבי שלום ראה זאת, ניגש לילד והזדרז להרימו ולקחתו לטפל בו. והנה בו בזמן עברה שם איזו סבתא ומרחוק קצת ראתה כיצד רבי שלום ממחר עם הילד וחשבה בליבה שכנראה שהוא נכדו, ולכן התחילה במילי הרגעה: הרב שלום, זה לא נורא, זה יעבור, אל תדאג, השם יעזור, יהיה בסדר... וכך מוסיפה ומדברת אל רבי שלום ומתקרבת לעברו. והנה בהגיעה אליו, ראתה כי הילד הזה הוא נכדה שלה, ומיד נבהלה והחילה לצעוק: מה קרא לו, אוי ואבוי, וכהנה וכהנה. ואז אמר לה רבי שלום: זה לא נורא, זה לא נורא, השם יעזור, יהיה טוב. אמר לה רבי שלום, כשזה נוגע לאחרים, ידעת לומר יפה - זה לא נורא, השם יעזור, יהיה טוב ועוד - וכעת מדוע אינך אומרת, כאשר נוגע לך הדבר? אלא רואים עד כמה מצוות שיפוט האדם, כאשר הדבר נוגע לעצמו. * מוסר השכל לאור האמור עד כמה האדם חייב ללמוד מפרשתנו שנגיעה העצמית מאוד מסוכנת ויכול לחיות בטעות כמושך כל ימיו שהוא עובד השם באמת וכל מעשיו לשם שמים. אך כאשר יעמוד בדין יראה שהכל היה בשקר ויענש על כל מעשיו, שהיות ושם הקב"ה יאמר לאדם אני השם, האם בכל זאת יש הצדקה למעשיך אשר עשית בשם התורה? כי שם יוסרו כל הנגיעות. ולכן חובת האדם לדעת כי הוא נגוע בעצמו ועליו להתיעץ ולשמוע לעצת חכמים, כי רק כך יגיע לחקר האמת ועי"ז נוכח שיקויים בנו דברי

גנב בגנבתו, וכי מי זה ירצה להכניס לביתו גנב, העלול לגנוב את כל אשר לו בבית? אלא אין זאת, כי מניחים אנו שמעשה גנבתו בא מתוך הכרח, לפי שהיה גזוע ברעב - 'לא יבוזו לגנב כי יגנוב למלא נפשו כי ירעב' (משלי ו ל) ואילו לכשניתן לו עבודה ומזון, ישוב להיות אדם ישר והגון. לכן הוא נמכר רק 'אם אין לו', שכן אם יש לו כסף, הרי אין להניח שגנב מתוך הכרח, וגנב מובהק כזה אמנם אי אפשר למכרו לאדם. אמר, איפוא, יהודה ליוסף: אם יש לו לאחינו הצעיר לשלם בעד גניבתו, הרי מסתבר שלא גנב מחמת הכרח, כי אם מחמת נטיה אופיינית מושחת, ואם כן כיצד רוצה אתה לקחת אדם כזה לעבד, הלא עלול הוא לרוקן את ביתך? הנה אפילו בנימוסין שלנו נאמר דק ואם אין לו ונמכר בגניבתו - אבל אם יש לו ממון אין למכרו לאיש, פן יגנוב את כל אשר לו: ואילו אתה רוצה להכניס לביתך גנב מובהק?...

למה דווקא יהודה הוא זה שנשלח ליסד ישיבה בארץ גושן

ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורת לפניו גשנה ויבאו ארצה גשן. (פמ"ז, כח)

ופירש"י: 'לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה'. וצ"ב למה דווקא יהודה הוא זה שנשלח ליסד ישיבה בארץ גושן, והרי לכאורה היה ראוי לשלוח את לוי או את יששכר שהם עמודי התורה?

יהודה היתה לו אחריות

ועוד מפני שיהודה היתה לו אחריות ויכל להודות שטעה גם ששילם על זה מחיר כבד כך גם למחורת

גן העדן! יום אחד אני הולך ברחוב, ושומע צפירה. טרוד הייתי בעניני, אף לא עמדתי על טיבה. לפתע פונה אלי בחור גלוי ראש: "עמוד! למה אתה הולך?!" תמהתי: "למה לעמוד?" "זה יום השואה והגבורה, עומדים לזכר הנספים בשואה!" ואנוכי לא ידעתי. "אה", אמרתי לו, "אבל אני לא דתי!" "מה?!" עיניו התעגלו: זקן ופאות, וכובע ופראק, ולא דתי?! ובכלל, מה ענין דת לכאן?! אמרתי לו: "אמור לי, כשאתה נוסע ביום ששי לפנות ערב בבני ברק ושומע את הצפירה המבשרת על השבת, אתה ממחר להחנות את הרכב ולרוץ לבית הכנסת?" "לא", הודה. "למה?" שאלתי. "כי אני לא דתי", ענה. "אם כך, הלא תבין: לך הצפירה ההיא לא אומרת כלום. מדוע שהצפירה הזו תחייב אותי? לך דתך, ולי דתי שלי..." הפה הפעור שלו הזכיר מלכודת זבובים. "והוץ מזה", אמרתי, "אין מה להשוות! אתה תתבע ממני לכבד את זכר הקדושים! אני אבדתי שם מאתים בני משפחה! אז אני לומד לזכרם, אומר קדיש. מה הועלת לך בעמידתך בצפירה?!"... איך נתנים החוקים להשוואה?! וע"ע בלמעשה פרשת דברים

מה איכפת לו ליוסף מה כתוב בנימוסין שלנו
אמר לו יהודה בנימוסין שלנו כתיב: אם אין לו ונמכר בגנבתו וזה יש לו לשלם (מדרש ב"ר צגו) וצ"ב מה טעם יש בדבר, לומר לשליט מצרי שכך כתוב בנימוסין שלנו - וכי משועבד הוא לנימוסין אלה?

אלא מבאר המגיד מדובנא בספרו אהל יעקב שביאר לו יהודה, למה באמת אמרה התורה למכור

הוא יסגור את הישיבה אם יראה שפרעה מתערב בתכנים וכיו"ב וכמו שמוספר על הנצי"ב שסגר את ישיבת ולאזין (עולם התורה ב להרב יחיאל מיכל שטרן עמ' מג)

סיפור סגירת ישיבת ולאזין

בחורף של שנת תרנ"ב גזרה מלכות רוסיה שיש לקבוע בישיבת וולאזין שעתיים לימודי חול בכל יום, לגזירה זו נתלווה איום שאם תסרב הנהלת הישיבה למלא פקודה זו תיסגר הישיבה, ראש הישיבה הגאון הנצי"ב זצ"ל לא רצה לקבל על עצמו את האחריות להחלטה גורלית זו, לפיכך כינס את גדולי הדור לאסיפה מיוחדת כדי לדון בדבר.

רוב המשתתפים צידדו לבחור את הרע במיעוטו, ולהנהיג לימודי חול ולמנוע את סגירת הישיבה, אבל לא כן היתה דעת הגאון רבי יוסף דב הלוי סאלאוויציק זצ"ל, כשדמועות זולגות מעייו קם והודיע ברבים את החלטתו ע"פ דעת תורה, כי אמנם מחויבים להחזיק אנו במעוז התורה להעמיד תלמידים ולמסור את התורה לדורות הבאים, אבל אך ורק על פי הדרך שהתנו לו אבותינו מאורי הדורות, עתה משגזרו עלינו דרכים ואופנים חדשים, אין האחריות מוטלת עלינו, לפיכך יבוא התורה ויעשה את שלו, ואנו את נפשנו הצלנו, וכך הוחלט על סגירת הישיבה בשנת תרנ"ב.

כאשר החפץ חיים היה מספר את סיפור המעשה: היה מוסיף לזה מוסר השכל, שאפשר ללמוד ממה שאירע כתוצאה מסגירת הישיבה, וכך אמר, בוא וראה עד היכן הגיעה דעת תורה של גאוני הדור

שעבר, אילו הסכימו אז להנהיג לימודי חול בישיבת וולאזין, היתה ח"ו התורה משתכחת, כי הלא כך דרכו של יצה"ר פותח בשתי שעות ביום בלימודי חול, עד אשר משאיר לבסוף רק שתי שעות ביום ללימודי קודש, אבל כיון שהחליטו לעמוד כעמוד ברזל, ולא להתפשר כלל, אז מצאה לה התורה נתיבים ושבילים במקומות אחרים, נפתחו ישיבות בכמה מערי ליטא ופולין בלא לימודי חול, וישיבות אלו לבסוף מבצרי התורה בדורנו, כי כך דרך המעיין אם אתה סותמו מכאן הוא פורץ לו דרך במקום אחר, ומימיו מפכים דרך שם.

הגר"ח ברלין זצ"ל בנו של הנצי"ב זצ"ל העלה על הכתב דברים נוראים בענין זה, [בזכרון דברים ערב הסתלקתו מן העולם ומסרו להגר"ח אריה לוי זצ"ל], ליזכרון מה שהזהירני וציווה עלי מר אבא הגאון זצלה"ה הכ"מ קודם פטירתו, ע"ד שמסר נפשו על ענין ישיבה דוואלאזין, שלא להכניס לתוכה שום לימוד חול, ולסיבה זו נסגרה הישיבה, ומזה נחלה בחליו אשר לא עמד ממנה, וצוה לי באזהרה, שלא להסכים לענין בשום אופן בלא שום הוראת היתר בעולם, ואמר שהקב"ה רמז כל זה בתורה, שאמר 'להבדיל בין הקודש ובין החול' היינו שכל עניני חול המתערבים בקודש בלי הבדל, לא די שאין עניני חול מקבלים קדושה, אלא אף זו שעניני לימודי קודש מתקלקלים מהם, על כן לא ירע לך בני מזה שהענין הזה גרם לי לצאת מן העולם ולהסגיר את הישיבה, כי כדאי הוא הענין הגדול הזה למסור נפשו עליו. כל זה

ומבאר שרואים כאן כי עיקר החידוש הוא שהצליח יעקב אבינו להיות במצרים בבחינת 'חיים' למרות שהיה בארץ טמאה ביותר.

ומוסיף ומבאר, פירוש המושג 'חיים' הוא דביקות בשורש ובמקור שמשם נמשכת החיות תמיד. הגם שהיה בארץ מצרים, ידע שהיא רק קליפה ובחינת הסתר, אבל הפנימיות היא חיות ה' יתברך.

נמצא ששהותו של יעקב בארץ מצרים, מקום הטומאה והקליפות, יכלה להתקיים רק על ידי "ויחי יעקב" – שהיה שקוע בחיים האמיתיים, באמת הצרופה ובאמונה בבורא העולם, ואז לא הפריעה לו השהות במצרים, על אף שידע שזו תחילת הגלות.

לעיל (יב, ו) כתב הרמב"ן: 'אומר לך כלל, תבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב, והוא ענין גדול, הזכירוהו רבותינו בדרך קצרה ואמרו (תנחומא לך לך ט) כל מה שאירע לאבות סימן לבנים'.

בהקדמתו לחומש שמות כותב הרמב"ן: מקרי האבות כולם שהם כעין יצירה לזרעם, מפני שכל מקריהם וציוריהם דברים לרמוז להודיע כל העתיד לבא להם.

אם כן, כח היכולת לחיות בעמקי הגלות החשוכה, על ידי דביקות בבורא יתברך שמו מתוך אמונה תמימה, השריש יעקב בבניו.

דיבר אלי ביום ג' כ"ו מנחם אב תרנ"ג בוורשא". עכ"ל.

ויש לשים לב שלפי התאריך היה מעשה זה יומיים קודם פטירתו של הנצי"ב לב"ע ויש להוסיף ולבאר עפ"י מש"כ באספקלריא ויחי תשפ"א

פרחים לתורה / הרב ישראל חיים בלומנטל, מג"ש
בכולל תורת מרדכי

איך מצליחים לשרוד בגלות?

ויחי יעקב בארץ מצרים (מו, כה)

ארץ מצרים היתה מקור הטומאה והכישוף באותה העת.

עם כל זה, יעקב חי את שנות חייו האחרונות מתוך שלווה, שמחה ומנוחה, דווקא שם. היו אלו שבע עשרה שנות חיים מלאות נחת.

איך ייתכן להיות צדיק כיעקב אבינו, קדוש וטהור, ולהצליח להתקיים שבע עשרה שנה בארץ מצרים הטמאה?

השפת אמת מפרש, כי על ידי בחינת 'אמת' יכולים לחיות גם בארץ מצרים, וכידוע מידתו של יעקב אבינו המיוחדת לו יותר משאר האבות, היא מידת האמת ככתוב "תתן אמת ליעקב" (מזכ"ה, ז, כ).

ויחי יעקב

ושואל, לכאורה היה צריך לכתוב רק "ויחי" יעקב בארץ מצרים?

למעשה פרשת ויגש

כאשר בן ישראל יודע שבכל מקום בו הוא נמצא, ה' יתברך עמו, אין לו פחד לא מהחושך ולא מהמזיקים הנמצאים סביבו.

משל לעבד ההולך עם מלכו, בתוך כל הפמליה החמושה והמאבטחים הרבים, במעבה יער עבות וחשוך. האם הוא חושש מלסטים או חיות רעות? ודאי שלא!

ומדוע? כי המלך וכל מאבטחיו לצידו...

זהו שאמר הכתוב "הבוטח בה' חסד יסובבנו" (תהלים לב, י). הוא יכול להרגיש עטוף ומוקף בחסד, הוא דבוק בהקדוש ברוך הוא ואין לו לירא משום דבר.

נסיים בדבריו המפורסמים של רבי חיים מואלוז'ין זצ"ל (נפש החיים ג, יב), שהמכניס עצמו בבטחון שאין עוד מלבדו, שום כח בעולם לא יוכל לו!

הלואי שנוכה!

ולפי"ז יש לבאר למה יהודה זכה להקים ישיבה כי הוא הודה והיה לו את מידת האמת ויש להחריב על חשיבות מידת האמת

והמעשה עם ר' אריה לוי' כמודומני שהחזיר בתשובה גנב על ידי שקיבל על עצמו להיזהר ממידת השקר ואז הוא לא יוכל לגנוב כי אם יתפשו אותו האו יוכרח להודות.

מבחוץ היאך וממי לקחת את צרכי הישיבה ויהודה היה בעל מסירות נפש שהרי הוא מסר נפשו והתחייב לאביו (מ"ג ט) 'אם לא הביאותני אליך והצגתיו לפניך וחטאתי לך כל הימים' - בעולם הבא, ואח"כ הוא גם ניגש למלחמה כדי להציל את בנימין, וכן מבואר במדרש רבה שפרעה שלח את העגלות הפרטיות שלו ושם עבודה זרה היה חקוק עליהם ועמד יהודה ושרפם, והוא מתאים לנהל ישיבה שכן כדי לנהל ישיבה צריך דווקא בעל מסירות נפש שאינו מושפע מכלום. עכת"ד.

והגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל - הגאב"ד דפוניבוז' פירש בזה בדרך צחות - שכדי לנהל ישיבה צריך אדם שיסכים לקחת על עצמו התחייבויות כדי להחזיק את הישיבה בצד הגשמי, ויהודה כבר התנסה בכגון דא - ולקח על עצמו ערבות גדולה כשהתחייב לאביו אם לא הביאותני אליך והצגתיו לפניך וחטאתי לך כל הימים והיינו בעולם הבא, וכיון שהוא רגיל בלקיחת חובות על עצמו, יכול הוא לפתוח ישיבה.

יהודה ידע להלך כנגד רוחו של כל אחד

ועוד אפשר לומר שצריך מנהיג שיידע להלך כנגד רוחו של כל אחד⁷ ואת זה ידע יהודה, שמצינו שגם

אותם. וכבר ידוע מאמר חז"ל שכשם שאין פרצופיהם דומים זה לזה כך אין ידעיותיהם דומות זו לזו.
על כן, המנהיג אשר תפקידו לפתור את בעיותיהם ולפרוק מעליהם את מועקותיהם, צריך להיות בעל הבנה רחבה להבין לרוחו של כל אחד ואחד, לצורך זה עליו להיות איש אשכולות אשר נהירים לו דרכי המחשבה של כל יחיד ויחיד. רק כך יוכל להעלות ארוכה למדויו של כל איש.

למה דווקא יהודה הוא זה שנשלח ליסד ישיבה בארץ גושן

ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורת לפניו גשנה ויבאו ארצה גשן. (פמ"ז, כח)
ופירש"י 'לתקן לו בית תלמוד שמושם תצא הוראה'. וצ"ב למה דווקא יהודה הוא זה שנשלח ליסד ישיבה בארץ גושן, והרי לכאורה היה ראוי לשלוח את לוי או את יששכר שהם עמודי התורה?

יהודה היה בעל מסירות נפש

אלא ביאר הרב משה שטרנבוך שליט"א בספרו חכמה ודעת (עמ' רנא) שכדי לעמוד בראשות ישיבה או מוסד, אין מספיק בתלמיד חכם או באדם שמסוגל לאסוף כסף, אלא צריך תכונת מסירות נפש לעמוד איתן על דעת תורה, והיינו הן מבפנים - בתוך הישיבה עצמה לעמוד איתן מול רוחות רעות המנשבות ולשמור שלא יזוז מדרך התורה והן

⁷ וכן מצינו שאמר ה' אל משה 'קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו' (במדבר כז יח)

מה משמעות התכונה 'איש אשר רוח בו', הנדרשת מן המנהיג? שואל הסבא מנבהרדוק זצ"ל בספרו מדרגת האדם (חלק א עמ' נח).

לביאור הענין יש להקדים ולהתבונן במהות התפקיד של מנהיג. בכל ציבור ישנו מיגוון גדול של בני אדם השונים זה מזה בטבעם ובמידותיהם, וממילא גם בסוג הבעיות המטרידות

למעשה פרשת ויגש

ראובן הציע ערבות לאביו כדי שישכים שבנימין ילך, ורק שיעקב אבינו לא קיבל ואמר לו בכור שוטטה כמו שכתוב, (בראשית מב לז-ח) 'ויאמר ראובן אל אביו לאמר את שני בני תמיית אם לא אביאנו אליך תנה אתו על ידי ואני אשיבנו אליך. ויאמר לא ירד בני עמכם כי אחיו מת והוא לבדו נשאר וקראהו אסון בדרך אשר תלכו בה והורדתם את שייבתי ביגון שאולה: וכתב רש"י לא ירד בני עמכם. לא קבל דבריו של ראובן, אמר, בכור שוטטה הוא זה, הוא אומר להמית בניו, וכי בניו הם ולא בני. ובהרחבה במדרש (ב"ר צא, ט.) 'ויאמר ראובן אל אביו וגו', רבי אומר הרי זה בכור שוטטה, בניך לא בני הם, אתמהא. (בראשית מב, לח): ויאמר לא ירד בני עמכם וגו', רבי חנינא ורבי מרינוס תרויהון אמרין בשם אבא נהוראי, בשעה שהיה אדם אומר דבר מתקן לפני רבי טרפון היה אומר כפתור ופרח, ובשעה שהיה אומר דבר של בטלה היה אומר: לא ירד בני עמכם. (בראשית מב, לח): בדרך אשר תלכו בה וגו', הא בבית לא, אמר רבי

אליעזר בן יעקב מיכן שאין השמן מקטרג אלא בשעת הסכנה.
ואילו יהודה ידע לדבר ולשכנע את אביו (בראשית מג ח) 'ויאמר יהודה אל ישראל אביו שלחה הנער אתי ונקומה ונלכה ונחיה ולא נמות גם אנחנו גם אתה גם טפנו. אנכי אערבנו מידי תבקשנו אם לא הביאתיו אליך והצגתיו לפניך וחטאתי לך כל הימים. כי לולא התמהמהנו כי עתה שבנו זה פעמים'.

לכן יהודה הוא זה שראוי להיות מנהיג.

כח ההודאה

ועוד אפשר לומר מפני שהיה בו כח ההודאה ולא היה שקרן לכן זכה לעמוד בראשות הישיבה

ועוד אפשר לבאר עפ"י מוש"כ השפת אמת (ויחי תרנא) עה"פ 'גור אריה יהודה, כרע רבץ כאריה וכלביא' (מט ט) אמר מו"ז ז"ל - כי כוחו של יהודה

הרוחות שבעולם, יכול הוא גם להנהיג את הציבור ולהעניק להם חינוך איש איש לפי מדרגתו ומהותו. כאן גילה הקב"ה את הסוד, שהכל תלוי ביכולת למשול על עצמו, אם האדם הוא הפכפך, ואינו מושל ברוחו, וכל נגיעה שיש לו מסיטה אותו משיקול הדעת הנכון, היאך יבוא להנהיג את הציבור? הרי כאשר יהיה לו קשר עם אנשים רבים, יתבלבל מיד ויחניף לכל אחד בהתאם לטובתו האישית. ולכן אמר: 'קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו' - שיכול לעצור ברוחו, וכמו שאמרו חז"ל שהיתה עבודתו לסדר את הספסלים, כלומר שהיה מוכן לעסוק בכל תפקיד שנדרש בלי לשים לב לכבודו. לכן בחר בו ה' להיות מנהיג, כי יוכל למלא תפקידו בשלימות. (ילקוט לקח טוב במדבר עמ' רפב-ג)⁷

המנהיג צריך שיהיה בו איפוא, שתי תכונות עיקריות: א. כשרון להכיר בני אדם באופן עמוק ויסודי. ב. תבונה ושכל כדי לפתור לכל אחד לפי ענינו. על אדם כזה שאל משה רבינו מאת ה', בפנותו אליו יתברך 'יפקד ה' אלקי הרוחות לכל בשר. לא בכדי פנה כאן אל הקב"ה בתואר זה. כוונתו היתה לומר שאלקי הרוחות הוא היודע למצוא איש שיוכל להבין חסרונום ותיקונם של צאן מרעיתו.

על כך השיב לו הקב"ה: 'קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו' כלומר, יש בו את הרוח להיות מנהיג על עצמו, אדם כזה ראוי גם להיות מנהיג של הציבור. בהיות רוחו חזקה עד שיכול למשול על טבעו ועל מידותיו, וכמו כן לפתור לעצמו את כל שאלותיו ותביעותיו על פי ההשקפה האמיתית, ללא פחד מכל

למעשה פרשת ויגש

אשר לכודים בתוך שריפה ענקית), ובאמצעותם יוכל לפעול על מנת להשיב את בנימין ליעקב.

אפילו בשעת שפלוח - שהוא שוכב, הוא כארי ולביא, שכן היה במעשה תמר שהודה ולא בוש ומזה נבנה המשיח

עפ"י דבריו הנפלאים אפשר לנסח הגדרה, שכפי גודל המניע של האדם, כך גודל וחוזק כוחותיו! לפיכך, אם אנחנו רוצים להגדיל את כוחות ההתמודדות שלנו עלינו לחפש דרכים להגדיל את המניע. מעין דברים אלו מציינו ברמב"ן. הנה התורה מספרת שלאחר שיעקב ביקש מיוסף שלא יקברנו במצרים, ויוסף השיב לו "אנכי אעשה כדברך", חזר יעקב ואמר "השבעה לי". ויש להבין מפני מה ביקש שיוסף ישבע לו, וכי היה ליעקב חשד על בנו הצדיק שימרה את רצון אביו ואת הבטחתו "אנכי אעשה כדברך"?

מתרץ הרמב"ן: "לא היה יעקב חושד בבנו הצדיק האהוב לו שימרה על מצוות אביו... אבל עשה כן לחזק העניין בעיני פרעה, אולי לא יתן לו רשות להפרד ממנו... לפיכך השיב, כי לא יהי הנכון להעבירו על שבועתו. וגם יוסף יצטרך יותר להשתדל בענין, מפני השבועה".

למדנו מדברי הרמב"ן, כי אף על פי שלא היה שמץ של ספק ברצונו העז של יוסף למלא צוואת אביו, מ"מ לא נמנע יעקב להשיב, כדי שיהיה לו מחייב להשתדל יותר.

שכן האריה גם כשהוא שוכב הוא נקרא אריה, והטעם כי תמיד מוכן בגבורתו למלחמה. וזה הלימוד לכל יהודי שאף בעת הנפילה ישאר בכוחו אריה.

ולפי"ז אפשר לבאר שזה הסיבה שבחרו ביהודה להקים ישיבה

כי עבדך ערב את הנער מעם אבי לאמור אם לא אביאנו אליך וחטאתי לאבי כל הימים (מד, לב). "ואם תאמר למה אני נכנס לזה יותר משאר אחי... אני נתקשרתי בקשר חזק, להיות מנודה בשני עולמות" (רש"י). השם משמואל תמה, מדוע באמת יהודה קיבל על עצמו נידוי משני עולמות, גם על מצב שהשבת בנימין לאביו לא תהיה בשליטתו [כדוגמת מה שארע בפועל - שבנימין נאסר ע"י המצרים והשבת בנימין לאביו לא הייתה בשליטתו]?

וחידש יסוד גדול: יהודה ביקש ליצור לעצמו 'מחייב' גם למצב שנראה כאונס, משום שסבר שאם יקלע למצב של קושי גדול להחזיר את בנימין, אזי הסכנה של נידוי משני העולמות תוציא מן הכח אל הפועל כוחות עלומים ואדירים אשר גנוזים בפנימיותו, ומתגלים רק במצבים של סכנה (כדוגמת הכוחות המתגלים אצל העוסקים בחילוף יקיריהם

כא): ואת העם העביר אותו לערים מקצה גבול מצרים ועד קצהו – יוסף הצדיק גזור גלות על כל המצרים, הוא מעביר אותם מבתיהם מצד אחד של מצרים לצדו השני, למה הוא עשה את זה? מדוע הוא הגלה אותם? אומר רש"י: שנתכוין להסיר חרפה מעל אחיו, שלא יהיו קורין אותם גולים – כדי שבני ישראל לא ירגישו שהם סוג ב', שלא ירגישו נחותים בשביל זה עשה יוסף שגם המצרים יהיו גולים.

אתם יודעים מה זה גלות? מה זה לעקור אדם ממקום למקום?

אנשים לא יודעים מה זה גלות – פעם הזמינו אותי למסור שיחה ביד בנימין, יש שם קראוילות של העקורים מגוש קטיף, מאות משפחות מהעקורים של הפינוי האכזרי שהיה, אני הגעתי לשם שנתים – שלוש אחרי שעקרו אותם, והם אמרו לי שאנשים שם לא התרפאו מהשבר הגדול שעבר עליהם, ויש מהם רבים שחווים ממש משברים מהחורבן שלהם. וממילא צריך להבין, יוסף היה מלך במצרים, והוא צריך לדאוג לנתנים שלו, מה היושר שבשביל שישבעים נפש לא ירגישו גולים הוא לוקח את מיליוני הנתנים שתחת חסותו ומגלה אותם מבתיהם גזירה קשה כל כך, מה היושר לעשות דבר כזה?

התשובה היא: היות שעיקר ותכלית הבריאה הם ישראל, כל העולם כולו נטפלים להם, וממילא זהו התיקון של כל הבריאה, לדאוג לרווחתם של ישראל, ולכן יוסף שדאג לבני ישראל שלא ירגישו גולים הגלה את כל מצרים מבתיהם!

בהספד על הגאון ר' חיים שמואלביץ זצ"ל אמר אחד הספדנים, שמפני מידת החסד שהייתה בו, היה לומד ר' חיים במשך כל היום עם חברותו. ברם חתנו הגר"י אזרחי שליט"א אמר, שהוא למד עם חברותו כדי להבטיח את לימודו, שיהיה לו כמה שיותר 'מחייב'. ואמנם להכנת השיעור כללי לא לקח ר' חיים חברותא היות שלא היה זקוק למחייב נוסף. עלינו להתבונן שאנו מדברים פה על ר' חיים שמואלביץ – גאון אדיר, מתמיד מופלא ושיכור באהבת התורה, ועל אף זאת מוצא לנכון לחפש 'מחייבים' ללימודו!

ובאמת לא פשוט כלל להצליח בתורה, שהרי בעסק התורה היצר משתדל להפריע יותר ממה שהוא משתדל להפריע בכל המצוות, וצריך האדם לשמוח בכל דבר שיכול לזרו אותו לעסוק בתורה, ולהתרחק כמטחווי קשת מכל דבר שיכול להפריע לו. אחת העצות לזירו לעבודת ה' ולעסק התורה, ללמוד דברים שמלהיבים לעבודת ה' ולהתמסרות גמורה לעסק התורה, וכן לשנן את דברי המסילות ישירים, שאין רעד גדול מחסרון השלמות, ושום חסרון רוחני אינו דבר של מה – בכך. [דברי אמת]

לתגובות P0583271323@gmail.com

ויש להוסיף מש"כ הרב אליהו דיסקין שליט"א (בגליון נחל אליהו פרשת בחוקותי) ועל דרך זה מתבאר מה שנאמר אצל יוסף הצדיק (בראשית מז,

מאחר שהם היו המסכבים וגורמים להדאיב לבב אביהם, גם הם עתידים ליתן את הדין וכמ"ש התנא [אבות פ"ב מ"ו] על דאטפת אטפוך וסוף מטיפוך יטופון. ופי' אמ"ו הגאון מהרצ"ה זצ"ל שהכוונה היא, דאע"ג דעל דאטפת אטפוך, כלומר שבאה לך זאת בגזרה מאתו ית"ש מדה כנגד מדה (שנראה לכאורה כי עשו שליחותו של הבורא ית"ש), עם כל זאת מטיפוך יטופון, כי מסתמא גם אלו ראויים לעונש זה שמגלגלין חוב ע"י חייב, ולכן דאגו על חטא זה שהוא בידיהם שגרמו צער לאביהם. ועתה כי נתודע להם יוסף הרגישו במספר השנים כ"ב שהם כנגד כ"ב שנה של אביהם שהיה בבית לבן ובדרך, ונתחדש להם עוד דבר אחר כי תלמוד תורה גדול יותר מכיבוד אב, שהרי אביהם שהה עוד י"ד שנה בבית עבר ועל אלו לא נענש [מגילה ט"ז ע"ב - י"ז ע"א, ומובא ברש"י לעיל סו"פ תולדות], ומאחר שנודע להם שכך היא כחה של תורה, מסתמא נתנו אל לבם להתאמץ בכל כחם להתמיד בתורה לכפר על חטא כיבוד אב אשר בידיהם, לכך הוצרך יוסף להזהירם כי על הדרך לא יתעסקו בדבר הלכה.

לחוש את צער החורבן

ויפל על צוארי בנימן אחיו ויבך ובנימן בכה על צואריו (מ"ה, י"ד)
 ופרש"י: "ויפול על צוארי בנימן אחיו ויבך - על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימן וסופן ליחרב. ובנימן בכה על צואריו - על משכן שילה שעתידי להיות בחלקו של יוסף וסופו ליחרב".

ובעצם ענין זה הוא התשובה לכל טענותיהם ומענותיהם של ארגוני צער בעלי חיים, שהרי לכל בן אדם בשביל שיהיה לו אוכל במשך החיים שלו, שוחטים עבורו אלפי תרנגולים! מה היושר? התשובה, היות ואדם הוא מרכז הבריאה, התרנגולים נבראו בשביל האדם השלם, ולכן תכליתם וטובתם שישחטו אותם בעבורו. ובאמת שנינו (פסחים מט, ב) תניא רבי אומר: עם הארץ - שלא מקיים מצוות, אסור לאכול בשר, למה? מפני שמה אתה יותר טוב מהם? מאיזה טעם אדם זה שמונער מהמצוות ירגיש מרומם על בעלי החיים לאכול אותם!?

רק מי שמתנהג בשלמות שהוא ממלא תפקידו כשורש הבריאה ראוי הוא לאכול בשר!!

אפריון בראשית פרק יב
 [מה כד] ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך:

פירש"י אל תתעסקו בדבר הלכה שלא תרגזו עליכם הדרך. ומקשים אמאי לא צוה אותם אביהם על זאת כאשר הלכו מביתו [עיי' גור ארי' ולבוש האורה]. ונראה לפע"ד עפ"מ"ל ב' וישב (על המדרש אנא אני בא ממעשה בלהה אופן א' [ד"ה ואולם]), ובסוף פ' מקץ [ד"ה ואתם], שכבר הרגישו בני יעקב אשר יש לאביהם חטא שמור מה שלא קיים כיבוד אב ולכן נענש שנעלם ממנו יוסף. ואולם ידוע שמגלגלין זכות ע"י זכאי וחוב ע"י חייב [שבת ל"ב ע"א], ואף שבא לאביהם העונש מן השמים, מ"מ

השמחים ביותר בחייהם - כלום אין זה ראוי ומתבקש שאנו נחוש לכל הפחות שמין מן השמין מאותה תחושת כאב? האם אין זה מתבקש שבימינו, כאשר כבר אירעו החורבנות הנוראים, לא נחוש לפחות מקצת מן המקצת מאותו הצער?

וכמו השבטים הקדושים, יוסף ובנימין - בודאי צריכים אנו לזכור כי דווקא בשעת שמחה, דווקא בשעה בה אנו כביכול מרוכזים בטובה שה' אלוקינו הרעיף עלינו - צריכים אנו להעלות את ירושלים על ראש שמחתנו, לזכרה תמיד, ולנצל את רגעי השמחה המרוממים בכדי להתפלל ולהתחנן לבורא העולם כי יבנה את בית המקדש בקרוב ואור חדש על ציון תאיר!

כי למחיה שלחני

ויאמר פרעה אל יוסף אמר אל אחיך זאת עשו טענו את בעירכם ולכו באו ארצה כנען (מ"ה, י"ז) בפסוק זה, ובפסוקים הבאים אחריו - מוצאים אנו דבר פלא. אנו היינו מצפים, שיוסף יפנה אל פרעה ויבקש ממנו להביא את אביו ואת אחיו מצריימה, ואילו פרעה - יסכים למלא את בקשתו של יוסף.

אולם הנה עינינו הרואות, ההיפך הגמור: פרעה מיזמתו מצוה את יוסף להזמין את אחיו ואת אביו מצריימה, מבטיח להם הבטחות גדולות מכל טוב הארץ, ואפילו שולח עגלות מיוחדות לשאת את בני משפחותיהם של אחי-יוסף!! הכיצד נבין זאת?

אילו אנו היינו רואים את יוסף נופל על צוארו של בנימין אחיו הצעיר והאהוב, ואת בנימין הנופל על צוארו - היינו משוכנעים בלא כל צד של ספק כי השניים מתרגשים עד בלי גבול מהפגישה המחודשת, ודמעות של שמחה זולגות מעיניהם!

אולם הנה, חז"ל מלמדים אותנו כי הסיבה היחידה לבכיים של שני הצדיקים הללו, של יוסף ובנימין - היתה רוחנית ביסודה, באשר הם כאבו כבר עתה, כאלף וחמש מאות שנים לפני מועד התרחשותם של מאורעות החורבן - את הכאב והצער שיהיו לקב"ה כתוצאה מחורבנות אלו...

והרי זה נורא נוראות! הלא אין לשער ואין לתאר את גודל שמחתם של בנימין ויוסף, כאשר סוף סוף התאפשרה הפגישה ביניהם, פגישה לה הם ייחלו כל-כך הרבה שנים. אילו היינו אנו במקומם - סביר להניח כי מאומה לא יכול היה להעיב על שמחתנו ולהאפיל עליה...

אולם יוסף ובנימין הרגישו אחרת... כאשר ראו ברוח קדשם את החורבנות שעתידים להתרגש על מקדשי ה' בעתיד הכל-כך רחוק - הם לא היו יכולים לשמוח ולא לחוש כל תחושה אחרת מלבד תחושת כאב נוראה ועמוקה, אשר הביאה אותם לידי בכי בדמעות שלישי!

ועתה, מה נאמר אנו ומה נדבר? אם כל-כך הצטערו השבטים הקדושים שנים רבות לפני החורבן, בשעה בה עדיין לא אירעו המאורעות המצערים הללו, וברגעים שהיו יכולים להיות

נתבונן, נווכח לדעת כי לא יתכן לפרש כך את כוונת דבריו.

ראשית, הלא ברור שאילו לא היה יוסף נשלח מצריימה - הרבה שלוחים אחרים היו לו למקום בכדי לזון את עולמו! כשם שמשמים נטעו את העצה החכמה שהצילה את מצרים בליבו של יוסף - כך היו יכולים ליטע אותה בליבו של אחד מיועציו של פרעה!

ושנית, הלא מפורש בפסוק שאמר יוסף לאחיו: "כי למחיה שלחני אלקים לפניכם", והיינו שהשליחות למענה ירד יוסף מצריימה - לא היתה בכדי להציל את העולם כולו, אלא בכדי לזון ולפרנס את בית אביו בדווקא!

על כרחנו עלינו לקבל, כי בודאי ניתן היה לסובב את הצלת מצרים וכל העולם כולו - על ידי מישהו אחר, אולם ההשגחה העליונה, שתכננה את ירידתו של יעקב מצריימה כחלק מהמהלך שהוביל לגלות מצרים עליה הובטח אברהם בברית בין הבתרים - דאגה לכך שיוסף יהיה זה שיציל את כלכלת מצרים, בכדי שיהא באפשרותו לסייע ולתמוך בבית אביו ברדתם מצריימה, ולהיות להם למחיה בארץ גלותם! עכ"ד הרב מקדש הלוי

ויש להוסיף ולהתבונן בזה על טוהר מידותיו של יוסף שלא רק שבדיעבד הוא חושב שנשלח למחיה וכאן מעיקרא הוא חושב שנשלח למחיה

הרב אליהו ברוך פינקל

ונראה לומר, שמהרגע הראשון בו עלה יוסף על כסאו הנכבד, כמשנה למלך מצרים - הוא הבהיר לפרעה כי אינו עושה זאת למען עצמו. הוא הסביר כי כל מטרתו בכל מעשיו - הינה בכדי לזון ולפרנס את אחיו ואת בית אביו לכשיזדקקו לכך.

מעתה, ידע פרעה והבין היטב כי הגיעה השעה למענה פעל יוסף עד הנה, וכי המשך פעולותיו למען מצרים - תלוי ועומד במידה בה יוכל לסייע לאחיו ולבית אביו! לפיכך, מאחר וחשש לאבד את הינכס הזה, הלא הוא המשנה למלך החכם והפיקח - דאג פרעה בעצמו לרווחתם של אחיו ובית אביו, בכדי להצדיק ולהבטיח את המשך פעילותו של יוסף למען כלכלת מצרים, פעילות אשר סייעה בידו לבסס את שלטונו שלו...

ובאמת עלינו לדעת ולהבין, כי המטרה העיקרית לשמה ירד יוסף מצריימה והתמנה למשנה למלך - היתה בכדי לזון ולפרנס את בית אביו בשנות הרעב. זו לא היתה רק תחושתו האישית של יוסף, אלא זו היתה האמת לאמיתה, וכפי שייכולים אנו ללמוד מדברי הפסוק (מ"ה, ה'): "ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מחרתם אתי הנה, כי למחיה שלחני אלקים לפניכם".

שכן הנה, בפשטות, מבינים אנו כי כוונתו של יוסף היתה להסביר, שבודאי נשלח מצריימה בכדי לייעץ לפרעה את העצה שתציל את כל העולם כולו מחרפת רעב, ובכלל זאת - גם את אחיו. אולם אם

וירא את העגלות

הנישואין והשאירה עגונה שנים רבות, עד שלימים הגיע איש אחד וטען שהוא בעלה, והראה לה הרבה סימנים מהבית להוכיח שכדבריו כן הוא, ובאה שאלה זו לפני הגר"א, ואמר שיוליכוהו לבית הכנסת כדי לראות אם יגש למקום תפילתו הקבוע של בעלה, וכשהגיע אותו אחד לבית הכנסת לא ידע את מקומו, וכך נודע שכל דבריו היו שקר גמור, וכל הסימנים שאמר היה מפני שבירר היטב עם בעלה דברים אלו מתחילה, ודוקא את מקומו של הבעל בבית הכנסת לא טרח לברר היכן הוא. וכששאלו להגר"א למה עלה על דעתו עצה זו דוקא, השיבם, שכך הוא הדרך במי ששקוע בעניני חטא וטומאה, שאין הקדושה יכולה להיכנס לתוך דעתו, ואינו יכול להעלות במחשבתו את ענייני בית הכנסת.

ומעתה כן הוא לגבי יוסף ששלח העגלות לסימן מזה שהיה עוסק כשפירש ממנו בפרשת עגלה ערופה. וא"כ מלבד עצם הדבר שראה יעקב שלא שכח תלמודו הי' בזה גם סימן שיעקב ידע שאם נדבקה בו טומאת מצרים לא היה עולה בדעתו סימני קדושה של עגלה ערופה, ואם שלח את העגלות הרי שעדיין בקדושתו הוא עומד, ומאידך כיון שדעתו על דברי תורה הרי זה גופא טעם שינצל מן החטא והטומאה, דבראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין.

ובזה יבואר שמהסימן של לימוד הלכות העגלה הבין יעקב שיוסף שעמד בצדקו, ובכלל זה שלא נכשל בחטא עם אשת פוטיפר, דכן הוא הדבר שכאשר ראה יעקב ביוסף שהוא דבוק בתורה ודעתו

ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם, וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אלהם וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם (בראשית מה, כו - כז).

הדבר צריך ביאור כיצד הועילו העגלות שראה יעקב להחיות את רוחו לאחר שנאמר קודם לכן ויפג לבו.

והנה נראה פשוט שמה שיעקב לא האמין לבניו לא היה כלפי עיקר הדבר שעוד יוסף חי, שהרי לא יעלה על הדעת שבניו יספרו לו מעשה שהוא שקר, אחר שהוא אבל על בנו יוסף עשרים ושנים שנה, ובהכרח צריך לפרש שלא האמין להם במה שאמרו בסוף דבריהם 'וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים', ונתכוונו לומר בזה שיוסף הוא המושל במצרים ואין מצרים מושלת עליו, ולא נדבק ממנו כל ענין של טומאה ממצרים. ולזה לא האמין יעקב שלאחר שנים רבות כל כך לא נדבק ביוסף טומאת מצרים כלל.

וכשראה את העגלות שבא יוסף לרמוז לו על סימן סוגיא שהיו עסוקים בה כשפירש ממנו והיא פרשת עגלה ערופה, בזה האמין לדבריהם שהוא מושל במצרים וכמש"נ דהיינו שהוא נתעלה מלהיות נשפע מטומאת מצרים.

ושמעתי להוסיף בזה נוסף, דידוע המעשה עם הגר"א זי"ע באשה שבעלה ברח ממנה לאחר

שהוסיף שנכנסה לגן עדן עם ששים רבוא מלאכים בזכות זה שבישרה ליעקב שיוסף חי.

ורבותינו בעלי התוספות (בספר הדר זקנים לעיל פסוק כו) הביאו מדרש שסרה בת אשר יצאה לקראת האחים בחזרתם ממצרים, ושמעה שהיו מדברים מן יוסף וכי הוא חי, ורצתה והקדימה והגידה ליעקב, ואמר לה כן תחיי, ומברכתו של צדיק עדיין היא חיה, והיינו דאיתא בסדר עולם סרה בת אשר חיה לעולם ע"ש. אכן יעויין בבעל הטורים בפרשת וזאת הברכה (דברים לג, כד), שכתב שידעה כן נבואה.

ונראה דהטעם שזכתה לזה הוא מדה כנגד מדה, דבזה שבישרה ליעקב שיוסף חי הרי החייתה את רוחו כדכתיב "ותחי רוח יעקב אביהם", ומשום כך זכתה שהיא עצמה תחיה חיי נצח לעולם ועד, ואין למלאך המות שליטה עליה, וכנגד החיים שהחייתה את יעקב זכתה לחיי עולם.

ולמדנו מזה גודל מעלתו של אדם המשמח את חבירו ומחיה את נפשו, עד כדי שזכתה ליכנס באופן זה לגן עדן. ומצד השני של המטבע הבאנו בפרשת בראשית שהטעם שנגזרה מיתה על הבל, הוא משום שלא שאל את קין 'למה נפלו פניך'.

עליה, היה ברור לו שלא נכשל בענינים של טומאה, דתורה מגני ומצלי מן היצר הרע, ואם פגע כך מנוול זה משכהו לבית המדרש.

ובאופן מחודד יש לבאר בזה, שהרי אמרו בגמ' ברכות (לא, א) 'אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו', ומזה שיוסף שלח את העגלות ליעקב לרמוז שהוא זוכר את הסוגיא של עגלה ערופה שלמדו בצוותא חדא, הבין יעקב שיוסף עדיין זוכרהו, וא"כ ודאי שדמות דיוקנו של יעקב עומדת לנגד עיניו, ופשיטא שלא יוכל לחטוא, וכמו שמצינו בגמ' בסוטה (לו, ב) שזה באמת מה שהצילו מחטא אשת פוטיפר.

אלא שאף לאחר כל זה מצינו במסכתא כלה, שיעקב אבינו לא נשק ליוסף משום שמ"מ עדיין חשש שמא נדבק בו משהו מן המשהו מטומאת מצרים.

ותחי רוח יעקב - בזכות סרה בת אשר

ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים וגו' ותחי רוח יעקב אביהם (בראשית מה, כז)...

איתא בחז"ל (הובא בתרגום יונתן להלן מו, יז) שסרה בת אשר היא זו שבישרה ליעקב דיוסף קיים, ומשום כך זכתה סרה בת אשר ליכנס בעודה בחיים לגן עדן והיא אחת מתשעה שנכנסו לגן עדן בחייהם. ועיין עוד בת"י בפרשת פנחס (במדבר כו, מו)

ונראה שאין סתירה בין דברי חז"ל אלו, עם מה שפירש"י שלא נשקו משום שהיה קורא קריאת שמע, דאפשר שבאמת הטעם שלא רצה לנשקו הוא משום שחשש שמא חטא, אלא שמאחר שלא רצה יעקב לבייש את יוסף (ובפרט שראה מהעגלות שהוא עמד בצדקו ולא היה זה אלא צד רחוק), לכך קרא באותה שעה קריאת שמע, ובזה יתיישב דבאמת לא היה זמן המחוייב בק"ש רק עשה כן שלא לבייש את יוסף, ויוסף היה סבור שעדיין לא קרא את שמע.

והגר"ז צ"צ"ק זצ"ל [הובא בספר פניני רבינו הגרי"ז] סיפר שהיה מי שאמר למרן הגרי"ז, שהטעם שיעקב אבינו קרא קריאת שמע באותה שעה, באמת לא היה משום שהיה זמן ק"ש אז [דא"כ גם יוסף היה קורא וכנ"ל], אלא משום שיעקב לא ראה את בנו עשרים ושתים שנה, ובאותה שעה היה בהתרגשות עצומה לקראת פגישתו עם יוסף, ונהרות של אהבה גדשו את נפשו, ולכך רצה באותה שעה לתת את כל האהבה שבו להקב"ה, כי חשש שאהבת הבן תגבר על אהבת ה', ומשום כך קרא בשעה זו קריאת שמע. אולם כששמע הגרי"ז דברים אלו הקפיד מאד, ואמר: לוקחים את יעקב אבינו ועושים אותו כמו האומר, וממילא מדברים דבורים כאלו, וכי אצל יעקב אבינו אהבת ה' לחוד ואהבת הבן לחוד, הלא כל אהבת הבן היא רק אהבת ה', וא"כ אין טעם בזה שיהא צריך יעקב אבינו לקרוא קריאת שמע באותה שעה.

הטעם שיעקב קרא קריאת שמע

ויאסר יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו גשנה וירא אליו ויפל על צואריו ויבך על צואריו עוד (בראשית מז, כט).

כתב רש"י: אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע.

כבר העירו בזה מדוע רק יעקב קרא קריאת שמע ולא יוסף, ואם היה זה זמן קריאת שמע הרי היה לו גם ליוסף לקרוא באותה שעה.

והגר"ח תירץ בזה שבאמת יוסף קרא קריאת שמע קודם לכן בתחילת זמנה כותיקין, ודוקא יעקב שנצטווה ע"י הקב"ה לרדת למצרים, א"כ כל אותה שעה שהיה עסוק בירידתו למצרים היה פטור מקריאת שמע, משום שהעוסק במצוה פטור מן המצוה, ורק לאחר שפגש את יוסף וקיים את הציווי של הקב"ה, היה יכול לקיים מצות קריאת שמע.

עוד י"ל בזה דהנה שנינו במסכת כלה (פ"ג הט"ו), העבר רצונך ורצון חבירך מפני רצון שמים, שכן מצנינו ביעקב אבינו שלא נשק ליוסף בנו, ואמרין התם, אמאי לא נשק ליה, סבר דילמא אידי דגלה אטעינייה נשי אגב שופריה, ע"כ, והיינו שחשש יעקב שמאחר שהיה יוסף שנים רבות כל כך בגלות לבדו במצרים שמא החטיאוהו נשים מחמת יופיו, ולכך לא רצה לנשקו. [ואע"פ ששלח לו יוסף את העגלות להראות לו שעדיין עומד הוא בצדקו, מ"מ אפשר שעדיין חשש בזה יעקב, ואפשר שהם מדרשים חלוקים].

מוגבר ב'צומי', ומשכך אני נותנת לו זאת במנות מוגברות.

שעה עוברת, איציק נראה רענן ובריא מתמיד. הוא פונה למשחקיו, ואני מביטה בו בסיפוק, כנראה אפילו הצומי של אימא מתחיל לשעמום. באמצע משחק מכוניות מלהיב הוא רץ אליי, מניח לשתי מכוניות להתנגש בעוצמה, וספק קובע ספק שואל: "אימא, את זוכרת שכואב לי הראש?" אני מכווצת מצח בדאגה, והילד מרוצה ומסיים בנימת ניצחון, "מחר אני לא הולך לחיידר!" שיהיה. עד מחר הוא ישכח. אבל בינתיים איציק אינו מראה סימן שהוא עומד לשכוח מהכאבים הפתאומיים שנחתו עליו, ומדי פעם הוא מגיע אליי ומזכיר לי, "לא שכחת, אימא, נכון? הראש שלי מאוד מאוד כואב!" מסיים והולך שמח וטוב לבב לדרכו ולמשחקיו.

כשאני מעירה את איציק בבוקר, מאורעות יום האתמול טבעו אצלי במצולת השכחה. יום עמוס לפניי, ואני מחכה שאיציק יונק מהמיטה, כמו בכל בוקר, וימהר להתארגן. אבל לאיציק יש תוכניות אחרות. ברגע הראשון הוא מונק ומתיישב על המיטה, וברגע השני הוא ממצמץ ואומר בקול מתפנק, צרוד משינה: "אימא, את בסוף כן שכחת! אני היום לא הולך לחיידר. כואבת לי הבטן, גם הראש, ועכשיו גם הרגליים".

"איציק", אני מנסה להישמע סבלנית, "אני מבינה שאתה לא רוצה ללכת לחיידר, ושומעת שיש לך כאבים, אבל מה לעשות, אני חייבת לצאת לעבודה,

ובספר תולדות אדם (ח"ב ספ"ד) להגאון ר' זלמלה מוואלאזין זצ"ל כתב שתענוג האב לחבק את בנו אחר שנים רבות הוא לאין תיאור כלל, וממילא מה שיעקב לא נפל כי כיון שקרא ק"ש ומלא כל לבבו באהבת ה', לא היה בו מקום כלל לאהבת יוסף, אמנם לא כתב שחשש שאהבת הבן תגבר אלא להיפך. והמהר"ל בגו"א כאן כתב שבראות יעקב את מדת החסד העצומה של הקב"ה שהביא אותו לכוזה מצב של שמחה, נתן שמחה בלבו והביטוי היחיד אצלו הוא ע"י יחוד ה' ואהבתו ע"י ק"ש, וע"ז לא שייכי ד' הגר"ז,

הוי דן את כל האדם לכף זכות

הדלת נפתחת. אחת ארבעים וחמש – זאת השעה של איציק. חיוך בלתי רצוני מתפשט על שפתיי. אם יש ילדים של נחת, איציק הוא ילד של נחת כפולה ברוך ה'. ילד חלק כזה, תמיד שמח, אף פעם לא מתלונן. איך אומרת חמותי? אומנם הוא רק בכיתה ב', אבל האופי הנוח שלו, מתנת שמיים, כבר מזוהה, והיטב.

"אימא", פניו של איציק סמוקות, ואני מציינת לעצמי לא לשכוח להגיש לו כוס מים, "אני לא מרגיש טוב, כואבת לי הבטן, וגם הראש. מחר אני נשאר בבית".

נו, טוב, כנראה גם ילדים חלקים זקוקים מדי פעם לאוורור, אני חושבת, בשעה שאני מניחה יד על מצחו. כצפוי, המצח נעים למגע, ולפי אבחנתי כאם למשפחה ברובה בליעה"ר, איציק "לקה" בצורך

ממצמץ פעם ופעמיים, ויבכה קולנית פורצת מפיו באחת. אני אוספת אותו אליי, ומנסה להבין מבין פרצי הבכי מה בדיוק קרה, עד שלבסוף התמונה מתבהרת. מתברר שכשנכנס הרבי לכיתה בבוקר פיאותיו של איציק היו לחות, אחרי שהוא החליט לסדר אותן, והרבי ביקש ממנו, איציק, תסדר את הפאות, בתוך כך שהוא מקבל מלמד אחר שנכנס לבקש דבר מה. איציק, כילד ממושמע, עמד לסדר את הפאות, כשחברו, ששם משפחתו שרעבי, אמר לו: "איציק, לא שמעת מה שהרבי אמר, תסדר את הפאות מאחורי האוזניים". כאן אני חייבת לעצור ולהסביר שאנחנו נוהגים להשאיר את הפאות מלפנים, ומדובר במנהג החשוב לנו, ומשכך ענה לו איציק בסערה: "שרעבי, תחלום שאכניס את הפאות מאחורי האוזניים, אצלנו לא נוהגים כך".

ובגלל זה הרבי אמר לי להחזיר את המתנה הגדולה שקיבלתי", סיים איציק לספר בקול בוכים.

האמת היא שהתפלאתי. לא היה נשמע לי הגיוני שילד יתבקש להחזיר מתנה בגלל דו שיח בינו לבין חברו. לרגע הרגשתי תרעומת קלה, אולם הניסיון שלי לימד אותי שאין אפשרות להבין מה קרה בלי לשמוע את הרבי. הסברתי לאיציק שכעת כבר מאוחר, ואין אפשרות להתקשר לרבי, לכן כעת הוא ישאיר את השקית שבה המתנה בבית, ואכתוב לו פתק, ומחר נראה מה לעשות. כתבתי לרבי מכתב ובו הודיתי לו על ההשקעה באיציק, כשאני מתכוונת לכל מילה, על הגישה החינוכית ועל היחס החם,

וילד בן שבע לא יכול להישאר לבד בבית שעות ארוכות. אתה יודע מה, אני אומרת מול פניו המתכרכמות, אבקש מאבא שהיום הוא ייקח אותך כשהוא הולך לכולל; כך תנח עוד קצת בבית, ואם לא תרגיש טוב תבקש : מהמזכיר להתקשר, ונמצא פתרון כלשהו".

איציק ילד טוב וחלק, את זה כבר : סיפרתי בתחילה, ולכן הוא קם בלי להתלונן. ואומר בקול קטן: "טוב, אימא, אני בא כעת, : אבא לא צריך לקחת אותי". אני עוקבת : אחרי הילד במבטי, מתפלאות, מהורהרת. : הוא נוטל ידיים, שותה בלגימות קטנות את - כוס השוקו שהכנתי לו, מכתף את התיק ופונה לחדר, ויוצא ממנו כשבידו שקית ובה קופסה מלבנית עטופה.

"הי, איציק, אתה לוקח את השקית לחידר?" אני מתפלאות, ולפתע חלקי הפאזל מתחברים לי בראש, "זאת לא המתנה שקיבלת לפני יומיים מהרבי? למה אתה מחזיר אותה? הרבי אמר לך להחזיר???" איציק מביט בי בעיניים גדולות, בולע את רוקו ומהנהן, בלי להוציא מילה. ריבונו של עולם, מה זה יכול להיות?? רק שלשום הילד חזר מהחידר זוהר ובעיניו כוכבים, הוא סיפר על המבצע שהרבה ערך ועל הפרס הגדול שקיבל על התנהגות טובה ודרך ארץ, וכעת, מה קרה אתמול? והרי איציק ילד עדין כל כך!

"איציק", אני מתכופפת מול עיניו של הילד, מתעלמת מהשעון הדוהר, "הרבי כעס עליך? קרה משהו?" עיניו של איציק הופכות לבריכות. הוא

לגערה, והביע את תקוותו שאיציק התפיים ונרגע. ואני, גם אני הרגשתי שלמדתי משהו מהמקרה הזה. אמרתי לעצמי, תארי לעצמך שהיית מקבלת את דבריו של איציק, מתרגזת וכותבת מכתב טעון; שהיית "שוכחת" את הגישה החינוכית ואת היחס של המחנך בלחץ הכעס. הודיתי לה: בליבי שהיה לי שכל ולב לחשוב על כך שלא כל מה שנראה לנו - נכון. הודיתי גם על השיעור שלמדתי בדבר חשיבות ההידברות והכבוד.

ילד קטן כזה, ולימד מבוגרים ממנו לימוד עמוק כל כך", אמרתי לבעלי באותו ערב, והוא הסכים והזכיר את השותף, שרעבי, "בסופו של דבר, איציק צדק, שרעבי לא חלם... למה הוא יגרום... (מרזה לצמא תולדות תשפ"ב מדור זה לא דמיון הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

לא נשאר חייב

האור בסלון כבוי, אחי מברך על הנר, זה לא הקול של אבא. אימא מתייפחת לידי. הוא נעלם בחטף לפני ארבע יממות, ואנו עדיין מחפשים את החיוך שלו בין חדרי הבית, מתקשים לעכל שהוא איננו. נפרדים משבת אבלה, ראשונה בלעדיו.

כל חפץ מעלה בעיני דמעות. גם מפית החלות הרקומה שעוד לא הוחזרה למקומה. כשפרשנו אותה על החלות סימנה לנו אימא שטעינו; "עוד לא למדתם שאבא מקפיד להניח אותה הפוך, כשהכיתוב לכיוון הסועדים?" היא הזכירה את

והוספתי שאיציק סיפר סיפור לא ברור, ואנחנו מבקשים להבין מה אירע.

בהפסקת הצהריים של איציק קיבלתי טלפון. "מדבר הרבי של איציק", הזדהה הקול והמשיך בטון נרגש: "אני רוצה לספר לכם שהיום היה לי לימוד חשוב, ושיתפתי בכך גם את כל חבריי המלומדים". הרבי סיפר את השתלשלות העניינים מנקודת מבטו, איך נכנס לכיתה, ראה את פאותיו הלחות של איציק וביקש ממנו לסדרן. עד כאן הסיפור היה מוכר גם לי, אך ההמשך היה שונה: "פניתי לדבר עם חבר לצוות", המשיך הרבי, "וכשסיימתי צעקו לי הילדים שאיציק אמר שהרבי יחלום שהוא יסדר את הפאות. האמת שהתפלאתי מאוד. איציק ילד מוחנך ושקט, איך הוא מדבר בצורה כזאת? הבטתי באיציק, והוא לא מחה, ולכן הסקתי שכך היו פני הדברים, ולכן אמרתי לו בנימת תוכחה, איציק, עליך לא הייתי מאמין! וכל זה עוד אחרי שלפני כמה דקות ביקשת ממני סוללות למתנה שקיבלת. הייתי צריך לבקש ממך להחזיר לי את המתנה".

אחרי שקראתי את המכתב שלכם הבנתי את מה שקרה. שם המשפחה "שרעבי" התחלף במילה "שהרבי"; איציק לא החציף את פניו, והגערה לא הגיעה לו. למדתי מכך שצריך לבדוק היטב לפני שמענישים או גוערים, כי לפעמים מדובר באי הבנה".

הרבי המשיך וסיפר איך שיבחה את איציק לפני הכיתה כולה, סיפר לילדים על השגיאה שהביאה

כל חפץ מפלח את ליבי בגעגוע. אני נאחזת בפריטים שבהם נגע אבא לפני מספר ימים - אולי הם שימרו את חום ליבו, את עיניו הצוחקות? את הפליאה שבה הוא הגיב כשקיבל מאחי את בדיקת הקורונה הביתית. הרופא קבע שזו שפעת קלה, ואין מה לדאוג... כמה הופתענו מהתשובה החיובית, כמה נבהלנו כשהחלה הסיטורציה לרדת. לא חלמנו שארבעה ימים לאחר האבחנה הוא כבר יביט על הכול מלמעלה.

טפסים מקופת החולים צדים את מבטי, בדיקות דם שערך רק שבוע לפני שעזב אותנו לאנחות. הכול תקין, 'בדיקות של בחור צעיר?' - אמר לו הרופא בחיך.

פניו המאירות של אבא מרחפות מולי. הרופאה שקיבלה אותו במיזין יצאה כעבור כמה דקות וקראה לאחי. במקום דיווח על המצב הרפואי ועל דרכי הטיפול, היא אמרה משפט שאליו הוא לא התכוון כלל: "אין לי כמה לנחם. רק דע שאביך נפטר בפנים של מלאך".

על השיש נת מכשיר קטן, לחצני פועלים לשליש ולרביע. הפלאפון שתמיד היה זמין בקולו החם של אבא. "איך צריך לענות לכל אחד?" - טענו. תשובתו עוד מהדהדת: "אנשים לא מתקשרים סתם. אם צריכים אותי - לא אענה?" הסוללה מלאה, המסך מאיר, אבל בעל המכשיר כבר לא זמין. באצבעות רוטטות אני מגששת אחר השיחות האחרונות, לא חשה כפולשת; אבא תמיד פתח לנו בית, ורכב, ולב.

המשפט שביטא את גישתו ורגישותו: "את צריכה לראות את היופי של המפית".

הכיסא עומד ריקן, עליו פרושה ציצית. בגדיו לא שבו מבית החולים, אך אימא מצאה ציצית נוספת והניחה בסלון. שנים היא מקפידה לנשק מדי יום את ארבע הכנפות של אבא, מעבירה את הפתילים על עינייה וטוענת שהם גורמים לה שמחה בלב. כעת היא נאחזת בחוטי הציצית כמנהגה הקבוע, רק הלב - כואב.

על השולחן בסלון מונח ספר הרמב"ם, חלק מסדרי הלימוד הרבים שעליהם לא ויתר. הספר פתוח בהלכות בית הבחירה; כה אופייני לאבא שהיה מחובר למקום המקדש. ארבעים שנה הוא הקפיד על תפילת שחרית בכותל מדי שבת, ערבי ראש חודש ומועדים. הגיע מביתו שבשכונת סנהדריה, בהמשך מהר נוף, ובשנים האחרונות - מרמת שלמה.

הנה הסידור שבו התפלל בעמידה ובלבוש מלא, שעות בודדות לפני שפונה לבית החולים. הסיפורים עולים וגודשים את הבית, הזיכרונות מציפים.

עיניי נחות על צרור המפתחות. חפץ של חולין, אך ברור לי שמפתחות המכונת פותחים כעת שערים בגן עדן. רכב החסד עוד בחנייה; רק לפני שבוע וחצי הוביל בו אבא משלוח מתוק ומחזק אל הנכדים שבישיבה שלומדים בקפסולה בעיצומו של סגר; משלוח דרך החלון מסבא וסבתא אוהבים.

הלימוד פעלו במרחב הקולי, ובנוסף היה עליהם להתמודד עם אליהו בן שמונת החודשים ועם אברהם ישעיהו בן השנתיים וחצי. הבנים התחננו שלפחות בת השיש עשרה תחזור הביתה, אבל היא הייתה לידי ברמת שלמה. בתחילת הסגר ביקש אחי שהנכדה, שכבר עברה קורונה, תגיע להיות עם סבא וסבתא; היא זו שנכחה במקום ברגעים הקשים, מדדה לסבא סיטורציה בלילות ותמכה בסבתא לאורך הדרך. היא מרגישה שתפקידה לא תם, ורוצה להישאר. אנו מקבלים היתר ממורה הוראה להכניס את התינוק לבית האבלים.

לא יודעת איך בכל הסערה שהייתי נתונה בה, קלטתי את אחותי מניחה בצד שטר של מאה שקלים. לא ברור איך בתוך המהומה, צלצולי הטלפון ובליל קולות המנחמים - שמעתי אותה אומרת לאימא: "אני לא מצליחה להשיג את 'אור יוסף'. נחכה למחר".

אור יוסף. נקודת אור נוספת בחיי הנתינה הזוהרים של אבא. מדי יום רביעי הוא טרח ללכת למכירה המוזלת שמיועדת למשפחות ברוכות, מילא שקיות ודאג לשלוח את השפע לביתר: לבנותיו האהובות, לחתניו בני התורה שאת לימודם ייקר כל כך, לנכדים. "שלא יחסר לכם דבר". לא פלא שהשכנים והמתפללים מבית הכנסת לא מאמינים שאבא היה בן שמונים ושתים, אם ראו אותו סוחר מדי שבוע שנים עשר ליטר חלב...

בנסיעות שבהן היו לו מקומות פנויים, לא נעל את הלשונית של הדלת. "נוסע שירצה להצטרף, יוכל להיכנס בלי לחכות".

בכל זאת, אני חשה צמרמורת מול המסך הקטן שמיטשטש לו בדמועתי. שיחות אחרונות. שיחות אחרונות באמת. לפתע מתגבר הרעד - לזאת לא פיללתי, על הצג מתגלים מספרים ואותיות שמאמתים את הסיפור המופלא של אחותי, מחברים בין שמיים לארץ, הופכים את החלום שלה - למציאות.

אני מראה לה את המסך, והיא נדבקת בהתרגשותי. האמנתי לה מייד והפעלתי את מי שאפשר, וכעת אנו רואות בעיניים שהוא אכן ביקש זאת - שמונה שיחות יוצאות לאותו מען. שמונה שיחות שלא נענו, האחרונה - שלוש שעות בלבד לפני שקיבלנו את ההודעה הפתאומית. אני מאושרת שאנו כן זכינו להיענות לבקשה של אבא, הגם שאת השיחה התשיעית הוא כבר עשה מלמעלה.

יום חמישי, ראש חודש שבט תשפ"א, היום השני לשבעה. בעבורי, הסיפור המסעיר התחיל רק לקראת השקיעה. מהבוקר ניסו אחותי ואימי לטפל בעניין התמוה לבדן, לא שמתי לב לשיחות השקטות ביניהן. הייתי נתונה באבלי, בקבלת הניחומים הרבים ששטפו את הבית דרך קווי הטלפון, ובדאגות הקטנות שלי כאימא שהקטנים שלה רחוקים כמרחק רמת שלמה הירושלמית מהעיר ביתר. ניהלתי שיחות חוזרות ונשנות עם ילדיי שבבית; מוסדות

לאחר, שהסתיים התיקון טרח לחלק את העודף בין השכנים, וצירף לכל שקיק דף שבו - פירוט הוצאות מדויק, אך ייתכן שנשארו לו חוב לאי מי?

"גם אימא טענה בתחילה שאבא לא חייב כסף לאיש, מספרת אחותי. "כשאמרתי לה 'אור יוסף' היא נזכרה שלפני שבועיים הוא התלונן שהמוכר שכח לחייב אותה בעשרה שקלים, אבל היא חושבת שהעניין כבר סודר".

"חבל שלא אמרת לי מייד", הצטערתי לשמוע על מסע הטלפונים שעברה אחותי מהבוקר, ללא תועלת, "המנהל של 'אור יוסף' הוא דוד של חברת-צוות שלי. אני מתקשרת אליה עכשיו".

בשלב הזה הסיפור הופך למשפחתי. אחי טוען שעדיף להשיב את הכסף מרכושו של אבא, אימי מביאה מאה שקלים, ואחותי מסרבת לקחת את שלה בחזרה. מאתיים שקלים ממתנינים להגיע ליעדם; עשרה מתוכם כתשלום חוב, השאר - תרומה לארגון החשוב.

חברתי מקשרת אותנו עם הרב דיין, מראשי העמותה. בירורים נערכים, אף אחד לא זוכר חוב או טעות בחשבון, כולם מצהירים שהם מוחלים בלב שלם לר' שמשון בן עקיבא מיכאל. בכל זאת, אני שולחת את בתי, ובדידה הכסף לכתובת שקיבלנו.

הסיפור מתחיל להתפרסם, שיחות טלפון מגיעות מראשי ישיבות שמבקשים לאמת את הפרטים ולעורר את הנושא אצל בחורי ישיבה הנוטים

מה לאחותי וליאור יוסף' בעיצומם של ימי השבעה? אני מתעניינת, והיא מתחמקת. בסוף מחליטה לשתף.

"קמתי הבוקר מבוהלת מאוד", היא מספרת לי סיפור שלא מעלמא הדין, "אבא ביקש ממני בחלום להחזיר את החוב ליאור יוסף. לא ראיתי כלום, אבל שמעתי את קולו בבידור".

הבטתי בה בקנאה בלתי מוסתרת. אה, כמה הייתי שמחה לשמוע שוב את קולו של אבא. אבא שמתקשר ביום ראשון לאחר שהתארח אצלנו בשבת, ושואל אם העברתי לגבאי בית הכנסת את הכסף שהשאיר לי במוצאי שבת בעבור העלייה שרכש. אבא שמסרב להירגע, ושוב ושוב מצלצל לוודא שההתחייבות שולמה. אבא שהתעקש תמיד לא להיות חייב דבר, לא גשמי ואפילו לא רוחני. את השניים מקרא ואחד תרגום' היה מסיים בתחילת השבוע, למה להישאר חייב!?

אבל יש נקודה שאינה מסתדרת לי. סיפור כזה יכול להתאים למישהו אחר, לא לאבא שמעולם לא הסכים להשאיר חוב. מעולם לא עיגל פינות, אולי לטובת הצד השני.

רק לפני מספר חודשים כיתת את רגליו, הקיש על כל הדלתות ברחוב מגוריו המורכב מבתים דו משפחתיים, וחילק שקיות ניילון שבהן מטבעות מדויקים. דיירי הרחוב סבלו תקופה ארוכה מבעיות בצנרת הביוב, אבי לקח על עצמו את הפרויקט, חיפש בעל - מקצוע מתאים ואסף כסף מכולם.

(מרוה לצמא // פרשת וישלח תשפ"ב מדור זה לא
דמיון הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה
לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

השיחה האחרונה שלא נענתה

שעת לילה מאוחרת ליל כ"ה באלול, לפני מספר
שנים ערב ראש השנה - יום הדין. הרב ברוך מדין יוצא
מבית החולים 'תל השומר' שם ביקר כמה חולים
ומתכוון לנסוע אל הנגב בו הוא מתגורר.

השעה היתה 23:00 לפתע הוא שומע מישהו קורא
לו. אחות יוצאת מהבנין המרכזי ומסמנת לו בידה
שיבוא בדחיפות "באחת המחלקות שוכב יהודי
חרדי במצב קשה מאד, ממש ברגעים אחרונים, ואיש
לא נמצא לידו, כדאי שתהיה שם בעת יציאת
הנשמה" מציעה האחות.

מצווה שכזאת לא מוצאים כל יום, וכיון שיום הדין
הנורא עומד בפתח, קפץ הרב מדין על המצווה, וניגש
אל היהודי ההוא.

"ש. גלס" כך היה מודפס באותיות קטנות בשלט
הקטן שלפני המיטה, בה שכב יהודי קשיש מאד,
רוה, כחוש ומראהו נורא. ידיו הדקיקות אחזו בספר
תהילים, רק שפתיו נעות וקולו לא ישמע.

שאלתי אותו, מספר הרב מדין 'יש לך אישה?'
להפתעת האחיות והצוות הרפואי שהיה לידו, פתח
האיש את פיו והשיב: 'לא, אין לי אישה; וילדים יש
לך לא אין לי.'

להשאיל וללוות זה מזה. אז עוד לא גיליתי את
שמונת ניסיונות החיוג הנואשים, האחרונים, ל'אור
יוסף'.

יום רביעי בשבוע לאחר השבעה.

אני מוצאת את עצמי אוספת מוצרים במכירת
החסד, אימא ביקשה שאמשיך את רצונו של אבא,
למלא את בתי ילדיו בשפע. קשה לי להסתובב כאן
בלעדיו. רק לפני מספר שבועות היינו פה יחד; הגעתי
לבקרם ביום החופשי, ואבא ביקש שאכנס למכירה
בשעות שמייעדות לנשים. הוא עמד למעלה, גמרא
בידו, ממרומי המדרגות חילק הוראות וקיבל בתודה
את השקיות המלאות.

גם כעת הוא מביט בי מלמעלה, גם כעת מסתבר
שאינו מפסיק ללמוד - כפי שעשה בחייו גדושי
הסדרים והקביעויות. אני ניגשת לקופה, כמה שקלים
חסרים. "זה בסדר, תשלימו בשבוע הבא", האחראי,
בעל החסד, אינו מתרגש. אני כן. מתעקשת להחזיר
מספר מוצרים למקומם ולא להישאר חייבת. קיבלתי
הוראה מגבוה; העולם אינו מסתיים כאן, יש לו
המושך, אף אחד לא יודע מתי יתרחש המעבר, ודין
פרוטה - כדין מאה.

הסיפור הועבר על ידי המנויים משפ' פ' מביתר,
לע"הסב ר' שמשון בן עקיבא מיכאל וינר זצ"ל.
נלב"ע בערב ראש חודש, כ"ט בטבת התשפ"א.
ת.נ.צ.ב.ה.

איי .. "דיני ממונות בשלושה, גזילות וחבלות בשלושה" אי איי איי.. אוי באיזה ניגון מתוק היית שר בלימוד הגמרא, אי איזה מתוק.. וממש היית בולע את המילים הקדושות של הגמרא.

היית רק בכיתה ב' וילדים מכיתה ז' באו לשאול אותך שאלות. המלמדים ניבאו לך עתיד מזהיר. עדין לגאון, אמרו עליך תמיד.

עד ... שהגיע היום, היום הנורא שבו הפכת את עורך. היית בגיל: 10 שנים חזרת לסעוד את ארוחת צהרים ממטעמיה המיוחדים של אימא ע"ה, ובדיוק אז צלצל הטלפון מהרופא המשפחתי, אשר ביקש שנגיע אליו בדחיפות מיידית. פניה של אימא חוורו. עוד בטרם הספיקה להגיש לך את האוכל, יצאנו בבחלה דחופים לרופא. אתה ישבת ולמדת, רעב וצמא.

וכשחזרנו מהרופא, אימא ניגשה אליך, חיזרת כולה, נישקה אותך, וכבר לא אמרה לך ללכת לישון או לשחק, אלא: דוד תלמד עוד ועוד, תתפלל עליי אני צריכה לטוס לחו"ל לטיפולים...!!!

אתה היית ילד קטן, מלא אמונה-תום, הבטחת לה בדמעות רבות שזולגו על עיניך: 'אימא אל תדאגי אלמד תורה ואתפלל עלייך, ואת תחזרי מהר הביתה בעזרת ה' וחזרת מיד ללימוד הגמרא בשקיקה.

אימא טסה לחו"ל יחד עם קרובי משפחה. אימא באצילותה לא הסכימה שאני אצטרף לטיסה כי היא אהבה אותך וסירבה לחלוטין להשאיר אותך כאן

'יש לך קרובים?' ממשיך הרב מדין והזקן משיב: 'יש לי קרוב אחד, שעמו אני מדבר עכשיו, ומצביע על "ספר תהלים" תעשה לי טובה מבקש הזקן: 'אל תפריע לי לשוחח עימו לך לעסקיך ואל תפריע לי... ברגעים הבאים לפתע התדרדר מצבו הרפואי של החולה יותר ויותר, והוא עמד לפני יציאת נשמה. ולפתע פתאום הוא פתח את פיו בשנית, וסגנון דיבורו השתנה מן הקצה אל הקצה.

'בעצם למה אמרתי לך שאין לי ילדים?? הרי יש לי... יש לי בן אחד ושמו: דוד. דוד היקר שלי החל הישיש לספר, ועיניו נמלאו דמע. הוא מדבר אל בנו בלשון נוכח, כאילו הבן-יקיר נמצא לידו.

'דוד אהובי, בן יחיד אתה לי. שנים רבות המתנו בציפייה לילד. הנה התרחש הנס ונולד לנו בשעה טובה ילד פלא' ושמו: דוד, אוי, כמה שאימא שלך אהבה אותך... אתה היית האושר שלה. שלחנו אותך ללמוד תורה בחיידר, ואתה-היית מתמיד גדול בתורה, אפילו בהפסקת הצהרים המשכת לשקוד על תלמודך. אימא היתה מבקשת ממך שתלך קצת לשחק, או שתישן קמעה ותאגור כוחות, ואתה היית מבקש ממני-אבא תגיד לאימא: שאני רוצה ללמוד זוהי שאיפתי היחידה בחיים!

בכיתתך למדו גמרא מסכת "בבא מציעא" אבל אתה רצית עוד ועוד, והחילות ללמוד לבד גם "מסכת סנהדרין" היית יושב שעות ליד השולחן בסלון כשגמרא גדולה פתוחה לפניך, מצחק היה שעון על ידיך, והקשיש התחיל לנגן בערגה ובערבות: אי איי

לפגוש את אימו... הוא ראה אנשים רבים ליד הבית... ורכב כחול במרכזו... הדוד מאמריקה הוציא את המיטה... ונשק לך בדמעות. אך אוי אוי עיניך שהיו תמיד מלאות חיים, התחלפו בעיני יובש. הבטת אל מול המיטה וזעקת בזעם בלי דמעות: אימא, את הרי הבטחת לי שתחזרי... כך לא חוזרים!...

כבר בעת אמירת הקדיש, היית אדיש אמרת בקרירות. כול ימי השבעה התכנסת בתוך עצמך, גילת ניכור לכול דבר שבקדושה. כמו שכחת את כול "הגירסא דינקותא" (הלימוד של הילדות) את אהבת ה' שפיעמה בך, את האמונה שיקדה בליבך, נראה שהכול פתאום נמחק.

קמנו מהשבעה ניסיתי לשוחח עימך שעות רבות, אך היית רחוק, רחוק ממני ומתורתך אשר כל כך אהבת. התנתקת מחברריך הטובים לא החלפת עימהם מילה. הפסקת ללמוד לחלוטין! לא היית מרוכז בשיעורים בחיידר, הגמרא כבר לא ענינה אותך, שערותיך גדלו פרא. ואני, אביך, לא יכולתי לסבול את השינוי המבהיל שחל אצלך. גערתי בך, צעקתי עליך, הרבצתי לך, הכיתי אותך, אך אויזך היו אטומות.

יום אחד הבטחת לי שתשתנה, ולא קיימת. תפסתי אותך מתרועע עם החברים פורקי עול מצוות. צעקתי עליך- 'שקרן הבטחת שתחזור בתשובה?! אתה הרמת את שתי עיניך במבט חוצפני ושאלת, אסור לשקר?? הלא גם אימא שקרה! היא הרי הבטיחה לי שתחזור. ולא חזרה... 'בלי אימא אני לא יכול ללמד תורה' מצבך התדרדר, עד שלא יכולתי לראות אותך

בארץ עם קרובים. לכן הוחלט שאני יישאר איתך בארץ. עבר חודש נורא של מעברים בין תקוות לייאוש. הדיווח מהרופאים היה פסימי לחלוטין. אתה דוד בתקופה הזו היית מהורהר מאד, ראיתי שהתאמצת מאד ללמוד למרות שבלילות שמעתי אותך מתייפח רבות בגעגועיך לאימא... והנה יום אחד צלצל הטלפון, על הצג היה רשום מספר מחו"ל... לא היה לי אומץ להרים את השפופרת. אך אתה ראיתי, דוד בני, הרמת את השפופרת, ושמעתי אותך זועק אל תוך השפופרת: 'אימא אני רוצה לגלות לך סוד. רק את נתת לי - כשהיית כאן לידי - את הכוח להמשיך ללמוד. התנהגת אלי כמלאך. כשקראת לי לבוא ולאכול, ראיתי שאכפת לך שיהיה לי כוח לגדול ולצמוח בתורה. אימא, בלעדיך לא אוכל ללמוד. אימא, אני רוצה שתבטיחי לי שתחזרי לא יותר מחודש! אני כבר לא יכול נשרף אני מגעגעעים.. ואימא- הבטיחה שתחזור כמה שיותר מהר... דוד התאושש והתחזק בעקבות ההבטחה של אימו ושקע בלימוד הגמרא הקדושה בחודש זה ביתר שאת. הוא היה משוכנע שאימא תחזור תוך שלושים יום.

1... ביום השלושים בדיוק אכן אימא חזרה לארץ היא הגיעה, אך... בארון מתים ברכב של חברא קדישא! אני לא הייתי מסוגל לספר לילד שאימא אהובתי הלכה לבית עולמה. כך שברוב יגוני פשוט שלחת אותו ללימודים מבלי להכינו נפשית לטרגדיה. כך קרה שבדיוק כשהגיע שדוד חזר מהלימודים מרוגש

מתקשר אל בנו, אך צליל של 'שיחה ממתינה' נשמע ברקע. ובארה"ב עומד 'דיויד' היהודי אשר נראה כגוי לכול דבר, ומדבר בשיחה עסקית עם סוחר יהלומים. הישיש מנסה שוב ושוב לאתר את הבן אך שוב צליל שיחה ממתינה נשמע ברקע... מצבו של הישיש מתדרדר... הישיש מוקיש את שלושת המספרים והנה... שוד ושבר הישיש ראשו נשטט על מכשיר הטלפון. הישיש האומלל נפח את נשמתו כשפניו מיוסרות ללא "קריאת שמע ישראל" אך עם וידיוי קשה ותחושת החמצה איזמה ונוראה.

הרב מידן ממשיך להקיש את המשך הספרות ו... כעת סוף סוף נשמע קול אנושי... השפופרת הורמה, ודיויד על הקו- 'הלו'- כאן מדברים מארץ ישראל מבית חולים, ברצוני להודיעך בצער רב- אביך הלך לבית עולמו! מעבר לקו נשמעה נימה של זעזוע כבד מאד. וקול בכי חרישי. דיויד ביקש שימתינו לו הוא יוצא מיד בטיסה דחופה לארץ ישראל.

דיויד הגיע להלוויה מזועזע מאד. מתברר שבסתר לבו, כך התברר, נשמרה בכל זאת ולמרות הכול פינה חמה לאביו.

דיויד פגש את הרב מידן לפני ההספדים והקדיש. וניסה לדלות ממנו מידע על הרגעים האחרונים של אביו. האם למד גמרא שכה אהב? התפלל? אמר וידוי? קריאת שמע? על הכול ענה הרב מידן בשלילה - אבא שלך דיבר רק עליך! המילים האחרונות שלו היו אודותיך. הוא התקשר אליך שוב ושוב לאמריקה אך כול הזמן היה 'שיחה ממתינה' ענה הרב מידן.

אם פנים כאלו. ואסרתי עליך להזור הביתה. עזבת הכול וברחת אל ארה"ב. ושם שיקמת את עצמך כלכלית, היום אתה יהלומן מצליח מאד. אך אותי, יחד עם אביך שבשמים ויהדותך השארת מאחור. וכאן אני שוכב על ערש דווי עירי וגלמוד.

את כל הדברים האלו ספר הזקן שהיה על ערש דווי 'בתל השומר' לרב ברוך מדין 'ילד רשע יש לי הוא היה נשמע כמי שמסכם את הדברים. אך לפתע כמו חזר הזקן על כל הדברים שאמר, נימת קולו התחלפה, ולהפתעת הכול צווח ואמר: 'דוד אתה לא פושע. הינך ילד קודש!' אני הוא זה שחטאתי נגדך. לא הבנתי אותך. לא ירדתי לרוחו של ילד יתום ואומלל שאיבד את אימו, וגם את החשק ללמוד, במקום לחבק לתמוך ולעודד. עשיתי את ההיפך הורדתי אותך עוד יותר לשאול תחתית. אני האשם הבלעדי אתה דוד בן יחיד'ל שלי, יתום שלי, צדיק.

הזקן החל לנגן את ניגון הגמרא: 'דיני ממונות בשלשה' בהתרפקות ובגעגועים שאין כמותם. 'דוד במקום שאני אמלא את מקומה של אימך. ואשמש לך כאבא וכאימא גם יחד, התאכזרתי אליך. דאגתי לעצמי הייתי במצב נורא אחרי פטירתה של אמא, ולא ידעתי כיצד עלי להתנהג איתך בני היחיד אני רוצה לדבר איתך, כדי שתדע שאתה הבן שלי, אתה צדיק ואני ה... 'אני הרסתי אותך במו ידי, וכעת אני רוצה לבקש ממך מחילה!'

הקשיש ביקש שיגישו לו את הטלפון, והחל לחייג השעה היתה: 3 דקות לפני השעה 12 בלילה החולה

שער! מובטח לנו שאם נבקש באמת השער יפתח לרווחה השמש תזרח לנו...

(אור לישירים מפי המרצה בארגון 'ערכים' - הרב דוד ברוורמן/וכן ספרו המגיד מישירים הג"ר אברהם מרדכי מלאך בשבת קרבתנו וישלח פ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

האורחת הפכה לכלה

שישי בבוקר. הטלפון של הרב ראובן גשייד מצלצל. מעברו השני של הקו נשמע קולה של נערה. היא אמורה לשהות בשבת במרכז הרפואי שיבא, ליד חברתה, המתמודדת עם מחלה קשה. בקשתה לקבל מקום לינה בבית הילד". "אמרנו לה שכל מקומות הלינה כבר נתפסו", משחזר הרב גשייד, מייסד ארגון 'רחשי לב'. "הנערה פרצה בבכי והתחננה שנעזור לה", הוא מוסיף ומספר. "החלטתי לעשות דבר לא מקובל. פניתי לאישה, שבתה מאושפזת בשיבא ושיקבלה מאיתנו חדר, ושאלתי אם הנערה תוכל ללון בחדרה. האישה רצתה להיות לבדה, בעקבות מצבה של בתה. לבסוף התרצתה".

נפגשו בשמחות חלף זמן לא רב והרב גשייד מקבל שיחת טלפון מאותה אישה. "אני רוצה להזמין אותך למסיבת קישורי התנאים של בננו", אמרה. הרב גשייד איחל לה מזל טוב והתעניין מי הכלה. האישה השיבה: "הנערה ששלחת ללון בחדר שלי" ... סיפרה האישה: "היא הייתה מקסימה, ובזכותה. הייתה לנו שבת מדהימה. חשבתי שהיא יכולה להיות כלה

אבא ניסה להתקשר אלי?! מתי?! - בשלוש דקות לפני חצות בלילה בישראל. ענה הרב מרן. דיוויד שמע והתחלחל כולו. באותם דקות היה הוא עסוק בשיחת טלפון עם סוחר היהלומים והתווכח עימו על המחיר... פתאום הוא תפס את מה שקרה שבזמן הקריטי הזה הוא היה עסוק בביזנס ולא על דעתו את עוצמת הרגעים האלה עבורו.

ואז הוציא מכיסו יהלום ענק ומסנוור והשליכו ארצה, בזעם עצור ודמעות בעינו רכן הוא על גופו של אביו המת, וזעק באידיש: טאטיל'ע, אילו הייתי יודע שאתה ממתין לי בטלפון לשיחה אחרונה הייתי זורק את היהלום הצידה ומשווחח עמך ונפרד ממך לנצח אבא מירר בבכי, תשיר לי שירים על אהבת תורה ויראת שמים, שהיית שר בבית, כליל שבת קודש ליד השולחן, תשיר אבא בבקשה אני מתחנן רק פעם אחת אבא הרי אתה עבורי היהלום היקר בעולם. אך מאוחר מידי... אבא כבר לא ניגן. ת.נ.צ.ב.ה.

מורי ורבותי, בואו לא נשאיר את בורא עולם בשיחה ממתינה... הנה הגיע הרגע: "פתח לנו שער בעת נעילת שער" אם לא עכשיו, אימתי?

כעת בימי החנוכה נקבל על עצמנו עול תורה, כי נר מצוה ותורה אור, כעת ביום זאת חנוכה הבא עלינו לטובה, שהיא גם זמן החתימה כדאיתא בספרים הקדושים. עלינו לנצל את ההזדמנות ולזעוק לבורא עולם: אבא, אנחנו שבים הביתה אנו רוצים להתפייס עמך, אנו מקבלים מחדש בשמחה את עול המצוות ועול התורה לפי דרגתנו פתח לנו שער בעת נעילת

מושלמת לבנו, אחר השבת ביקשתי משדכנית שתציע למשפחת הנערה את השידוך וברוך השם זכינו עכשיו לברך על המוגמר. הדבר המרגש הוא, שבמוצאי שבת, הנערה השאירה לי מכתב, בטרם עזבה את החדר, ובו כתבה שהיה לה כיף במחיצתי וסיימה במילים "הלוואי שניפגש בשמחות". והנה, יש לנו שמחה גדולה". (חיים יהודיים מאת מנחם כהן שיחת השבוע תולדות תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

שב ואמר להוריו: אני רוצה לחזור בתשובה. לשמחתם לא היה קץ, והוא התחיל ללמוד בישיבה לבעלי תשובה, אימו הייתה מאוד מודאגת בסיכויי שידוכיו. מי תרצה לקחת בחור עם רקע כל כך בעייתי? בשכנות לישיבה גרה משפחת אברך חשוב. שנהג להזמין לסעודות השבת בחורים מהישיבה. הוא הזמין את מיודענו. והלה נשא חן בעיניו. הוא הציע לו שידוך עם בתו המהוללת בכל התשבחות. שידוך שהאם יכלה רק לחלום עליו. כששאלו את האברך איך הוא מסתכן ולוקח בחור עם רקע כזה, הוא חיך ואמר: "בדיוק כזה בחור חיפשתי. גם אני בנערותי פרקתי עול ואח"כ שבת, ואני יודע מניסיוני שמי שהיה שם וחזר - בטוח לגמרי שלא ישוב על טעותו. אין יותר יציב ממנו. בדיעבד הסתבר שדווקא הבעייתיות הייתה מעלתו הגדולה, הם התחתנו לפני כארבעה חודשים, זוג כל כך בוקסים" - היא מתמוגגת, וגם אני. (אם הדרך תולדות תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

למה צריך כל כך הרבה אברכים

למה צריך כל כך הרבה אברכים, הרב שטיינמן וצ"ל היה נוהג לענות לשאלה זו ולמה צריך כל כך הרבה עשירים? ואתם לא נותנים מעשר ותפסידו ממונכם בענין זה סיפר הרב יצחק יוסף שליט"א פעם ישבנו בשבת בבוקר בברוקלין שבניו יורק, התאספו שם הנדיבים עם ראשי הישיבות, ועשיר גדול אחד התחיל לדבר ואמר: למה צריך הרבה

מושלמת לבנו, אחר השבת ביקשתי משדכנית שתציע למשפחת הנערה את השידוך וברוך השם זכינו עכשיו לברך על המוגמר. הדבר המרגש הוא, שבמוצאי שבת, הנערה השאירה לי מכתב, בטרם עזבה את החדר, ובו כתבה שהיה לה כיף במחיצתי וסיימה במילים "הלוואי שניפגש בשמחות". והנה, יש לנו שמחה גדולה". (חיים יהודיים מאת מנחם כהן שיחת השבוע תולדות תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

הבעיה היא היתרון

בשיעור שבת במוסאיוף יושבת מולי אישה מהודרת מאד. עם שני ילדים יפים ושקטים לצידה. ניכר שהיא לא מקומיית. במהלך השיעור היא השתתפה והייתה פעילה, ובסיומו היא ניגשת ואומרת: יש לי סיפור מעניין בשבילך. אני מטה אוון והיא מספרת: "המחותנים שלנו הם בעלי תשובה, הצעיר מבין חמשת ילדיהם החליט בנערותו שהוא רוצה לראות עולם. להיות עצמאי, להחליט בעצמו על דרכו. עזב את הבית והגיע לתל אביב, משאיר מאחוריו תורה ומצוות והורים מודאגים. שמפעילים עליו בשבועים תפילות ללא הרף.

"הוא עסק בעבודות זמניות. מלצרות וכדומה, ואז החליט שאין בזה תכלית ונרשם ללמוד בטכניון, והצליח למדי בלימודיו. יום אחד הרגיש שהעולם החילוני לא מספק שום מזון לנשמה. והוא מתגעגע הביתה.

למעשה פרשת ויגש

חזרתי לארץ. רבותי, אני לא מגזים, לא עברו כמה שבועות ואני שומע על אסון שקרה בחו"ל, אותו עשיר נהרג יחד עם אשתו בתאונת דרכים. הוא היה צעיר לימים והשאיר אחריו שנים או שלשה מיליארד דולר של או, אתם יודעים מה זה?! אלף מיליון זה מיליארד, שלש מיליארד זה שלשת אלפי מיליון דולר... עכשיו הוא נמצא למעלה בשמים, אם היה יכול לבוא לארץ לכמה דקות, מה היה עושה? מיד היה מחלק את כל כספו לישיבות הקדושות, פותח עוד כולל ועוד כולל... שם למעלה הוא יודע את הערך של התורה, שם עולם האמת, אבל בחיים חיותו לא זכה, והיה מרפה ידי העשירים שלא לתרום אלא רק לעניים או לזקנים או לבתי חולים. אבל האמת שלא חסר מי שיתרום לבתי חולים. בזמנו של הרב בן איש חי היה עשיר גדול אחד, לא זוכר את שמו, שרצה להקים בית חולים בירושלים, אמר לו הבן איש חי, לבתי חולים יש מי שיתרום, אבל לישיבות אין, תקים ישיבת 'פורת יוסף'! ובזכותו הוקמה ישיבת פורת יוסף, והעמידו תלמידים הרבה לאלפים ולרבבות. יודעים להבין מהי חשיבות התורה. (השיעור השבועי מקץ תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

סיפר לי אברך אחד סיפור מדהים מהי כוחה של מידת הוויתור:

אברכים ובחורי ישיבות, ופנה אלי ואמר, אם הוא כשרוני כמו אבא שלך אני מסכים, תודה רבה... אבל בשביל מה צריך את כולם?! היו שם הרבה רבנים וכולם שתקו, מסכנים, צריכים שיעזור להם להחזיק את הישיבה, אבל אני לא שתקתי, אמרתי לו, אתה יודע כמה לומדי התורה מגינים על העולם! בזמן דוד המלך היו מלחמות, ולא היו נהרגים, כולם היו חוזרים בשלום, "אלף למטה אלף למטה" (במדבר לא, ד), אלף חיילים הולכים לצנחנים, כנגדם אלף בחורים שישבו וילמדו, עוד אלף מתגייסים, עוד אלף בחורי ישיבות, בזכותם העולם עומד! מי יודע אם לא היו בחורי ישיבות, אלו גזרות היו על עם ישראל, הולכים בפריצות, חילולי שבת, מאכלות אסורות, אסור לקטרע על עם ישראל, רק ללמד עליהם זכות שהם מסכנים תינוקות שנשבו בין הגוים, אבל סוף סוף יש עבירות, מי מגן על עם ישראל? בני תורה, תלמידי החכמים שיושבים ועוסקים בתורה. מה משנה אם הם חזקים ועילויים כמו מרון, או לא, העיקר שלומדים תורה, בזה הם מחזיקים את העולם! אמרתי לו, לך תראה בישיבת 'מיר', סבא בן נכד, כולם אברכים, ויושבים יחד ולומדים! הם מעמידים את העולם: כתוב "ועשיר יענה עזרת" (משלי יח, כג) אותו עשיר התחצף אלי ואמר: אני לא מסכים! אני מסתכל על הרבנים, תעזרו לי... אבל הבנתי אותם. אני כעסתי מאוד על העשיר הזה, הוא מרפה את ידיהם של שאר הנדיבים שהיו שם, הוא היה המיליארדר שבחבורה וכשהוא אומר משהו זה משפיע על האחרים, הוא יכול ח"ו להוריד בעיניהם את הערך של בני התורה.

למעשה פרשת ויגש

המשכיר אמר לנו תאריך מתי הדירה תתפנה, משהו כמו שלושה שבועות מרגע שראינו את הדירה, ברוך השם זמן טוב גם למצוא שוכר וגם להתארגן למעבר דירה.

הצענו את הדירה שאנו גרים להשכרה, והגיע זוג יקר שרצה לשכור לאחד מילדיהם שאמור להתחתן כמה ימים לפני שאנחנו צריכים לפנות, אבל אין להם ברירה אחרת, הם חייבים את הדירה, כי בעוד שבועיים וחצי החתונה ולא מצאו כלום. הכל הסתדר בשעה טובה, ובעוד שלושה שבועות בדירה החדשה מתפנה הדיור, וכבר נכנס לדירה הקודמת שלנו דייר במייד, ככה שאין הפסדים של ימים או שבועות לאף צד.

קבענו לעוד שבוע לסגור חוזה בשעה תשע בערב אחרי שאסייט כולל ערב (שיהיה ברכה), אשתי מורגשת כל כך.

התפילות נענו, אני מסיים בדיוק כולל ערב ויוצא במהירות לכיוון הדירה, ששם כבר מחכים העדים שבאו איתי לחתום על החוזה, עם כל הצ'קים וכל המסמכים שמוסביב, הכל מוכן רק לצאת לדרך.

בדיוק שאני יוצא מהכולל, הטלפון מצלצל, בעל הדירה אומר לי על הקו בקצרה: "מחילה יקירי, אני לא יודע איך להגיד לך אבל בגלל שאתה בן תורה אולי תעזור לי. אישה אחת התקשרה לאשתי לפני שבוע לגבי הדירה ומתוך דבריה היא הבינה שהיא סגרה איתי כבר "חוזה" בטלפון והדירה שלה, והיא מצאה כבר שוכר לדירה שלה, והאישה שמעה עכשיו שאני סוגר עם מישהו אחר. היא בוכה בטלפון

ברוך השם כמו בכל בית, גדלים הילדים ומגיעים עוד אחים קטנים לעולם, וכדרך העולם בתחילה שמתחתנים גרים בבית קטן וחמים שמתאים לאווירה הקיימת, אבל ככל שגדלים צריך להוסיף עוד חדר, ועוד קצת מרווח במטבח ובפינת האוכל. כך הוא דרכו של עולם.

התפללנו לה' יתברך במשך חצי שנה, אחרי שכבר השתדלנו אין סוף פעמים למצוא דירה לשכור שתאים לנו בדיוק למה שאנו צריכים, וכמובן בסכום המתאים.

אבל עם כל העזרה שעזרו החברים סביב והמשפחה, לא מצאנו את הדירה שתאים לנו. מצד אחד ראינו דירות יפות אבל רחוקות מהקהילה, מצד שני הדירות הקרובות בקומה גבוהה ללא מעלית שבת, והאחרות, הכל ישן וצריך שיפוץ והסכום לא תואם למה שמקבלים.

בשעה טובה מצאנו דירה בבניין חדש יפה ומכובד. אשתי שמחה מאוד, המחיר היה מוצא חן בעינינו, רצינו כבר לעבור דירה כל כך, ככה שהדירה הקודמת כבר לצערנו הייתה מאחורינו. ראינו את הדירה והחלטנו בפה אחד שזו הדירה, הודענו לבעל הדירה הנחמד יהודי יקר, שאנו רוצים את הדירה ורוצים להמשיך בתהליך החוזה בשביל שנדע איך למצוא שוכר לדירה שאנו נמצאים בה כרגע, כי עוד לא נגמר לנו החוזה.

התחלנו העברת דירה, יום שני הנוכת בית וישנים בבית כל אחד במיטה שלו.

לזוג הצעיר השני היה זמן להיכנס לדירה לאט לאט ולסדר אותה בסבלנות, הכל הסתדר בצורה הכי טובה. לא יאמן כמה השם יתברך סיבב את כל העולם בזכות מידת הוויתור. ואז האברך חיך אלי ואמר: "אבל עוד מעט נגמר החוזה ואני צריך למצוא דירה אחרת ואני בלחץ".

אמרת לך: "כמו שהשם עשה איתך השגחה פרטית כזאת והכל בצורה כזאת מדוייקת, למה שלא יעשה לך שוב!". פשוט תאמין, שבת שלום.

(מאירים את העולם גליון מקץ תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

אין יהודי בעולם שלא נחשף לסיפורו המדהים ורווי האמונה היוקדת של האסיר היהודי המפורסם, הרה"ח ר' שלום מרדכי רובשקין הי"ו, שזכה להשתחרר ולצאת מבין כותלי בית האסורים בעיצומו של יום זאת הנוכה תשע"ח. לאחר השחרור, הגיע הרב רובשקין לביקור בארץ הקודש ובין השאר ביקר גם בביתו של כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב שליט"א, שם סיפר את הסיפור המפעים הבא, אותו פרסם ידידנו הר"ר יעקב לוסטיגמן הי"ו, מפיו של ר' שלום מרדכי, כדלהלן:

ואני לא יודע מה לעשות, אתה יכול להגיד לי מה עושים מצב כזה!".

אמר האברך: "הכל בסדר צדיק לא קרה כלום, שיהיה בשעה טובה אני מוותר, בשורות טובות", וניתק.

האברך חזר הביתה וסיפר לאשתו את הבשורה. הנסיון היה קשה מאוד, וכבר שהתחילו הדמעות לזלוג, התחזקה האישה באמונה ואמרה: "בחיים לא ראיתי מישהו שוויתר והפסיד", אבל מה עושים עכשיו עם הזוג הצעיר שצריך להתחתן עוד שבועיים.

אין מודעה של דירה שאנחנו לא מכירים, ואין כיוון לדירה, יומיים אחרי זה היה יום חמישי ט"ו בשבט, והאברך בסיום התפילה אמר: "אבא שלח לי דירה", המתפללים הסתובבו אליו ושאלו בסקרנות מה קרה, והוא סיפר להם הכל, שני מתפללים לקחו את זה לליבם, והודיעו לו שהבניין שלהם בניין חדש, והבעל הבית בצרפת, והדירה פנויה, תבואו בערב תראו אם מתאים הם אמרו לו. באותו ערב הלכנו לראות.

ביום חמישי בערב אנחנו נכנסים לדירה, רואים דירה מרהטת מכל הבחינות, עם כל מוצרי החשמל, בית מושלם עם חדר אחד יותר, עם מיטות לילדים בדיוק לפי הגילאים שיש לנו, חדרי ילדים עם פינות ישיבה, משהו לא יאמן, והמחיר? פחות מהדירה הקודמת, ורוב דיירי הבניין מתפללים ביחד באותה הקהילה, ודרך אגב, הבית כנסת של הקהילה נמצאת מחוץ לבית. קומה ראשונה עם מעלית שבת, אבא תודה! יום חמישי ראינו, יום שישי סגרנו חוזה, יום ראשון

הזמן הזה. התלבטתי אם לבקש מהמנהל בקשה נוספת שיתיר לי להישאר בחדרו 50 דקות, הרי רק לפני דקה הוא חרג מכל הכללים כדי לאפשר לי להדליק נרות במקום בו אוכל לברך עליהם כדת וכדין, והנה אני שוב מציק לו עם בקשות חריגות!?

החלטתי שאני עושה את ההשתדלות במלואה. אני אבקש, והוא יכול לסרב. פניתי למנהל וביקשתי את סליחתו: "קשה לי להסביר לך כמה זה חשוב עבורי,

ואני חייב להודות שלפי ההלכה היהודית 30 דקות בהחלט מספיקות, אבל אני חסיד חב"ד ואצלנו נוהגים לשבת ליד הנרות 50 דקות. תמיד הקפדתי על-כך ואני אודה לך מאוד-מאוד, אם תאפשר לי לעשות כך גם עכשיו".

המנהל הביט לעברי במבט חוקר ובליבי כבר נטיתי לחשוב שעוד רגע הוא מבטל לגמרי את האישור שנתן לי. אבל אז פנה אלי ושאל אותי: "רובשקין, תגיד לי, כשהיית מדליק נרות בבית, עם המשפחה שלך, כמה זמן ישבת ליד הנרות!?" "קשה לי לומר", השבתי לו, "בדרך-כלל הייתי יושב עם הילדים והמשפחה ליד הנרות במשך שעתיים או שלוש שעות. לפעמים יותר".

"אם כן", משיב לי המנהל, "אני רוצה שאתה תשב עכשיו ליד הנרות שלוש שעות. בדיוק כמו שעשית בבית שלך!..."

"הייתי המום, חשבתי שאני מדמיינ! המנהל הקשוח שכבר ראה הכל והתמודד עם אסירים מכל הסוגים הופך לפתע לנדיב כל-כך ומאפשר לי לשבת ליד

היה זה החנוכה הראשון שלי בבית האסורים. אחרי השתדלות מקיפה של שליחת מכתבים לרב של בתי הכלא ולעסקנים שונים, התקבל האישור ובלילה הראשון של חנוכה נלקחתי לחדר כליאה מיוחד, להדלקת הנרות. על השולחן הוצבה מנורת חנוכה ובה נר אחד ועוד שמש. הסוהרים יצאו וסגרו אחריהם את הדלת, כשהם מורים לי לדפוק עליה לאחר שאסיים.

הדלת נסגרת ואני מתכוון להדליק את הנר, והנה אני רואה שבחדר יש שירותים. אי אפשר לברך כאן ברכה. לא ידעתי מה לעשות, אבל מאז שנכנסתי לכלא, ידעתי שגם כאן הקב"ה הוא זה שמנהל אותי, ולא מנהל הכלא או הסוהרים. דפקתי בדלת והסברתי לסוהר שאין לי אפשרות להדליק כאן בגלל השירותים. הסוהר לא הבין מה אני רוצה, אבל לאחר הפצרות חוזרות ונשנות הוא הסכים לפנות בנושא למנהל הכלא, אדם קשוח לא פחות.

הסברתי גם למנהל את הבעיה ולהפתעתי הרבה, ניאות המנהל למלא את בקשתי, אולם מפאת חוסר מקום מתאים להדלקת הנרות, הוא יצא מגדרו והתיר לי להדליק את הנרות במשרד הפרטי שלו. הייתי המום, הודיתי לו מעומק ליבי והוא מצידו הגיב בפנים חתומות, ולא התרגש יחד איתי.

ההיתר שניתן לי מלכתחילה היה ל-30 דקות, כפי שקובעת ההלכה וכפי שהורה הרב של בתי הכלא. אבל לפי מנהג חב"ד נוהגים להדליק נרות שיחזיקו מעמד לפחות 50 דקות, וגם לשבת לצד הנרות משך

באיטיות. הרכב קרטע ואיים לשבוק חיים, והילדים מאחור החלו לשיר שירי שבת והתחזקו באמונה שהכול לטובה.

עשרה קילומטר לפני העיר רכסים החל הרכב לקרטע בצורה קיצונית, והאברך הבין שהתקלה במנוע תגרום לרכב לשבוק חיים בקרוב. הוא נכנס ליישוב הסמוך וחיפש מקום להחנות את רכבו.

לאחר דקות אחדות הוא הבחין בתחנת מוניות ולצידה כמה מקומות חניה פנויים. הוא ניווט את הרכב לעבר התחנה, החנה את הרכב ואמר למשפחתו: "את שאר הדרך לעיר רכסים נצטרך ללכת ברגל, מכיוון שהשבת נכנסת ולא נספיק להגיע עם הרכב בזמן".

האברך החל לצעוד יחד עם רעייתו וששת ילדיו לעבר העיר רכסים, וכדי לשמח את הילדים הוא החל לשיר שירי שבת בקול. כך צעדה המשפחה בשמחה ובשירה.

נהג מונית שהיה במקום הבחין במשפחה ושאל את האב: "תגיד, לאן אתם הולכים?"

"לעיר רכסים", ענה האב, "כדי לחגוג שבת חתן".
 "לרכסים???" שאל נהג המונית בקול רם ומופתע.
 "כן", ענה האברך בשלווה, "נכון שייקח קצת זמן, אבל בסופו של דבר נגיע לשבת החתן".

הנרות שלוש שעות?! ועוד במשרד הפרטי שלו?! זה לא מציאותי. אבל אז הבנתי מה שידעתי גם קודם לכן וכעת הרגשתי זאת ביתר שאת. אני לא נמצא בכלא כי איזה גוי החליט ככה. אני נמצא כאן כי יש לי שליחות ותפקיד לעשות בכלא. הקב"ה שם אותי כאן ואני לא שואל שאלות, אני רק מנסה לעבוד אותו בתנאים המורכבים, שאיתם אני צריך להתמודד".

(הרב יוסף מאיר האס אור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

המסירות נפש שגרמה לנהג המונית לשמור שבת

כבוד הרב אסף נחום שליט"א מספר על תלמיד חכם מאשקלון שנסע ביום שישי בצהריים עם אשתו וששת ילדיו לעיר רכסים לשבת חתן. הדרך הארוכה מאשקלון לרכסים עברה בנעימים. הם חיטבו את הזמנים ויצאו בזמן כדי להגיע לפני כניסת השבת לבית המארחים המצפים לבואם.

שלושים קילומטר לפני העיר רכסים החל הרכב לקרטע ולהראות סימנים שבקרוב ישבוק חיים. אב המשפחה כיבה את הרכב ובדק את סיבת התקלה. הוא החל לטפל בבעיה, ובינתיים הזמן עובר במהירות ושבת מלכתא מגיעה לפרוס כנפיה על העולם.

לאחר פרק זמן נוסף הצליח האברך להתגבר על התקלה, התניע את הרכב והחל לנסוע לעבר העיר רכסים. הוא לא רצה להכביד על המנוע ונסע

בני המשפחה צעדו ושרו שירי שבת לאורך כל הדרך. כעבור עשרים דקות הגיעו לבית הכנסת, ובדיוק באותו הזמן הגגה שם משפחה ענפה שמחה משפחתית.

האברך ניגש לבעל השמחה וסיפר לו את קורותיהם בדרכים, ובעל השמחה התרגש מהמצווה שבאה לפניו ואמר בהתרגשות: "מסובב הסיבות הביא אתכם עד לכאן! הייתה אמורה להגיע לכאן משפחה עם שישה ילדים לכבוד השמחה שלנו, אך מכיוון שאחד מבני המשפחה נדבק בנגיף הם נמצאים כעת בבידוד ולא יכלו להגיע. כעת יש עבורכם בדיוק מקום ללון, ואתם מוזמנים בשמחה לסעוד איתנו את סעודות השבת".

האברך הודה למארחו ואמר דברי הודיה לה. בני המשפחה נכנסו לחדרם והסתדרו, ולאחר מכן נכנסו לאולם הצמוד לבית הכנסת. הם שרו, שמחו והתענגו מהמטעמים, שמעו דברי תורה מתוקים ונהנו מאוד.

לאחר ההבדלה הודה האברך למארחם והזמין מונית כדי לנסוע לבני משפחתם ברכסים. לאחר פרק זמן הגיע אותו נהג מונית שפגשה המשפחה בתחילת הדרך. הוא זיהה את האברך ושאל: "איך הגעתם לפה?" האברך חיך וסיפר לנהג המונית את כל קורותיהם.

הנהג התרגש ואמר: "עשרים שנה שאיני שומר שבת, ואתם – השבת כל כך חשובה לכם! גם אני יהודי, וגם לי מגיע להתענג מהשבת בדיוק כמו שאתם נהנים

"קצת זמן?" חזר נהג המונית, "יש לכם הליכה של לפחות שלוש שעות! בבקשה מכם, תיכנסו למונית והעוון עליי".

אב המשפחה החל לצחוק ושאל: "יהודי חביב, האם יש לך אשראי בבית דין של מעלה שאתה לוקח על עצמך עוונות של אחרים?"

נהג המונית הופתע מתשובתו של האברך ומכך שהמשפחה לא נענתה להזמנתו ועזב את המקום.

המשפחה המשיכה לצעוד בשמחה ובשירה. כעבור דקות אחדות הגיעה נידת משטרה, ושוטרת מופתעת מהמחזה שאלה: "לאן אתם צועדים בחושך לצד הכביש המהיר?"

האברך ענה בחיך: "שבת שלום למשטרת ישראל! אנחנו צועדים לעבר העיר רכסים". השוטרת המופתעת שאלה: "כך? עם כל הילדים? הדרך ארוכה ומסוכנת, אתם לא יכולים להגיע כך לעיר רכסים. בהמשך הדרך ישנו גשר ללא שוליים ולא תוכלו לעבור עליו בבטחה". השוטרת המשיכה ואמרה: "במרחק של עשרים דקות הליכה מהמקום שבו אנו נמצאים ישנו בית כנסת שיש לידו אכסניה צמודה. בבקשה תצעדו לשם, מכיוון שלא תוכלו לעבור את הגשר בבטחה".

האברך אמר לרעייתו ולילדים שבהמשך הדרך ישנה סכנה גדולה, ולכן הם יצעדו לעבר האכסניה שהשוטרת הציעה להם להתארח בה.

(סוכריה...) אורו עיניו של הגאון רבי פישל שליט"א, כי זכרון המעשה עלה כנגד עיניו ואכן הוא שייך לענייננו.

ומיד התקשר ופתח וסיפר, כי בשעה שהחל הגה"צ רבי שרגא פייבל מענדלאוויטש זצ"ל להקים עולה של תורה באמעריקא בפתיחת מוסדות תורה ודעת, קיבץ ילדים אל ה'תלמוד תורה', והנה בסמיכות לר' שרגא פייבל, דרו משפחה יהודית אשר בעבר היו יראים ושלמים, אך כאשר היגרו לאמעריקא פרקו מעליהם עול תורה ומצוות ה"י. בין צאצאיהם היה ילד אשר היה רגיל לשחק עם בני גילו שומרי תורה, ובין השורות מצא ר' שרגא פייבל הזדמנויות לדבר על לב הנער שכדאי לו ללמוד ב'חיידר' ויהיה לו טוב בזה ובבא, עד שנתרצה הילד והודיע להוריו שרוצה לעבור ללמוד בתלמוד תורה. כמובן שניסו למנוע את רוע הגזירה' והסבירו לו כי לא ימצא שם מנוח ולא ייטב לו, אך הילד עמד על שלו ולא היה ברירה ביד ההורים אלא להסכים לדרישתו...

מנהג נהג ר' שרגא פייבל לבוא בכל חודש לבחון את התלמידים על לימודם, והיה מעניק לכל אחד צוקערל (סוכריה), שבאותם הימים) לפני כמעט מאה שנה) היה יקר המציאות. פעם אחת בחן את הילדים וחילק כדרכו, אך בהגיע תורו של אותו הילד תמו הסוכריות מכיסו... התנצל בפני הילד ה'מאוכזב' ואמר לו, שיכנס מחר ל'האפיס' (משדרד) שלו ויתן לו את המגיע לו, אך הילד התבייש לדרוש את ה'מתנה',

ממנה. מרגע זה אני מקבל על עצמי לשמור שבת בזכותכם".

האברך התרגש ואמר: "רק בשביל זה היה שווה לעבור את כל התלאות בדרכים". (משכן שילה ויגש תפש"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

סיפור א': סיפר המגיד הנודע פה מפיק מרגליות, הגה"ח רבי מנשה ישראל רייזמאן שליט"א. לפני כשנה, לאחר תחילת ה'מגפה', נערכה בארה"ב שמחת נישואין באופן מצומצם מאוד ובמתי מעט, והצטערה הכלה מאוד על השבתת שמחתה הגדולה ולא היתה יכולה להירגע בשום אופן, וככל שניסו לדבר אל ליבה - לא הועיל מאומה, עד שפנתה אם הכלה אל הגה"ח רבי פישל שעכטער שליט"א מגיד מישרים בעי"ת ניו יארק, וביקשה ממנו שיואיל לחזק את הכלה בדברים המתיישבים על הלב. אמר לה כי עתה עומד הוא לשאת שיעור, ולאחר מכן יתקשר וידבר עימה. ככלות השיעור חשב הגר"פ שעכטער במה יכול לחזק אותה ולא הצליח למצוא דברים ראויים המתיישבים על הלב, והתפלל לה: שיעזור לו ויכניס למוחו את המחשבות הנכונות שבהם יוכל להמציא מזור לבת ישראל כשרה שבורה ורצוצה. תוך כדי דיבור נכנס אליו בנו, ושאל אותו מה היו פרטי המעשה שסיפרת לאחרונה אודות ה'צוקערל'?

וללמד על הכלל כולו יצא, כל חד וחד ב'סוכריות' שלו, בעת שכולם 'מקבלים סוכריות' ורק הוא לא מקבל... אל ישאל 'מה נשתנה', אלא ידע כי עוד יקבל את ה'סוכריה' באופן אחר השווה פי כמה וכמה. (כולנו יודעי שמך וישב תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

איש התפילין

סיפור נפלא, אותו סיפר בעל המעשה, שהוא מנהל סניף בנק באחד הערים בארה"ק, אשר בסניף הבנק שלו הוקצה חלק מיוחד 'כספות' [תיבות מיוחדות לשמירת כספים וחפצים יקרים] להשכרה ללקוחות הבנק.

שם נכנסים השוכרים ומשתמשים בשעות שהבנק פתוח, כשהם תחת שמירה מהודקת מהנהלת הבנק, בצורה של 'חותם בתוך חותם', התיבה איננה נפתחת כי אם על ידי שני מפתחות, של האיש השוכר ושל פקיד הבנק.

לפניו הסיפור כפי שסיפרו בעל המעשה:

לפני כמה שנים, הגיע לסניף קבצן לבוש בלויי סחבות, מוזנח ועלוב מכל הצדדים, וביקש לשכור כספת. לאחר שפתח חשבון ושילם מראש למשך שנה את דמי השכירות, מאותו יום ואילך, הוא היה מגיע מדי יום ביומו בבוקר בבוקר, עם פתיחת הסניף, ובידו חבילה, שווה בחדר הכספות אולי חצי דקה ויוצא לדרכו. ושוב לאחר מכן היה חוזר בערך בשעה

ואילו ר' שרגא פייבל שהיה טרוד בעסקי מוסדותיו שכח את הבטחתו ונשאר הילד בלא כלום...

אחר כשבועיים ימים סיפר הילד להוריו כל אשר (לא) קרהו, מיד אמרו לו: הלוא זה הדבר אשר דברנו אליך כי לא ייטב לך בחיידר. אך הילד ביטל את דבריהם והמשיך ללמוד, וגדל לתפארת, כשברכות הימים הקים דורות ישרים מבורכים. בהיותו כבן נ"ב שנים לקה בליבו באופן חמור והחישוהו לבית החולים, ובדקוהו הרופאים 'והרימו את ידיהם' בייאוש כשהם מודיעים לבניו שנשארו לו רק כמה שעות חיים רח"ל ...

אך לא עבר זמן הרבה ופתח את עיניו ואף התיישב במיטה כאילו לא אירע דבר והרי הוא בריא ושלם. לתדהמת בנו שעמד על יד מיטתו, סיפר לו כי זה עתה נגלה אליו הגה"צ ר' שרגא פייבל ואמר לו כי קיבל רשות מבית דין של מעלה לפרוע לו את ה'חוב' של אותה סוכריה, אלא, שאיזה ערך יש לסוכריה לאיש בן חמישים, ואין זה 'כאשר גזל' ... על כן 'מחזיר' לו חמש עשרה שנות חיים. סיים הגאון רבי פישל שליט"א ואמר לכלה: הרי לנו שכל דבר ש'נאבד' ונפסד לאדם חוזר אליו לכסף, וכמה טובה גדולה היתה לאותו אדם שלא זכר ר' שרגא פייבל לתת לו את הסוכריה... כך, אף שאין אנו יודעים כיצד הקב"ה 'יחזיר' את שמחת החתונה, אך הרבה דרכים למקום, ואנו מאמינים בני מאמינים כי הכל לטובה, ועוד יבוא זמן בו נאמר בפה מלא אודך כי אנפת בי...

שהיה לי נגדו, אמרתי לו בזעם, שכדי לקבץ נדבות הוא צריך להטריד אותי?! אין לו שום צורך בכסף שהוא שומר בכספת, ושאני לא מבין בכלל מה הסיפור שלו ומה הוא רוצה ממני... והוא סגר את הטלפון.

לאחר רבע שעה אני שומע צלצול בדלת, ומי שם? כמוכן, הקבצן, ב"ה הפעם התגברתי ומשלתי ברוחי, אולם חזרתי על סירובי, הוא אמר לי: "אני מתחנן בפניך, אני פשוט חייב להיכנס לשם לחמש רגעים, לא יותר...", כאשר ראה שאני עומד בסירובי, אמר לי: "אני רוצה לספר לך משהו שלא סיפרתי לאיש, ואחר כך תחליט מה לעשות".

הסכמתי לשמוע אותו.

* * *

וכאן הוא מספר לי שהוא מניצולי המלחמה, ושבוזמו היה כלוא יחד עם האדמו"ר הגה"ק מסאטמאר זי"ע ב'מתנה מעבר' (מחנה זמנית), הוא סיפר כי על אף שלא היה חסיד סאטמאר, התפעל מקדושתו של האדמו"ר וניסה להתקרב אליו. יום אחד, לחש לו אחד המשמשים בקודש, שהרבי מוטרד מאד, מפני שהתפילין שלו נעלמו, לא ברור כיצד, והוא מחפש כבר כמה שעות מי שיש לו תפילין, אולם אין אף אחד בכל המחנה, כי הפחד לשמור שם על התפילין היה עצום מצד הצוררים.

1 בצהרים, כשבירו חבילה, עם סגירת הסניף, ולעיתים גם אחר הצהריים. הענין הזה גברה עלי הפליאה, יכולתי להבין מדוע הוא מגיע בסגירת הסניף כדי לשמור שם את דמי קבצנותו, אך מדוע הוא מגיע בבוקר לפתוח הקופה, את זה לא הבנתי, האם הוא זקוק לכסף מאתמול? מה הסיפור שלו?

כך במשך שנה וחצי הגיע הזקן פעמיים ביום, והאמת היא שכבדה עלי הענין, דבר יום ביומו, פעמיים ביום...

אבל אני נאמן לתפקידי, ידעתי שאין אפשרות למנוע זאת בעדו.

יום אחד, היתה 'שביתה' פתאומית בבנק, שביתה שהודיעו עליה ערב קודם, יצאתי אז לסידורי ענינים, וכשאני חוזר הביתה, בני ביתי אומרים לי שמאן דהוא מחפש אותי בדחיפות, עוד לא הספיקה לספר לי במה הענין, והטלפון שוב מצלצל, על הקו היה כמוכן - הקבצן, הוא מבקש ממני שאגיע בדחיפות, כי הוא רוצה להוציא משהו מהכספת, כמוכן שסירבתי, "יש שביתה", אמרתי, "לא שמעת? ". "ודאי ששמעתי", הוא אומר, "אבל אני פשוט מוכרח להוציא משהו". הסברתי לו יפה, שגם אם הייתי רוצה, אין שום אפשרות לפתוח לו ביום כזה, אולם הוא עם כל הסבלנות מבקש ממני שהוא יבוא אלי הביתה לדבר אתי...

בשלב זה אמרתי לו שאין לו מה לבוא ושאין לו שום תקוה שאפתח לו, וכך, פתאום התפרץ ממני כל מה

הרבה צרות עברו על הקבצן בעתות המלחמה, אך ברוב חסדי השי"ת נשאר בחיים, ובשנת תש"ח עלה לארץ ישראל, עזב הרוס ובודד, המראות שראה בשואה והסבל שעבר, גרמו לו ללקות בנפשו, הוא נלקח לבית-חולים לחולי נפש לתקופות ארוכות, וענין התפילין נשכח ממנו.

אלא שבשנת תשי"ג, הגיע לבית החולים מכתב מהרבי, בו נכתב, כי יהודי ששמו כך וכך הפקיד בידו דבר מה, והרבי חפץ לדעת האם הוא האיש, הוא מיהר לכתוב לבית הרבי על פי האדרעס הרשומה, כי אכן הוא האיש שנתן את התפילין לרבי.

תוך כמה ימים ביקר אצלו שליח של הרבי מסאטמאר זי"ע, שנהג בו בכבוד רב והודיע לו, כי הרבי מזמין אותו לביתו בחו"ל, ברגע שיוכל לעשות זאת.

למן אותו היום, זכה לביקורים בתכיפות של חסידי סאטמאר, דבר ששיפר מאד את מצב רוחו ומצבו הנפשי, עד שיכול היה להשתחרר מבית החולים. הוא קיבל קארט"ע (כרטיס טיסה) ממשמשי הרבי לנסוע לארה"ב, ואכן נסע והתקבל שם בכבוד גדול ובחמימות על ידי הרבי וחסידיו. במעמד התרגשות גדולה מסר לו הרבי את התפילין הקדושות, וחיבק אותו באהבה, ושניהם בכו בכי תמרורים, הרבי הסביר לו ששקל בדעתו להשאיר את התפילין במחנה, אך מפני שנמסר לו שהוא כבר אינו בין החיים ושעלולים לבזות את התפילין, החליט ליטול

ומכיון שהיה עמו זוג תפילין, אותו שמר מכל משמר, הוא הציע מיד שישמח מאד שהרבי ישתמש בהן, הלך למחבוא והוציא משם את התפילין כדי למסור לרבי, וקבע עם הגבאי להיפגש כמה שעות לאחר מכן, אך מכיון שלא הצליח להגיע בשעה היעודה לא נפגשו כבר באותו יום, ואמר לעצמו, שמחר בבוקר, לאחר שהרבי יניח את התפילין, הוא יגש לקחת אותן. אך באותו הערב, הגיעו כמה אנשי אס-אס ולקחו אותו ועוד כמה עובדי כפיה לעבודות סלילה.

העבודות נמשכו כשבועיים, והם שוכנו במקום נפרד מהמחנה. והיה כאשר שב בחזרה למחנה שלו, קיבלוהו כולם בהתלהבות, מפני שחשבו שנשלח להשמדה, הם סיפרו לו כי שליחו של הרבי חיפש אותו שוב ושוב, כדי לתת לו דבר מה, הם לא ידעו מהו הדבר, אך השליח היה נראה מוטרד מאוד, ואמרו לו שכנראה כבר אינו בין החיים. השליח ביקש לקבל את שמו המלא ורשמו על פתק.

התברר כי הרבי נלקח יחד עם משמשיו לרכבת הצלה מיוחדת שיצאה לשווייץ, ורצה מאד להשיב את התפילין לפני הנסיעה, הרבי ביקש להעביר את התפילין לאסירים, כדי שיחזירו אותן לבעליהן, אך אלה אמרו לו שכנראה כבר אינו בין החיים, והם עצמם היו יהודים ניאולוגים רח"ל, שאין להם כל חפץ בתפילין, וע"כ החליט הרבי מסאטמאר לקחת את התפילין אתו.

אותן אתו, ואף להשתמש בהן, ושיהיה הדבר לזכותו של מי שנתנן לו. הרבי הציע לו להישאר בארצות הברית, שם יוכל להחזיקו ולתמוך בו בתמידות. אך הוא העדיף לשוב לארץ, על אף שלא היה לו מכיר וגואל, הוא שב וחזר מרצונו לביה"ח לחולי נפש.

גם לאחר שהשתחרר, היה מתגורר בדירה קטנה שהסוכנות העמידה לרשותו כשעלה ארצה, לפרנסתו עסק בקיבוץ נדבות, אולם הרכוש הגדול ביותר שהיה לו, היו התפילין שקיבל מהרבי שאותן הקפיד להניח מדי יום ביומו, גם ברגעי הדכאון הקשים ביותר.

כעת הוא מבקש ממני לעשות הכל כדי להגיע אתו לבנק ולהוציא את התפילין, מפני שהשעה כבר 12.00 בצהריים והוא עדיין לא הניח תפילין, אני כמובן מתקשר למי שאני מתקשר, ומקבל אישור מיוחד לפתוח לו את התיבה, אני הולך אתו ועם החבילה שלו, פותח לו את התיבה, ובפעם הראשונה אני רואה בעצמי מה שמונח בתוך התיבה, וראיתי כי מלבד התפילין אין שם דבר, ושאלתיו אם כן מדוע אינו משתמש בה כדי להכניס דמי הקבצנות שלו?!

ואז ענה לי בפשטות: "אני לא משתמש בכסף לצרכי הפרטיים בלבד, אני קונה בו תפילין לילדי עולים", יצאתי מהתפעלות כמה ישראל קדושים הם, ואין לנו השגה באדם פשוט שבישראל, התחרטתי על כך שלא סבלתי אותו מקודם, חשבתי שיש בו סתם בולמוס של קבצנות, ולא דנתי אותו לכף זכות שמדובר באדם אציל הנפש, שחי בזכות התפילין, ומקדיש את חייו למצות תפילין.

מאותו היום, התחלתי להתייחס אליו בכבוד, הוא היה לוקח מדי יום את התפילין, ולאחר שהיה

אותן אתו, ואף להשתמש בהן, ושיהיה הדבר לזכותו של מי שנתנן לו.

הרבי הציע לו להישאר בארצות הברית, שם יוכל להחזיקו ולתמוך בו בתמידות. אך הוא העדיף לשוב לארץ, על אף שלא היה לו מכיר וגואל, הוא שב וחזר מרצונו לביה"ח לחולי נפש.

גם לאחר שהשתחרר, היה מתגורר בדירה קטנה שהסוכנות העמידה לרשותו כשעלה ארצה, לפרנסתו עסק בקיבוץ נדבות, אולם הרכוש הגדול ביותר שהיה לו, היו התפילין שקיבל מהרבי שאותן הקפיד להניח מדי יום ביומו, גם ברגעי הדכאון הקשים ביותר.

שנים עברו והוא הזדקן, וכבר לא חש צורך להיות בבית החולים, הוא מתפלל בבית כנסת נידח, ואיש אינו מכירו, פרט למוסדות סאטמאר שמדי פעם שולחים לו מכתבים, ובחגים שולחים שליחים לעודדו ולשוחח עמו.

כאשר נפטר הרה"ק מסאטמאר זי"ע, היה האיש בטוח שמעתה ישכחוהו, אך לפליאתו נמשכו הביקורים והמכתבים כמימים ימימה, הוא ציין באזני בהתרגשות את העובדה, שעל אף שהרבי הזקן כבר אינו בין החיים, והוא אינו נמנה עם התורמים של סאטמאר – הם עדיין שומרים לו אמונים.

כאמור, כל הזמן הזה הוא מקבץ נדבות, עד שיום אחד פורצים לדירתו העלובה וגונבים משם את כספי

ברבים ביקשתי להספיד אותו, אמרתי להם שאיש אינו מכיר את הנפטר, אלא קבצן עלוב, אבל אני קורא אותו "איש התפילין", וכאן סיפרתי לכולם את הסיפור הגדול עם הרבי מסאטמאר והתפילין, וכל החסידים הורידו דמעות, וכשתיארתי את רגע הפגישה בין הרבי להקבצן, ירדו דמעות כנחל, אני בעצמי התקשיתי לדבר בגלל הבכי, סיפרתי לכולם, שכספי הקבצנות שלו שימשו לרכישת תפילין לילדי עולים, וסיפרתי על מה שזיכתי להכיר אותו בשנה וחצי האחרונים, כמעט כולם המשיכו והגיעו מבית ההלוויות לחלקת הקבר, כיסינו אותו בעפר ואמרנו 'קדיש', לאחר מכן סידרתי 'מנין' בביתו במשך ימי הישבעה'.

בו בזמן ביררתי בענין רכישת מצבה. אולם לפני שפניתי לחסידי סאטמאר, הגיע אליי מכתב מ'עורך-דין' שלפני מותו כתב האיש 'צוואה' חתומה כדת וכדין, נפגשתי עם העו"ד ונתן לי העתק מהצוואה, ממנה עלה כי את דירתו הוא מוריש לבית-החולים לחולי נפש, לרופאיו הוא חש הכרת הטוב, ולי הוא מוריש אגרת (מעטפה) שנמצאת במקום מסוים בביתו, הלכתי עם העו"ד לביתו של הקבצן, בבית-אגרת היתה מפתח של הכספת ומספר חשבון בנק, צורף לזה מכתב, בו הוא מודה לי על יחסי הטוב אליו ומבקש ממני להשתמש בכסף שיהיה בחשבוננו כדי לקנות לו 'מצבה', ושאר הכסף אני יכול לקחת לעצמי, בחשבון היה סכום גדול בהרבה מדמי מצבה, קניתי לו מצבה מפוארת, שם נרשם שמו וגם: "איש

מחזירן, היינו שוקעים בשיחה, לעיתים עד לאחר מועדי הסגירה של הבנק, לפעמים הזמנתי אותו לסעודת שבת, הוא היה יהודי עזוב כמותו לא ראיתי מעולם.

יום אחד הוא לא הגיע, ומיד חשבתי שקרה לו דבר, הגעתי לביתו, ומשלא ענה על דפיקותיי, הזמנתי פורץ ומצאתי אותו שוכב על הארץ מחוסר הכרה, הבהלנו אותו לבית החולים, והתברר שהוא לקה באירוע מוחי, הם הצליחו לייצב את מצבו, ואני ומשפחתי סעדנו אותו על מטתו.

לאחר כמה ימים הוא נפטר, כעת נותר עלי לסדר לו לוייה, ובאמת מעולם לא התקרבותי לנושא הזה, אבל עלה במוחי רעיון ופניתי למוסדות סאטמאר וסיפרתי להם את הסיפור, והם מיד נרתמו לענין, ולמרות המרחק הרב בין ירושלים לעיר שלי, הם יצאו לרחוב עם רמקולים (מייק), הכריזו שיש הלוויה של "מת מצווה", וסידרו כמה אוטובוסים (באסעס) של אנשים שאספו סתם ברחוב.

הלוויה הייתה גדולה מכפי שאנשי המקום שלנו ראו אי פעם, כי גם בשכונה שלנו הדפיסו חסידי סאטמאר החרוצים מודעות גדולות על "מת מצווה".

ליד הקבר, הספיד אותו אחד מחסידי סאטמאר, הגם שהיה ברור כי הוא לא ממש הכיר אותו, הוא אף לא ידע להסביר מה הקשר בין המת לחסידות סאטמאר, אלא היה פשוט נואם בחסד עליון, זה קצת הפריע לי, ולכן אע"פ שאני ביישן מטבעי ומעולם לא דיברתי

ומניצוצות אלו נושעו אלפי בני אדם שצבאו על פתחו יום יום משך שנים ארוכות.

בהגיע תורו של י.ב. נכנס אל הקודש פנימה. הרבי ישב בראש שולחן ארוך, זיו פניו השרה אורה של קדושה רוגע ושלווה, וזה הסיפור שגולל י.ב. לפני הרבי.

אדם נוכל שהיה בקשר עסקים עימו, גנב מכיס מעילו שיק פתוח שהיה חתום על ידו, מילא בו סכום של... שמונים אלף ₪, ויחד עם קנוניה עם מנהל הבנק, פרע הבנק את השיק וחייב את י.ב. לכסות את גרעון החוב. מאחר וי.ב. עבר לגור באשדוד, כל המכתבים שנשלחו אליו לא הגיעו ליעדם. רק כעבור שנתיים קיבל העו"ד של הבנק בדרך כלשהיא את כתובת הת.ד. של י.ב. באשדוד, ולשם שלח לו טפסים מבית המשפט, שכל ההליכים בהוצאה לפועל הושלמו, וממתנינים עתה לפסק דין סופי שאמור להינתן במעמד צד אחד. וכל זאת מאחר והצד השני לא הגיב לכל המכתבים וההתראות. (המכתבים הגיעו לכתובת בני ברק כשי.ב. גר כבר שנים באשדוד.) פסק דין שכזה גורר בעקבותיו עיקולים, תפיסת מטלטלין, ואף מעצר של עשרים ואחד יום. את כל הטפסים האלו הניח י.ב. על שולחן הרבי, ועם דמעות בעיניו שאל מה עליו לעשות?

הרבי הביט בניירת, שאל מספר שאלות, והזדעזע מהמעשה. כאב לו כיצד יכול אדם, עבור בצע כסף, לגרום לזולת כ"כ הרבה צער ועגמת נפש. וזאת

התפילין". ובכסף החלטתי להקים קרן לקניית תפילין לילדי עולים – ממש כפי שביקש.

למחרת ניגשתי לתיבתו שבבנק, הכנסתי את המפתח שלו וסובכתי, אחר כך את המפתח של הבנק וסובכתי. בהתרגשות רבה לקחתי את הדבר יקר- הערך שהוריש לי: את התפילין אותן הניח הרבי מסאטמאר שנים כה רבות, ובזכותו זכיתי להיות מעשיו "איש התפילין" כאשר זכיתי להגדיל את "קרן התפילין" שלו, שמספקת כהיום מדי חודש שלושים זוגות תפילין לילדי עולים...

אשרי העם שככה לו...

(אור לישרים מגליון קנין התורה הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

"ברכתו של הרבי מפיטסבורג זצוק"ל"

בין כל עשרות האנשים שצבאו על פתחו של הרבי מפיטסבורג זצוק"ל באשדוד, עמד גם מיודענו האברך י.ב. יום יום קיבל הרבי קהל אנשים שהגיעו מכל רחבי הארץ, ובמשך שעות ארוכות שמע את סבלם, האזין למכאובם והשתתף בצערם. לאחר מכן השיא לזה עצה טובה, ולזה נתן עידוד ותקוה, לאחד נתן קמיע, ולשני בירך לרפואה וכו'. לכל אחד ואחד את אשר נזקק עד אשר ביוצאו מחדרו הקדוש של הרבי נראה כי פרק את משאו מעל כתפיו ורוח של התחדשות ושמחה החלה מפעמת בקרבו, על פניו נראה אור וברק של תחיה, הרבי הכניס בו ניצוץ,

על טופס העיקולים "לא נמצאו הפצים הראויים לעיקול", ושבו כלעומת שבאו.

י.ב. לא הרגיש במשהו מיוחד או ביד מכוונת.

הוא עבר לדירה בבית הסמוך והמשיך את חייו. כעבור כשנה של מכתבים מההוצאה לפועל שפקדו את תיבת הדואר של י.ב. בהם מבשרים לו על החוב שעליו לשלם כולל ריבית והצמדה, פגש י.ב. את שכנו לשעבר, שסיפר לו כי לפני יומיים הגיעו אנשי משטרה עם פקודת מעצר, הם הגיעו בחצות ליל אך... לכתובת הישנה, שם נאמר להם כי י.ב. אינו מתגורר בדירה, ולאחר שאימתו את הדבר שבו כלעומת שבאו.

י.ב. לא הרגיש במשהו מיוחד או ביד מכוונת.

גם כשהתגורר בדירה החדשה לא פסקו ההתראות להגיע. באחד הפעמים, בהתייעצות עם "מבינים", פנה י.ב. בעצמו לבית המשפט עם בקשה לעיכוב הליכים וחקירת יכולת. בית המשפט קיבל זאת, עיכב את ההליכים, אך לאחר זמן התברר שהזמן לבקשה כוזב חלף מזמן, וממילא בוטלה הבקשה. כשנה הרוויח י.ב. מעיכוב ההליכים. עתה נסללה הדרך שוב לכל ההתראות הלחצים והפחדים מפני הבאות.

יום אחד הגיע מכתב רשום ממשטרת אשדוד מחלקת הוצאה לפועל, בו מודיעים לו כי נתקבלה בקשה נוספת למעצר לילה והבאה לפני שופט להארכת מעצר עד 21 יום. י.ב. החליט לפנות לתחנת

כשלמידענו י.ב. בית עם שבעה ילדים קטנים שהרחיים שלהם נתונה על צווארו. לפתע הרצין הרבי ואמר "האמן לי, לו הייתי עשיר הייתי עוזר לך. אך כסף אין לי", ובחיוך קל הוסיף "המזל שלי – שאין לי מזל, בדבר אחד אוכל לעזור לך. אני אברך אותך שהם לא יזיקו לך במאומה". והרבי לקח את ידו של י.ב. ואמר "הקב"ה יעזור לך שלא יוכלו להזיק לך אפילו באצבע הקטנה שלך". והראה בידו על קצה הזרת.

י.ב. יצא מהרבי עם רגשות מעורבים. הוא שמח על הברכה, אך חשב לעצמו: מחר מגיעים אנשי ההוצאה לפועל, מה יאמר להם? שהרבי בירך שלא יזיקו לו במאומה... הוא שב לביתו והמתין לכל התהליך שעלול להתרחש, שהזמן פשוט יעשה את שלו. גם כסף לעו"ד שינסה לפעול ולעכב את התהליך לא היה תחת ידו) המדובר היה בסכומים לא קטנים.)

עברו מספר חודשים מהפגישה עם הרבי, ובעל הדירה אותה שכר י.ב. ביקש למכרה, וי.ב. נאלץ לעבור לדירה אחרת. והנה, בבית ממול התפתנה דירה אותה שכר י.ב. והתכוון לעבור אליה. מספר ימים לפני שעבר, הגיעו אנשי ההוצאה לפועל עם צו לעקל מטלטלין וחפצים יקרי ערך. מראה הדירה היה קשה. חלק מהדברים היו ארוזים, והבלגן חגג במלוא עוצמתו, כשמסביב לכל מקפצים שבעה ילדים קטנים ומשחקים זה בכה וזה בכה, ומדובר בדירה קטנה של שלושה חדרים. אנשי ההוצ"פ עמדו לרגע נבוכים, הם אפילו לא נכנסו לחדרים, הם רשמו

עברה שנה נוספת. המכתבים וההתראות לא פסקו, והעיבו לא מעט על כל המשפחה. והנה, יום בהיר אחד, שב י.ב. לביתו בשעות אחה"צ, וביתו בת השבע מספרת לו לפי תומה, שהיום בצהרים שיחקה עם חברותיה בחבל ממוזל הבית, לפתע נעצר רכב לבן מתוכו יצאו שני אנשים "בלי כיפה", פנו אל קבוצת הילדות ושאלו בקול "מי מכן יודעת היכן גר אדם בשם י.ב.?" אחת הבנות פתחה פיה והתכוננה להצביע לעבר הדירה בה הוא מתגורר. באותה שנייה קראה לה אימה שתעלה ברגע זה מיד לבית. היא עזבה את החבל ורצה לביתה, ואז פנתה הבת של י.ב. לחברתה שעמדה סמוך אליה ולחשה לה בשקט "תגידי להם שהם נסעו לאמריקה...". ואכן אותה ילדה בתמימותה נעמדה לפני זוג האנשים ובקול רם הכריזה "המשפחה של י.ב. שגרו כאן עברו לאמריקה". הם הודו לילדה על האינפורמציה, שבו לרכבם ונסעו. ואף הפעם לא הרגיש י.ב. במשהו מיוחד או ביד מכוונת.

עברה עוד שנה, המכתבים לא פוסקים, החוב כבר עמד על... מאה וארבעים אלף ₪ (כולל ריביות והצמדות). י.ב. החליט לנסות להגיע עם העו"ד של הבנק למשא ומתן. ההתראות ופקודות המעצר העיבו על השקט הנפשי של כל המשפחה. הוא ביקש מאביו, ואכן נקבעה פגישה בין העו"ד לאביו של י.ב. בפגישה הסביר האב לעו"ד שלבנו אין כסף, והוא לא יצליח להוציא ממנו מה שאין לו. לכן הוא מבקש לסגור את התיק בסכום סמלי שהוא מוכן

המשטרה, לשוחח עם הקצין האחראי, לספר לו על מצבו הכלכלי הקשה, על הנוכל שרימהו, ולנסות לעורר רחמים בלב הקצין שלא יבוא לעוצרו לפני הילדים באישון ליל, מראה טראומתי שעלול לפגוע בילדים. מרוב תמימותו עשה כך. הקצין ששמע את דבריו, ביקשו להמתין בחדרו מספר דקות. הוא שב עם תיק בידו ואמר לו בצנינות "אם יש תחת ידי פקודת מעצר על שמך אני עוצר אותך ברגע זה. כל מה שסיפרת לי היית צריך לומר בבית המשפט ולא לי". הוא עבר פעמיים בין כל המסמכים וחיפש את צו המעצר, אך לא הבין לאן זה נעלם. הוא הפטיר "למזלך אני כרגע לא מוצא את הבקשה, אך ברגע שאמצא אותה, אבצע אותה מיד, אין רחמים בדין!". י.ב. עזב את התחנה שבור ומייחל לנס.

בתוך כל זה גדלה המשפחה, וי.ב. חיפש לעבור לדירה גדולה יותר. הוא בירר אצל מתווכים אך לא מצא. והנה נודע לו שבבנין מולו עומדת דירה גדולה בעלת ארבעה חדרים להשכרה כבר תקופה ארוכה, ובעל הדירה הוא אף ידידו הטוב של י.ב. בתוך יום נחתם חוזה שכירות, ובשעה טובה כעבור שבוע עבר י.ב. לדירתו המרווחת והגדולה.

יומיים לאחר שעבר, פגש י.ב. בשכנו מהדירה הקודמת, שסיפר לו כי בשעה 2 בלילה הגיעו שוטרים עם פקודת מעצר וחיפשוהו. לאחר שאימתו שי.ב. אינו מתגורר שם, עזבו את המקום ושבו כלעומת שבאו. וגם הפעם לא הרגיש י.ב. במשהו מיוחד או ביד מכוונת.

זינקו לך אפילו באצבע הקטנה שלך" והראה בידו על קצה הזרת.

סיפור זה לא שמעתי מאדם, כותב הסיפור הוא בעל המעשה. (כולנו יודעי שמך ויגש תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרכיב מוכן למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

ממי ביקש האדמו"ר מפיסבורג צ"ל רשות לארס את בנו הצעיר

הסיפור הבא מביא לידי ביטוי בצורה נפלאה את גודל ועוצם האהבה שרחש רבינו זיע"א לתלמידיו בני הישיבה כשהחשיבם לבני משפחה ממש, היה זה בתקופה בה היו בישיבה הק' מספר לא מועט של בחורים מבוגרים אשר התמודדו קשות בפרק האיש מקדש, באחד מהימים התברשו תלמידי הישיבה גדולה שבעז"ה בסיום סדרי הלימוד בבוקר תתקיים שיחת קודש מאת כ"ק מרן הרבי, ויהי הדבר לפלא ולתמיהה עקב שלא היה משהו מסויים על הפרק באותו זמן, ולא היה זה שיחה מן המניין.

הבחורים היו נרגשים מאוד, ולא ידעו כלל לקראת מה לצפות, בהגיע השעה היעודה היה ההיכל מלא מפה לפה וכבר מיד היה ניכר שאין זה מדובר בשיחה שגרתית, כי מיד כאשר הופיע הרבי בהיכל, ביקש מצוות רבני הישיבה שילכו מוקדם, כי דבר אישי יש לו לומר לבחורים שהם לו כבנים, וזה שיחה בין אב לבניו ולא משהו שקשור לסדרי הישיבה.

לשלם זאת. להפתעתו הסכים העו"ד מיד, ואמר שבסכום של כמה אלפי שקלים) שבעת אלפים חמש מאות בשלושה תשלומים) הוא מוכן לסגור את התיק. תוך כדי שיחה שהתפתחה אמר העו"ד "תראה, יש לי כמה מאות תיקים של אנשים שחייבים כספים לבנק, בחלק מהמקרים אני מצליח לגבות את כל הסכום, חלק משלמים בעיקולים, או במשא ומתן כשהחייב יושב במעצר. והנה הפלא ופלא, התיק הזה הוא היחיד מכולם, והצביע בידו לעבר הארון בו היו מאות קלסרים של חייבים, שנים על שנים לא רק שלא הצלחתי לסחוט מתיק זה ולו שקל אחד, אלא עוד היו לי הרבה הוצאות) כל שליחת שוטרים, או מעקלים לחייב, עולה כסף לשולח, ולא משנה אם החייב נתפס או לא, כל שליחות עולה כסף.) והוסיף שכשראה שלא מצליח לעלות על עקבותיו, ואין לו את הכתובת המדויקת, גייס חברת חקירות פרטית שינסו לעלות על עקבותיו ומקום מגוריו, ומשום מה זה לא הצליח. נראה שאין מזל בתיק הזה, הפטיר, וכך בסכום קטן ובתשלומים נסגר התיק שעמד על מעל מאה וארבעים אלף ₪.

כשהביט י.ב. לאחור וסקר את כל המאורעות שהתרחשו בכל אותן שנים, כשבכל פעם ברגע האחרון אירע מה שאירע והוא התחמק מידם, הבין שזה לא דבר פשוט. ולאחר ששמע את דברי העו"ד שקונן על איבוד מזלו בתיק "המשונה" הזה, היחיד מכולם, רק אז הבין שמאחורי כל זאת עמדה לו ברכתו של אותו צדיק "אני מברך אותך שהם לא

המבוגרים, וכך היה דרכו של רבינו בכל דרכיו הישב תמיד איך הדברים יתקבלו על לב השני והיה שואל ומברר אודות הצורה הנכונה איך נכון להעביר את המסר מבלי שאף אחד יפגע הלילה.

באותו העניין עוד סיפור מבהיל על רמת התמסרותו של הרבי עם כל אחד ויחיד. בחור מבוגר אחד שהיה בשלב מתקדם של שידוך ולא יצא העניין לפועל מכל סיבה שהיא, קרא לו רבנו לחדרו תיכף ומיד כששמע על הנסיגה.

רבינו הורה לבחור שיתיישב, וללא אומר ודברים פשוט בכה יחד עמו לזמן ממושך, בכי שנסך בו כוחות של תקוה, בכי של תפילה לרבנו של עולם מעומקא דליבא, ובמעשהו זה נתן לו להבין שהוא כואב את כאבו ממש כמו אב עם בנו, ועודדו ונסך בו כוחות מחודשים לאחר דברי עידוד ונחמה מלב אל לב. (אשדוד בכותרות כז כסלו תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

כוחו של חינוך

את הסיפור המדהים והמרגש הזה כל אחד חייב לקרוא, ולהפנים...

את הסיפור סיפר מגיד המישרים הנודע, רבי אברהם מרדכי מלאך שליט"א, משמו של הגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א.

היה זה בתלמוד תורה חשוב בארץ הקודש. ההנהלה לערוך מבצע מיוחד של לימוד שעות רצופות על ידי תלמידי כיתות ו-ט. הילדים אכן

הרבי התחיל לדבר בשבח הבחורים החשובים באומרו ששומע תדיר דרישות שלום מרבני הישיבה על התקדמותם בתורה ועל כך רחב ליבו תמיד, ושואב מכך חיוזק להמשיך בכל מלאכת עבודת הקודש של נשיאה בעול המוסדות, ובמיוחד הקדיש הרבי דברי שבח לבחורים המבוגרים אשר למרות הקושי מתאמצים לשמור על סדרי הישיבה ומהווים דוגמא לצעירים, ומתחזקים תמיד באמונה ומצפים לישועה שתבוא בקרוב, לאחר דברי ההקדמה פנה הרבי לדבר על גוף העניין אשר לשמו כינס את התלמידים האהובים.

וכאן פתח הרבי ברגשי שמחה והתרגשות ובישר לבחורים שבס"ד היום בערב בסימן טוב ובמזל טוב ייסגר בעז"ה שידוך לאחד מצאצאיו, ועבר הרבי לספר מי המדובר וכו' כדבר איש אל בניו ובני ביתו תוך שכביכול מתנצל ומבקש רשות לארס את הצעיר לפני הבוגרים, באומרו לבחורים המבוגרים כדברים האלה: "מבין אני מאוד את הקושי שהנכם עוברים", ודיבר על עצמו שגם הוא לא נהיה חתן מיד בגיל שמונה עשרה והמשיך בדברי ריזוי ונוחם "בטוחני שבטוב לבכם ובמידות הנפלאות שמושרשים בכם תפרגנו", והוסיף לברך "בזכות זה תזכו להתחזק באמונה ובבטחון, ותראו את ישועת ה' בקרוב".

והדברים מבהילים עד כמה טרח ויגע ברוב חכמה ותבונה למעלה ממה שהיה עליו, רק כדי שישמחו הבחורים בלב שלם אפי' במצבם, ושלא היה נוח לו לגשת לשמחת האירוסין לפני שיפיים את הבחורים

הם עמדו אובדי עצות, התקשרו למנהל הת"ת שלא הבין מה ההתלבטות בכלל: "אם אין פארק, אם אין לנו תוכנית חליפית, אין לכם מדריך טיולים צמוד שיוכל לקחת את הילדים למסלול הליכה או משהו כזה, נותרה רק אופציה אחת ... תחזרו לחיידר!"

המלמדים מסתכלים זה על זה באי נעימות, כל אחד מקווה שחברו יעשה את העבודה עבורו. לבסוף מתנער אחד מהם, נוטל את המגפון ומכריז: "כל הילדים לחזור לאוטובוסים אנחנו נוסעים לחיידר."

תגובתם של הילדים כמובן היתה אכזבה גדולה וכעס מתפרץ...

בספסל הראשון יושבים המלמדים, מרכינים ראש ומחכים שהנסיעה הזאת תיגמר. האמינו לי, אף אחד מאיתנו לא היה רוצה להחליף אותם באותם רגעים לא נעימים. הילדים זועמים בצדק רב, והכתובת לזעם היא רק המלמדים, למרות שהאחריות שלהם לתקלה היא אפסית!

באוטובוס של כיתות ו-ז היה מצב הרוח זועם במיוחד. לאחר כמה דקות התחלף הכעס בתחושה של אכזבה נוראה, הילדים ישבו עם פנים חמוצות וזעופות, והמלמדים הרגישו שהם שוחים בתוך קופסת שימורים גדושה במלפפונים חמוצים.

פתאום מגיע ילד אחד, די שקט ורגוע, ניגש לספסל הראשון ומבקש מהמלמדים רשות לדבר ברמקול של האוטובוס. המלמד מחליט להיעתר ...

הקפידו על כך מאוד, התאמצו בכל כוחם, ובלי עין הרע, כל ילדי הכיתות האמורות הצליחו מעל ומעבר.

המבצע הסתיים ההנהלה הגיעה להסכם עם פארק כלשהו, שניאות להקדיש יום מיוחד עבור הת"ת, כדי שהילדים יוכלו לשחק ברוע ובנחת, ולא יהיה שום חשש של מראות לא צנועים חלילה.

הגיע היום המיוחל, כל הילדים התייצבו בשעה המדויקת עם כובעי השמש והתרמילים, תלמידי כיתות ו-ז עלו לאוטובוס אחד ותלמידי כיתות ח-ט עלו לאוטובוס השני, וכך, בגיל וברננה הם יצאו את הטיול הגדול.

אחרי שעה או שתיים של נסיעה, האוטובוסים מגיעים אל הפארק המדובר, והמלמדים שמלווים את הטיול נדרכים ומתחילים לחשוד. במגרש החניה הסמוך לפארק, הם רואים כמה אוטובוסים נוספים.

אכזבה גדולה ומרה

בתוך זמן קצר התברר להם שאכן, בפארק נמצאות כמה מאות בנות שהגיעו עם בית הספר שלהן...

המלמדים פונים להנהלת הפארק, ושם מתברר שהיתה טעות. ההנהלה הקדישה לשתי הקבוצות את אותו היום, כשכל אחת מהן בטוחה שהיא תהיה היחידה. התחיל ויכוח קולני, המלמדים נגד הנהלת הפארק, אבל בסופו של דבר המציאות טופחת על פניהם, הפארק גדוש בילדות ואי אפשר בשום קונסטלציה להכניס ל שם 100 תלמידי תלמוד תורה...

המלמדים הביטו זה על זה בחוסר אימון. איזה כח של ילד! מי היה מאמין? ילד אחד שהצליח להפוך את מצב הרוח של כל הילדים באוטובוס. פששש... כל הכבוד!

הפתעה כפולה

כשהם הגיעו לחיידר וירדו מהאוטובוס, מגיעים מולם המלמדים של כיתות ח-ט עם חיוך ענק... "אתם לא מבינים מה קרה באוטובוס שלנו", הם מספרים להם: "כשסיפרנו לילדים שאנחנו נוסעים חזרה לחיידר, הם ממש כעסו, היה צעקות ודמעות, אחר כך ישבו כולם בפנים חמוצות, ואז בא ילד אחד, מכתה ט', וביקש את המיקרופון, בסוף הסכמנו לתת לו והוא אמר לילדים: "אתם יודעים מה קרה פה היום? היום היה יום היסטורי, אנחנו ויתרנו על יום כף, רק בגלל שהקב"ה לא מרשה, אשרינו מה טוב חלקינו ... ואז הוא התחיל לשיר וכל הילדים הצטרפו אליו, ממש פלא איך שילד אחד הצליח להרים את כל האוטובוס..."

שני המלמדים של כיתות ו-ז מסתכלים עליהם בתימהון... "אתם מתבלבלים... זה היה באוטובוס שלנו!". והמלמדים של ח-ט אומרים "מה? מה פתאום, אנחנו אומרים לכם שזה היה באוטובוס שלנו!"

כמובן שמהר מאוד התברר להם ששני הילדים הללו הם אחים, שניהם קיבלו את אותו החינוך והגיבו באותה הצורה להתרחשות הלא נעימה...

באו ארבעת המלמדים לחדרו של המנהל, וסיפרו לו את הסיפור במלואו... המנהל נרעש ונרגש, הוא אמר שכזה סיפור מחייב חקירה ודרישה...

"נו, טוב, קח את המיקרופון, אולי זה יעזור שהילדים האחרים יפסיקו להיות חמוצים כל כך."

"... הילד לוקח את המיקרופון, והמלמד חשב שהוא עומד להתעלף: "ילדים חביבים!", מכריז הילד אל תוך המיקרופון בפאתוס לא מוכר בעליל, "אתם יודעים מה קרה כאן היום?"

כל הילדים מרימים את ראשיהם השמוטים, הם עדיין עם פנים חמוצות, אבל הילד הצליח לתפוס את תשומת לבם.

"אתם יודעים מה קרה לנו היום? היום היה יום היסטורי בעם ישראל. היום זכינו לקיים מצווה חשובה, נסענו לפארק, היינו אמורים לשחק וליהנות, אבל לא שיחקנו ולא נהנינו. למה? כי הקב"ה לא רוצה! כי הקב"ה לא מרשה לנו להיכנס למקום שהצניעות בו אינה מאה אחוז. היום זכינו לעשות את רצון ה', אפילו שקשה לנו. עמדנו בניסיון! אשרינו מה טוב חלקנו... בואו אני אלמד אתכם שיר יפה." ... בשלב זה מתחיל הילד לשיר "אשרינו, מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו..." שניים שלושה ילדים שהכירו את השיר הצטרפו אליו, והוא שר פעם שניה ושלישית ... בפעם הרביעית כבר רוב הילדים באוטובוס שרו אותו, וכעבור כמה דקות נוספות, האוטובוס כולו רקד לקול צלילי המוזיקה. הילדים שרו בהתלהבות.. "היי א-אשרינו, מה טוב חלקינו, ומה נעים גורלנו."

אחד הילדים אפילו פתח את החלון ושר כלפי חוץ, כמה אחרים הצטרפו אליו, ובמשך שעה ארוכה הם שרו ושרו בהתלהבות מרובה את השיר הנפלא, כשכל המצב רוח באוטובוס התרומם באופן יוצא דופן.

"פשוט הייתי עסוק פה באיזה עניין לכן לא יכולתי לדבר"...

שני ההורים מודים יחד למנהל, ומתכוונים לסיים את השיחה אבל המנהל עוצר אותם... "רגע רגע, אתם לא הולכים לשום מקום. אני חייב שתגלו לי את הסוד". הם שואלים איזה סוד, על מה הוא מדבר, והמנהל אומר להם: "זה לא דבר מקרי ששני אחים הגיבו באותה צורה בלי שום הכנה או תיאום מראש. יש פה משהו, אני חייב לדעת מה הסיפור."! אחרי שהפעיל עוד קצת לחץ, הם מספרים את הסיפור, וזה סיפור רבתי, שכל אחד ואחד מאתנו חייב לשמוע ולהפנים!

גלידות בפח האשפה

"זה קרה לפני כמה חודשים, במהלך הקיץ", מספרים ההורים. הם התכוונו לקראת שמחה משפחתית, והיו צריכים לבגד את כל הילדים מכף רגל ועד ראש. האמא שמעה שיש איזו חנות הרחק משכונתם החרדית, שהמחירים שם הרבה יותר זולים.

ביום מן הימים, אספה האמא את כל הילדים ויצאה איתם באוטובוס לכיוון החנות המדוברת. הם בילו שם שעה וחצי או שעתיים, קנו את כל הבגדים הנדרשים, ופנו לחזור. כמובן שכזה אירוע זה לא קל לילדים, שצריכים להוריד וללבוש ולמדוד עוד בגד ועוד בגד, והם מאבדים סבלנות... לאחר מכן הם היו צריכים לצעוד כברת דרך עד התחנה, היה להם חם מאוד, וליד התחנה היה קיוסק שממנו ניבטו אליהם מקררים עמוסים גלידות וטילונים.

הילדים ביקשו מאמא שתקנה להם, והיא אמרה שאכן מגיע להם. אבל היו לה רק כמה

בביתם של הילדים צלצל הטלפון. אמא שלהם ניגשת ורואה שעל הצג כתוב שזה מהמשרד של תלמוד התורה. היא נלחצת... מי יודע מה שלוימל"ה שלה כבר עשה הפעם שהמנהל מתקשר...

היא מבקשת מהאבא שיענה הוא לטלפון, אבל האבא רואה שמדובר בתלמוד התורה ועושה את אותו החשבון... "עדיף שאת תעני", הוא אומר לה ורץ מהר לחדר השני, כשהוא מבטיח להרים את השפופרת ולהקשיב לשיחה... "אם אני אראה שאת מסתבכת אני איחלץ לעזרתך", הוא מבטיח לאשתו, "עדיף שאת תתחילי... שנראה במה מדובר..."

היא אכן עונה לשיחה, והמנהל שכבר יש לו ניסיון בכגון דא, מקפיד לומר מיד עם תחילת השיחה: "הכל בסדר עם הילדים, לא קרה להם כלום והם לא עשו שום דבר רע."

אנחת רווחה קולנית נשמעת משני החדרים, אבל הם עדיין לא רגועים, מה מביא את המנהל להתקשר אליהם בעיצומו של יום בהיר, כשהילדים בכלל אמורים להיות בפארק ולהשתובב עם חבריהם?

אומר להם המנהל: "יש לי לספר לכם 'סיפור של נחת'", ומתאר את השתלשלות האירועים, כשהוא מסיים בהצהרה: "אשריכם מה טוב חלקכם שאתם מחנכים בצורה טובה כל כך את הילדים שלכם."

האמא הנרגשת מודה בכל פה למנהל, ומסבירה שעל החינוך אחראי האבא שנמצא פה על הקו, והאבא משתעל בעדינות, אומר תודה רבה, ומודה שהוא שמע את כל הסיפור

אחרי שעה מגיע האבא הביתה, חוזר מהעבודה ... "שלום לכולם", הוא אומר ותולה את החליפה על הקולב. היא מכינה לו כוס קפה ומספרת לו את קורות היום, כולל הסיפור עם הגלידות שעלו הרבה כסף והלכו לפח בגלל ההכשר...

האבא שואל את האמא, "נו, ומה עשית???", והיא משיבה שהיא הרגיעה אותם, ובבית נתנה להם גלידה בצלחות ...

"רגע רגע..." הוא מברר, "זרקנו גלידות לפח, הילדים היו מאוד מאוכזבים, ולא עשינו עם זה כלום? ... זאת הרי הזדמנות שאסור לפספס! אנחנו חייבים להשתמש בזה."

האבא מוחא כפיים בהתלהבות: "ילדים, בואו לפה כולם. יש לי משהו חשוב להגיד לכם..."

ואז האבא אומר להם: "היום זהו יום היסטורי בתולדות המשפחה שלנו. היום יש לנו יום חג, אני רוצה שתתארגנו, אנחנו יוצאים לסופרמרקט הגדול..."

הם מגיעים לסופרמרקט... 17 שורות של מדפים עמוסי כל טוב, והאבא מכריז: "עכשיו כל אחד קונה מה שהוא רוצה!"

זה רגע מאוד מסוכן, קחו ילד בני ברק ותשחררו אותו באמצע סופרמרקט לקנות כל מה שהוא רוצה, הוא עוד יקנה יותר מאמא שלו...

הילדים קנו ממתקים טעימים, כל אחד שניים שלושה ממתקים, והאבא משלם בשמחה בלי להתלונן ובלי לעשות מזה עסק.

חוזרים הביתה, מוציאים את המפה הכי חגיגית שבה משתמשים רק בחגים, פורסים

דקות עד שהאוטובוס יגיע, ולכן היא השאירה את הילדים בתחנה, מיהרה לקיוסק, קנתה טילונים כמספר הילדים, אספה אותם אל תוך שקית ושבה במהירות לתחנה. "אחרי שנעלה לאוטובוס נחלק לכם את הטיילונים", היא הבטיחה, "ממש עוד כמה דקות..."

עוד הדיבור בפיה והנה האוטובוס מגיע, הם עולים, היא משלמת, כולם מתיישבים איש איש במקומו, ואמא מוציאה את השקית כדי לחלק להם את הטיילונים.

רגע לפני שהיא מחלקת להם, היא מעיפה מבט ו... נחרדת לגלות שהטיילונים הם בהכשר שהם לא נוהגים לאכול...

היא אומרת לילדים: "אני מאוד מצטערת, אבל הטיילונים האלו הולכים לפח. אנחנו לא אוכלים אותם..."

כמובן שהילדים התחילו להתקומם ולבכות, אבל היא אומרת להם: "ילדים יקרים, הטיילונים האלו לא בהכשר שלנו, אנחנו לא אוכלים אותם! לא אתם, לא אני, לא אבא שלי ולא סבא שלי, עד משה רבינו זמן מתן תורה, כולנו הקפדנו לכל אורך הדורות לאכול רק אוכל כשר למהדרין... הטיילונים האלו הם לא 'מהדרין'."

הילדים כמובן הבינו שבאמת לא כדאי לאכול מהטיילונים הללו, אבל האכזבה עדיין היתה קשה ומרה. הם בכו שחם להם, ואמא הבטיחה לפצות אותם... כשהגיעו הביתה, היא פתחה את המקפיא, הוציאה קופסה של גלידה וחילקה לכל אחד גביע גלידה עם סוכריות של עוגה שפיזרה מלמעלה.

טיול לסופרמרקט

הפיתוי הזמני ותעשו את זה בשמחה! תצעקו 'אשרינו מה טוב חלקנו.'"

ממתק של 'אשרינו'

מנהל הת"ת שמע את הסיפור והתרגש, הוא סיפר אותו לכמה ידידים וכך התגלגל הסיפור עד לגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שהחליט לבדוק את פרטיו, וחקר לעומק עד שהגיע לבעל המעשה, אביהם של שני הילדים המחונכים הללו.

האבא אישר את פרטי הסיפור במלואם, ולאחר מכן אמר לרבי צבי מאיר: "זה מעניין מאוד שהרב מתקשר אלי בדיוק היום בהקשר לזה, כי אתמול בלילה היה המשך לסיפור... "הגיעה אלינו לביקור דודה מבוגרת, וחילקה לילדים ממתקים. הילדה שלי, בת ארבע, לקחה את הממתק, רצה לאמא שלה ושאלה אותה: 'מאמי... הממתק הזה הוא ההכשר שלנו, או שזה ממתק של 'אשרינו.'...? (מי באר חנוכה תשפ"ג הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

שלך שלי - ושלי שלך...

סיפר הרב מאיר פנחסי בשיעור בימוסאיוף': קבוצת בנות אמריקאיות נסעו לצפת בבין הזמנים. הן תיאמו מראש שכירת דירה. אך להפתעתן כשהגיעו כבר היה בה מישהו אחר. בעל הדירה התנצל מאוד ואמר שיש לו שני פנקסים. אחד ברכב אחד בבית. וקרה לו רישום כפול, ושתפסנה מקום אחר והוא ישלם את ההפרש. הן ניסו לחפש, אבל בכל צפת לא הייתה דירה אחת פנויה בזמן המבוקש הזה.

על השולחן, מדליקים נרות, אוכלים ממתקים ורק אז האבא מסביר להם מה היה כל כך מיוחד היום...

"היום יצאו ילדים טהורי עיניים וברי לבב, לקנות בגדים לכבוד החתונה המתקרבת במשפחתם, היה להם חם, הם קנו גלידות, ולמרות שמאוד מאוד רצו לאכול אותן, הם זרקו את הגלידות לפח.

"למה? לא בגלל שאמא שלהם לא אמא טובה חלילה, לא בגלל שאבא שלהם קמצן או 'חסכן כרוני', הם לא אכלו את הגלידה אך ורק בגלל שהקב"ה לא מרשה! הם עמדו בניסיון ושילמו מחיר אישי כדי לקיים את רצון ה'!!! זהו יום חג, זאת סיבה לחגיגה. אשרינו מה טוב חלקינו..."

בשלב זה לימד האבא את הילדים את השיר "אשרינו מה טוב חלקנו", וכל המשפחה רקדה משך שעה ארוכה בהתלהבות גדולה...

לסיום אמר להם האבא: "ילדים יקרים, דעו לכם שבמשך כל ימי חייכם אתם תצטרכו להתמודד עם ניסיונות, ניסיונות קשים הרבה יותר. תרצו לעשות כל מיני דברים, ולא תוכלו לעשותם כי הקב"ה לא מרשה לעשות אותם.

"תמיד תמיד תזכרו! יש לכם אפשרות להיות עצובים וזעופים על כך שאתם מוגבלים והקב"ה לא מרשה כל מיני דברים, אבל אנחנו צריכים לשמוח על כך. הקב"ה לא מרשה לנו כי הוא אוהב אותנו, כי אנחנו קשורים אליו. מהגויים לא אכפת לו שיעשו מה שהם רוצים, אין לו קשר איתם. אנחנו מחוברים אליו וקשורים בו, לכן אכפת לו מאתנו והוא אומר לנו איך להתנהג! כשיש לכם ניסיון, תעמדו בו, תוותרו על ההנאה הרגעית, תתגברו על

פיצוץ ממוזג

"תנור אפייה מהדגם הזה, אבל שיהיה יבילד אין". הלקוחה, דמות מוכרת בקהילה היהודית המקומית, ידעה בדיוק מה היא מחפשת כדי לאבזר מחדש את הדירה שלה, ודיוויד הוסיף בכתב ידו המסודר עוד שורה להצעת המחיר בעבורה, מבחין מזווית העין בזוג צעיר שנכנס אל החנות. ברוך ה', יש תנועה ערה היום.

הלקוחה המבוגרת שלפניו פשפה בתיקה, שלפה זוג משקפי קריאה ועיינה בריכוז בדף שבראשו התנוסס לוגו החנות. דיוויד תופף קלות באצבעו על הדלפק, עיניו נחות על הקטלוג החדש שהגיע הבוקר. עוד מעט הוא יתפנה לדבר עם הסוכן; קודם הוא מקווה לחתום כאן על העסקה.

"אוקי, אני מודה לך מאוד, מיסטר קון", היא קיפלה באלגנטיות את הדף, "אם אחליט לבצע את ההזמנה אצלך אצור איתך קשר".

האכזבה שליוותה את פסיעותיה המתרחקות של הגברת על המדרכה הלונדונית, התחלפה תוך פחות מדקה בכעס, הכעס שהפך לאחרונה לבן בית אצלו. הלקוחה, כמה צפוי, המתינה לאור ירוק במעבר החצייה שליד החנות, ומייד אחר כך נכנסה אל 'בראון את רובינסון בע"מ', נבלעת בין קירות הזכוכית המפארים את חזית החנות.

ידו של דיוויד תפסה את העותק של הצעת המחיר שעדיין מונח היה על הדלפק, ודחפה אותו לתוך המגירה הראשונה. זהו, הוא יכול לשכוח מהלקוחה הזו.

"כמה שנים אחריות יש על הדגם הזה של המקפיאים?" רגע, הוא חייב להתעשת. יש

לחזור הן לא רצו. ונאלצו להעביר את הלילה ללא קורת גג. למחרת הלכו להתפלל בציונו של האר"י ושל מרן ה'בית יוסף' ופגשו שם קבוצה אחרת של בנות אמריקאיות, ממקום אחר בארץ, וכשהחליפו מילים וסיפרו שאין להן איפה להיות, אמרו להן הבנות: לנו יש דירה בואו תהיו אתנו.

הן ישבו כולן יחד בסלון הבית פטפטו ואכלו עוגיות והסתבר שהקבוצה המתארכת הגיעה לצפת כדי לחגוג את אירוסיה של אחת הבנות שזהו השבוע האחרון שלה בארץ. ומכאן היא ממריאה לנישואיה. הן שאלו מה שמו של הבחור ולאחר שהכלה אמרה את שמו, נכנסה אחת הבנות המארחות לחדר אחר, ונשמע משם קול בכי נהי תמרורים, כולן באו לבדוק מה קורה איתה, והבת סיפרה מתוך דמעותיה שהיא נפגשה עם הבחור הזה. שעכשיו עומד להיות חתן, והייתה בטוחה שהעניין הולך לקראת נישואין - אבל לא, הבחור בשלב מתקדם החליט, שהוא לא מעוניין, וכל הזמן פיעמה בה תקווה שאולי זה כן יסתדר לבסוף, אבל עכשיו - התנפצה תקוותה ולכן היא בוכה מכאב ליבה.

שמעה זאת הכלה ואמרה לה: ממש מדהים, גם לי היה סיפור דומה לשלך נפגשתי עם בחור והוא החליט בשלב מתקדם שאין התאמה, אבל אולי לך הוא יתאים? והשידוך הזה יצא לפועל והשניים נישאו.

בסיפורי שידוכין ניתן לראות ממש בחוש את ידו המכוונת והרחומה של בורא עולם, מסובב הסיבות וממוזג הזיווגים (אם הדרך תשפ"ג הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה

לתגובות ולחומר נוסף
 (p0583271323@gmail.com)

"אל ה'חזון איש' נכנס באחד הימים יהודי כאוב ומודאג, וסיפורו דומה כל כך למה שאתה מתאר כאן", פתח הרב בנעימות. "הוא סיפר על חנות בעיר הקטנה בני ברק, חנות שבה הוא כבר שנים ארוכות משקיע את מיטב כספו וכוחותיו, ופתאום צצה לה חנות מתחרה ממולו ממש. תינה את דאגתו מן הפרנסה, שגם עד היום לא זרמה בשפע, תיאר את הקושי הרגשי ואת הכעס..."

דיוויד קון מקשיב, מזדהה עם כל מילה. סדנא דארעא - חד הוא. בני ברק של ימות החזון איש, ולונדון כעבור כמה עשורים מציגות התמודדות דומה כל כך...

והרב ממשיך ומספר, קולו רך. "החזון איש יעץ לאותו אדם כאוב, כי בכל פעם שיראה לקוח נכנס לחנות החדשה שמולו וירגיש כי הדם עולה לו לראש - ייקח ספר תהילים ויגיד בכוונה פרק אחד להצלחתו של המתחרה. החזון איש הסביר כי זה מה שיעזור להוציא את הכעס ואת התרעומת מן הלב, וגם הוסיף ברכה חמה להצלחה מרובה".

כאן הגיע סופו של הסיפור, גורם לעיניו של דיוויד להתלחלח: "אותו יהודי בני ברק קיבל את עצתו של החזון איש וביצע אותה בשלמות", אמר הרב, ואז הוסיף כממתיק סוד. "וגם הברכה שקיבל התקיימה בו בשלמות. העסק שלו התחיל לפרוח ולשגשג, ותוך כמה שנים הוא הפך לעשיר של ממש..."

כאן לקוחות נוספים שמצפים לקבל ממנו שירות אדיב. הוא לא יכול להיסחף ככה אחרי הכעס התוסס הזה.

דיוויד התאמץ לנעול את הרגשות ולהעמיד פנים של 'הכול בסדר'. כאילו לא פתחו כאן, במרכז המסחרי שבלב האזור היהודי, ממול החנות ממש, עסק מתחרה. כאילו לא באו שני צעירים חסרי לב מקרב הקהילה עצמה וזעזעו בבת אחת את הבסיס הכלכלי שלו. כאילו לא באו שני צעירים חסרי לב מקרב הקהילה עצמה וזעזעו בבת אחת את הבסיס הכלכלי שלו כאילו לא מורגש שום שינוי במאזנים ובדו"חות שהוא מקבל מרואה החשבון שלו. עסקים כרגיל.

'אתה הרי יודע שפרנסה משמיים', הוא הזכיר לעצמו, ידיו מדפדפות בלי משים בין דפי הידיעות השכונתי החדש, נעצרות מול מודעת הענק של 'בראון את רובינסון' המכריזה על מבצע חסר תקדים לחורף. 'אתה מאמין שבראון ורובינסון לא יכולים לקחת ממך אפילו שטרלינג אחד ממה שנקבע בשמיים...'

ובכל זאת. הוא הרגיש שכל פעם אחת כזו, שבה הוא רואה במו עיניו את הזליגה של הלקוחות לעבר החנות החדשה והנוצצת, היא יותר מדי בעבורו.

באותו ערב, אחרי השיעור הקבוע ב'דרך היומי', הוא מצא את עצמו מלווה את הרב ומשתף בכאב, בתחושות הקשות.

והרב, ששנותיו הוסיפו לו הדרת פנים ותבונת לב, הפתיע בסיפור שאותו שמע אי אז, בשנות בחרותו, כשהיה תלמיד ישיבה בארץ הקודש.

למעשה פרשת ויגש

אנשים יגידו שאתה לא נורמלי. שאסור היה לך לשתוק על מהלך כזה' הוא שומע קול לוחש בתוך נשמתו.

'לא מעניין אותי מה שיגידו. אני סומך על העצה והברכה של החזון איש; הוא השתיק את הקול הזה בפרק תהילים נוסף, מתאמץ להחליף את התוכנית שתשפוך מילים של כעס וטינה, של מצה ומריבה - במילים הקדושות של התהילים.

והוא הצליח.

בסופו של אותו יום הוא נעל את החנות בתחושה מתוקה של ניצחון, יודע שגם אם היו כאן אנשים שנהגו בחוסר יושר או בחוסר אנושיות, הוא לא נסחף אחריהם אל הדרך הזו.

שבועיים רגועים חלפו על חנותו של דיוויד, ובבוקר אחד הוא קיבל פנייה בלתי צפויה. בית האבות העירוני קיבל הקצאה גבוהה למטרות שיפוץ ופיתוח, וההנהלה החליטה להשקיע את הכסף בהחלפה כללית של מערכת המזגנים המיושנת. מזכיר בית האבות, שהוא לקוח ותיק של דיוויד, דיבר על תנאי של אספקה מהירה, ודיוויד הנפעם לא היסס להבטיח לו שהמלאי כולו נמצא אצלו במחסן, וכבר מחר אפשר להתחיל בהתקנה...

המחסן התרוקן, הקופה התמלאה, ובעיקר- הפה נשאר נקי, קדוש וטהור.

ברכתו של החזון איש שלא נפל ממנה דבר ארצה. (משמרת השלום חשון תשפ"ג הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)